გიორგი მერჩულე – გრიგოლ ხანძთელის ცხოვრება

1

მოცემულ არს სიბრძნე ღირსი კეთილისა მიზეზის ქრისტეს მიერ, ღმრთისა ყოველთაჲსა, ბუნებასა ჭეშმარიტთა ბრძენთასა. ვინაჲცა ითხოვდე ბრძენთაგან სრულთა კრძალულებით სიბრძნისმეტყველებასა და სულელთაგან ლ…ს მეცნიერთა დუმილით ბრძენთა სმენასა. აწ სულელნი სიბრძნისმეტყველებენ. ხოლო თვისსა და ბრძენთა …ნეს დუმილი… მ…თ ვერ გულისხმა ყვეს, ვითარმედ „ბრძნად მეტყველებაჲ ვეცხლი არს წმიდაჲ, ხოლო დუმილი – ოქროჲ რჩეული“, – ვითარცა თქვა სოლომონ.

რამეთუ რაჟამს ბრძენთა დუმილი ჰმატს, მაშინ „სიბრძნეჲ მათი გამოსავალთა ზედა იქებინ“, რამეთუ ენაჲ მათი მეტყველებისაგან ცუდისა უტყვი არნ და ძვირისსიტყვისა უქმ. რამეთუ ძიებაჲ რაჲ სასყიდლისაჲ საქმედ უპყრიედ მათ და ყოვლადვე ბრძნობედ სიწმიდესა სიმართლით. ღირსებასა თანა და სიყვარულითა ღმრთისაჲთა გალობედ მეცნიერებით მარადის ლოცვისა შეწირვითა, ვითარცა იტყვის მოციქული – მოუკლებელად ილოცევდითო. არამედ აწ მე ვინაჲთგან ვერ ძალ მიც მოუკლებელად ლოცვაჲ და სულელთა ყოველთა უდარეს ვარ, ნაკლულევანებაჲ ჩემი არა მიფლობს დუმილად და ზოგს-რაჲმე უმჯობესად შემირაცხავს, რაჲთა ვიტყოდი ღირსად ცხორებასა ღმერთშემოსილთა კაცთასა – ნეტარისა მამისა ჩვენისა გრიგოლისა და მოყვასთა და მოწაფეთა მისთასა მადლითა და შეწევნითა ღმრთისაჲთა, რაოდენცა შეუძლო უწყებად მსმენელთა, ჭეშმარიტად თხრობილი მოწაფეთაგან და მოწაფის მოწაფეთაგან მის წმიდისათა. და ნეტართა მათ ოხითა ვპოვო ორკერძოვე ლხინებაჲ უძლურებთა ჩემთაჲ ესრეთ სიტყვათა ამათ წერითა.

2

ვითარმედ არსებადაუბადებელისა, კაცთმოყვარისა სამებისა წმიდისა მადლითა, მიუწდომელად ჩვენგან დაწერილთა – საუკუნოდ ზეცათა შინა ანგელოზთა თანა – წიგნსა მას ცხოველთასა, და ჯვარითა წმიდითა მოქადულთა დიდთა მათ მეუდაბნოეთა კლარჯეთისა დიდებულთა უდაბნოთა შინა პირველად დამკვიდრებულთა მათ წმიდათა მამათა ღირსად ცხორებულთა, სიმხნეჲ მოთმინებისაჲ და სიწმიდით შრომაჲ უფლისა სათნოჲ და სასწაულთა მათთა სიმრავლენი ქვეყანასა მას ქართლისასა აღუწერელობითა დაშჭირდეს მისთვის, რომელ პირველ ვახსენე, რომელთაჲ ჯერ იყო დაწერაჲ ვიდრე ნათესავითი ნათესავადმდე უკუნისამდე მითხრობად ყოველთა, რაჲთამცა ერი დაბადებადი აქებდა უფალსა ხსენებისა მათისა დღესასწაულსა.

არამედ აწ სასწაულნი მათნი ჟამთა სიმრავლისაგან მიეცნეს სიღრმესა დავიწყებისასა. ყოვლად სახსენებელთა მათ განსაკვირვებელთა ნეტართა კაცთა საქმენი კეთილნი და ცხორებაი უბიწოჲ, რომელნიცა-იგი ბრწყინვიდეს, ვითარცა მთიებნი ზეცისა სამყაროსა, ხილულსა ამას და განქარვებადსა მზესა ქვეშე. და აწ სულითა ბრწყინვალენი იხარებენ დაუსრულებელსა ნათელსა შინა და მარადის ჩვენთვის მეოხებასა ჰყოფენ განმხიარულებულნი ქრისტეს აღთქმულთა მოღებითა, რამეთუ შრომათა მათთა წილ მიუღებიეს სიხარული და მხიარულებაჲ უოხჭნოჲ, მოუკლებელი და გამოუთქმელი ცათა შინა.

ამათ ნეტართა შორის გამორბწყინდა მადლი სავსეჲ, განსრულებული სიბრძნითა, დიდი მღდელი და კეთილად განმგებელი მოღვაწე და უდაბნოთა ქალაქმყოფელი, ზეცისა კაცი და ქვეყანისა ანგელოზი, სანატრელი გრიგოლ, სულიერად მამაჲ და წინამძღვარი და მაშენებელი ხანძთისა და შატბერდისაჲ, ორთა მათ დიდებულთა მონასტერთაჲ, რომლი ექმნა სახე კეთილის ყოველთა მის ჟამისა მეუდაბნოეთა მამათა ახლად შენებასა მათსა.

ესე იყო შვილი წარჩინებულთა დიდებულთა და მართლმორწმუნეთა მამა-დედათაჲ და სახლსა შინა სამეუფოსა დიდისა ნერსე ერისთავისასა აღზრდილ

იყო ხელითა კეთილად მსახურისა დედოფლისა – ნერსეს ცოლისადთა, რომელსაცა ეშვილა, რამეთუ იყოცა ძმისწული მისი. და საშოდთგანვე დედისადთ შეწირულ იყო ღმრთისა დედისაგან თვისისა, ვითარცა სამოელ წინადსწარმეტყველი, და მარხვასა შინა იზარდებოდა მსგავსად წინამორბედისა, რამეთუ სიჩჩოდთგანვე ღვინოდ და ხორცი არა შეხდა პირსა მისსა, ვინადთგან ქრისტესა განეკუთვნა სული თვისი სამკვიდრებელად. და ხატიცა მონაზონებისად ემოსა, რამეთუ თავისუფალ იყო იგი სიმღერისაგან ყრმათადსა და ყოვლისაგან აღრევისა კაცთადსა და მარტოდ იყოფვინ თვისსა მას სადგურსა, რომელსა განწესებულ იყო. ამისთვისცა დაყუდებულ უწოდიან მას სახელი.
ხოლო გულისხმიერებად სწავლისად განსაკვირველი იყო ფრიად. რამეთუ მსწრაფლ დაისწვლა დავითი და ხმითა სასწავლელი სწავლად საეკლესიოდ, სამოძღვროდ, ქართულსა ენასა შინა ყოველი დაისწავლა და მწიგნობრობადცა ისწავა მრავალთა ენათაი და საღმრთონი წიგნნი ზეპირით მოიწვართნა. ხოლო სიბრძნეცა იგი ამის სოფლისა ფილოსოფოსთად ისწავა კეთილად. და რომელი პოვის სიტყვად კეთილი, შეიწყნარის, ხოლო ჯერკვალი განაგდის. და განითქვა სისრულე იგი მისი სახელოვნად ყოველთა შორის. ხოლო გარეშესა მას სიბრძნესა სოფლისასა ჰბასრობნ სიტყვისაებრ მოციქულისა, ვითარმედ – „გან-რად-მე-აცოფა ღმერთმან სიბრძნედ იგი ამის სოფლისად“.
სიტყვად მისი იყო შეზავებულ მარილითა მადლისადთა. რაჟამს იტყვინ, ბრძნად აღაღის პირი თვისი და წესი განუჩინის ენასა თვისსა. და ჰასაკისა ზრდასა თანა სათნოებადცა კეთილი იზარდებოდა, რამეთუ არა იყო, ვითარცა ჭაბუკი, მზვაობარ და ჭამადთა გულის სათქმელთა მოყვარედ, არამედ თავით თვისით დანიელ წინადსწარმეტყველისა სიტყვასა იტყვინ, ვითარმედ – „პური გულის სათქმელი არა ვჭამო“.
და ესრეთ მიიღის საზრდელი საგლახაკოდ ხორცთა თვისთა განსამტკიცებელად ნეტარმან გრიგოლ, მდაბალმან გულითა და გლახაკმან სულითა, მყუდრომან ქცევითა და მოწყალემან გონებითა, რამეთუ ძირი სიწმიდისად მარადის გულსა მისსა დანერგულ იყო, აღმომცენარედ ჯეჯილსა ღმრთისმსახურებისასა. და ნერგი ჭეშმარიტისა სარწმუნოებისად აღორძნდა სულსა მისსა და ნაყოფი ღმრთისა სიყვარულისად გარდაემატა მის შორის. და ესევითართა მრავალფერითა კეთილად განგებითა ცხოვნდებოდა ჭაბუკი ესე სამღდელოდ სათნოდ უფლისა.
ხოლო იყო ხილვითა დიდ, ხორცითა თხელ, ჰასაკითა სრულ, ყოვლად კეთილ, სრულიად გვამითა მრთელ და სულითა უბიწო.
3
მაშინ ხელმწიფეთა მათ, აღმზრდელთა მისთა, და სანატრელმან დედამან მისმან და ერისა სიმრავლემან ინებეს ხუცად კურთხევად ამის ნეტარისად. და ჰრქვეს მთავართა მათ და მშობელმან მისმან:
- შვილო ყოვლად კეთილო და სარწმუნოო ქრისტეს მონაო, აჰა, მოიწია ჟამი წინადსწარმეტყველისა დავითის თქმულისად, რომელსა იტყვის: „ვინ აღვიდეს მთასა უფლისასა, ანუ ვინ დადგეს ადგილსა წმიდასა მისსა, არამედ უბრალოდ ხელითა და წმიდად გულითა“. და აწ შენ გპოვა ქრისტემან უბრალოდ ხელითა და წმიდად გულითა. და რადთა შენ აღხვიდე მთასა უფლისასა და დასდგე ადგილსა წმიდასა მისსა შემწირველად წმიდასა და უსისხლოსა მსხვერპლსა მისსა ღირსებისა შენისათვის და სასოდ სულთა და ხორცთა ჩვენთა.
ხოლო ამას ნეტარსა დაღაცათუ აქვნდა სიყვარული მღდელობისად, შეზრუნდა სიტყვასა მათსა ზედა და შიში დაეცა სიახლისათვის ჰასაკისა მისისა და ჰრქვა მათ:
- თქვენ იცით ძალი საღმრთოთა წიგნთად. გულისხმა გიყოფია წმიდათა მოციქულთა და ნეტართა მღდელთმოძღვართა განსაზღვრებული კანონი წმიდისა კათოლიკე ეკლესიისად, თუ ვითარნი კრძალვანი უხმან მღდელობასა

და ყოვლად უბრალოებაჲ არა ხოლო საქმით, არამედ გონებითაცა და სიტყვითა. ხოლო დაღაცათუ სულგრძელებასა ღმრთისასა თავს უდებიეს დათმენაჲ უწესოთა კაცთა მღდელობაჲ, უმჯობეს არს მათა, უკეთუმცა ყოვლადვე რიცხვსა კაცთასა არ შერთულ იყვნეს, ვიდრე საუკუნოდ პატიჟთა დაუსრულებელთა. ხოლო სარწმუნოთა მღდელთათვის ესე უწყოდეთ თქვენ, ვითარმედ უფროჲს არს ყოველთა დიდებათა სულიერთა და ხორციელთა, რამეთუ ქრისტეს ნაცვალობაჲ არს, ჭეშმარიტისა ღმრთისაჲ, რომელმანცა ჰრქვა მოწაფეთა თვისთა, ვითარმედ – „ნეტარ ხართ თქვენ რამეთუ მრავალთა წინაჲსწარმეტყველთა და მართალთა სწადოდა ხილვად და სმენად, რომელსა თქვენ ხედავთ და გესმის, და ვერ მიემთხვინეს“, რომელსა ღირს იქმენით თქვენ. და თვისისა მის მღდელობისა ნაცვლად უფალმან მოციქულნი დაადგინნა მღდელად. და შემდგომითი შემდგომად ყოველნი სარწმუნონი მღდელნი და მათ მიერ ცხორებისა სასოებაჲ ქრისტეანეთაჲ მღდელობასა შეჰვედრა და სასწაულთა ყოველთა და წინაჲსწარმეტყველთა ჩვენებასა და ღმრთისმხილველთა კაცთა გამოცხადებასა მღდელობითა დაჰბეჭდა. და აწ არა ვინაჲ არს კაცთა ცხოვრებაჲ თვინიერ მღდელობისა, რომლისათვის პავლე იტყვის, ვითარმედ – „ქრისტეს მიერ სახარებისაგან მე გშვენ თქვენ“. და უფალი ბრძანებს: „უკეთუ ვინმე არა იშვეს მეორედ და არა მიიღოს წმიდაჲ საიდუმლოჲ, ვერ შევიდეს სასუფეველსა ცათასა“. და აწ პატივსა ვხედავ და პატიჟისაგან მეშინის.
მაშინ მიუგეს ბრძენთა მათ მთავართა და ჰრქვეს:
- შვილო, გამორჩეულო ქრისტესო! შიში ღმრთისაჲ თავი არს სათნოებათაჲ, ვითარცა მოსე იტყვის: „რასა ითხოვს ღმერთი შენგან, ჰოჲ ისრაელ, არამედ რაჲთა გეშინოდეს მისა“, „რამეთუ შიშმან უფლისამან შესძინის დღეთა“, ვითარცა იტყვის სოლომონ, რამეთუ – სიბერისა პატიოსნებაჲ არა მრავალი ჟამი არს და არცა რიცხვი დღეთაჲ აღრაცხილ, ხოლო მხცოვანებაჲ არს გონიერებაჲ კაცისაჲ და ჰასაკ სიბერის – ცხოვრებაჲ უბიწოჲ. და კვალად იობ იტყვის: „არა თუ მრავლისა ჟამისანი არიან ბრძენ, არცა ბრძენთა იციან სამართალი“, „არამედ სული ვიდრემე, და სული იგი ყოვლისა მპყრობელისაჲ, რომელმან ასწავის სიბრძნეჲ“. და შენ მოგცა ქრისტემან კეთილი მოხუცებულობაჲ გონებისაჲ. და აწ ნუღარ ურჩ იქმნები, არამედ მორჩილ იქმენ ბრძანებასა ქრისტესა და ჰმონე მას მღდელობითა, რომელმან ივნო ჩვენთვის მღდელმან მან საუკუნემან და ჩვენ ყოველნი გვაცხოვნა.
ხოლო ნეტარი გრიგოლ დაემორჩილა მათ და ნებითა ღმრთისაჲთა იკურთხა ხუცად ვედრებისაებრ მვედრებელთა მისთაჲსა, რომელ შვენოდავე კრძალულებით საღმრთოჲთა კანონითა ქცევასა მისსა და მარადის წმიდისა სამებისა მართლმადიდებლობასა. და ესრეთ მხიარულ იქმნა სიმრავლეჲ იგი ერისაჲ, რაჟამს წმიდითა ხელითა მისითა ღირს იქმნნეს მიღებად ხორცსა და სისხლსა ქრისტესსა.
მაშინ მთვარნი იგი განიზრახვიდეს ებისკოპოსობასა მისსა, რამეთუ ვითარცა ანგელოზი ღმრთისაჲ აქვნდა ყოველთა ჭეშმარიტებისა მასწავლელად, ვითარცა წერილ არს: „ბაგეთა მღდელისათა დაიცვან სამართალი და შჯული პირისა მისისაგან გამოიძიონ, რამეთუ ანგელოზი უფლისა ყოვლისა მპყრობელისაჲ არს იგი“.
4
ხოლო ნეტარმან გრიგოლ, ვითარცა იხილა თავი თვისი ხორციელად დიდებასა შინა, ფრიად წუხდა გული მისი და განიზრახა ფარულად სივლტოლაჲ თვისით ქვეყანით საღმრთოჲთა წოდებითა, რომელიცა უძღოდა მას მამათმთავრისა აბრაჰამის სახედ, და ვითარცა ისრაელნი უდაბნოდ. არამედ აბრაჰამ ქვეყანისა მისგან ურწმუნოთა ნათესავთაჲსა განაშორა ღმერთმან, ხოლო ესე მორწმუნისა და კეთილად მსახურისა ქვეყანისაგან გამოიყვანა ამის მიზეზისათვის, რაჲთა უქმთა მათ უდაბნოთა შინა გამობრწყინდეს სანთელი

ესე დაუვსებელი, ბრწყინვალეჲ ზედა სასანთლესა მას მაღალსა, ზეთითა მით განუპარველითა, რაჲთა ხმასა მას და ოხრასა საყვირისასა აღეტყინოს და განბრწყინდეს სულითა ძლიერითა და მიუძღვეს საქორწინესა მას კრებულსა თანა მოწაფეთა მისთა წმიდათასა. და რამეთუ მადლითა მით ღმრთისმხილველითა, გონიერითა და უბიწოჲთა, გულისხმა ეყო შეუცვალებელი იგი სუფევაჲ, ზეცისა მთავრობაჲ, და მათ თანა მოდასეობისა წადიერებითა დაუტევა შეცვალებადი პატივი ქვეყანისა მოკვდავთა კაცთა სუფევისაჲ და მოჰრიდა ჟამიერთა და ნივთიერთა ბუნებათა, რაჲთა უჟამოჲ იგი ნათელი უძღოდის უნივთოსა მას სამკვიდრებელსა და უცვალებელსა დიდებასა სასუფეველსა ცათასა.
5
და ესევითარსა კეთილსა განზრახვასა და გზავნასა მისსა პოვნა მოყვასნი კეთილნი შეწევნითა ქრისტეს მადლისაჲთა: საბა, რომელსა ეწოდა საბან, დედის დისწული მისი, იშხნისა მეორედ მაშენებელი და ებისკოპოსი მისი, და თევდორე, ნეძვისა მაშენებელი და მამაჲ, და ქრისტეფორე, კვირიკეთისა მაშენებელი და მამაჲ. ესე ოთხნი შეანაწევრნა სარწმუნოებამან და საღმრთომან სიყვარულმან შეამტკიცა ერთ ზრახვად შეკრებულნი, ვითარცა სული ერთი, ოთხთა გვამთა შინა დამტკიცებული.
მაშინ ნეტარმან გრიგოლ თქვა სიტყვაჲ იგი დავითისი, ვითარმედ:
- „რაჲ-მე კეთილ, ანუ რაჲ-მე შვენიერ, არამედ დამკვიდრებაჲ ძმათაჲ ერთად!“
რამეთუ ვითარცა თქვა ქრისტემან სახელისა მისისათვის შეკრებულთა შორის დამკვიდრებაჲ თვისი, ეგრეთვე იყავნ ჩვენ შორის თავადი უფალი, რაჲთა სათნო ეყოს სულიერი ესე საგრობაჲ ჩვენი უცხოებასა შინა და რაჲთა შეწირულ იყოს მსახურებაჲ ჩვენი სათნოდ მის წინაშე.
ხოლო მათ თქვეს:
- იყავნ ქრისტე ღმერთი ჩვენ შორის სულიერად ძმობასა და გზავნასა ჩვენსა და უძლურსა გულსმოდგინებასა სიტყვათაებრ შენთა, ბრძენო გრიგოლ, რაჲთა ძალი საღმრთოჲ დაემკვიდროს ჩვენ შორის.
მაშინ ერთითა მით ერთობითა აღიბეჭდნეს თავნი თვისნი ძლიერებისა ბეჭდითა მით ნიშისა საუფლოჲსა პატიოსნისა ჯვარისაჲთა. და სიხარულით წარემართნეს გზასა მას, რომელი არა უწყოდეს, არამედ არა უმეცარ იყვნეს, რამეთუ უფალი მხოლოჲ უძღოდა მათ, ხედვიდა რაჲ გულსა მათსა წმიდასა და წყაროებრ დაუწყვედელსა ლოცვასა და ცრემლთა მათთა ნაკადულსა. და მოიყვანნა იგინი ქართლით ოპიზას პირველად.
ხოლო იყვნეს ოპიზას ძმანი მცირედნი შეკრებულ ქრისტეს სიყვარულისათვის, ვინაჲთგან პოვნილ იყო წმიდაჲ იგი მცირე ეკლესიაჲ წმიდასა ნათლისმცემელისაჲ. და იყო წინამძღვრისა მათისა სახელი ამბა გიორგი, რამეთუ მესამე მამაჲ იყო ოპიზისაჲ, რაჲთგან სამოელ და ანდრია გარდაცვალებულ იყვნეს.
ამან ნეტარმან ამბა გიორგი, ვითარცა იხილნა სანატრელი მამაჲ გრიგოლ და მოყვასნი მისნი, გულისხმა ყო საღმრთოჲთა ცნობითა ღირებისა მათისა მადლი და შეიწყნარნა იგინი სიხარულით არა ვითარცა მოწაფენი, არამედ ვითარცა უზეშთაესნი მისა. უწყოდა სულითა, რამეთუ პატივი ზეგარდამო ღმრთისა მიერ მონიჭებად იყო მათდა.
და ორისა წელიწადისა იყვნეს ოპიზას მამაჲ გრიგოლ და მოყვასნი მისნი ღვაწლითა ფიცხელითა მონაზონებისა შრომისაჲთა, ვითარცა იყო წესი მის ჟამისა მონაზონთაჲ.
ხოლო მამასა გრიგოლს სწადოდა მარტოდ დაყუდებაჲ, რამეთუ ესმოდა ანგელოზებრივი ცხორებაჲ მარტოდ მყოფთაჲ მათ სივრცესა მას შინა უდაბნოჲსასა, რომელნი-იგი იზარდებოდეს მძოვართა სახედ მწვანვილითა და ხილითა, ხოლო რომელნიმე მცირედითა პურითა. და რომელთაჲმე ესმოდა სახელი და რომელნიმე ფარულად იყვნეს.

ყოველთა მათ ნეტართა მოიხილავნ წმიდაჲ გრიგო და კეთილთა ქცევათა მათთა ისწავებნ – რომელთაგანმე ლოცვასა და მარხვასა, რომელთაგანმე სიმდაბლესა და სიყვარულსა, რომელთაგანმე სიმშვიდესა და განურისხველობასა, რომელთაგანმე უპოვარებასა და ქვეყანასა ზედა წოლასა, გინათუ ზეჯდომით ძილსა, რომელთაგანმე უძლურებასა და ხელთსაქმარსა დუმილით და მსგავსთა ამათთა სათნოებათა. და ესრეთ სწავლათაგან სულიერთა აღსავსემან მიაქციის საყოფლადვე თვისა, რამეთუ ესმინ წმიდათა მათგან, ვითარმედ – ჰრცხვენისმცა სოფელსა ქცევათაგან ჩვენთა კეთილთა.
6
მას ჟამსა იყო ვინმე ბერი ხანძთას მარტოდ მყოფი, კაცი მართალი და წმიდაჲ, რომლისა სახელი – ხვედიოს. ამან ნეტარმან ჩვენებაჲ იხილა არა თუ ძილსა შინა, არამედ ცხადად. რამეთუ ხედვიდა ადგილსა მას წმიდასა, სადა აწ ხანძთას წმიდაჲ ეკლესიაჲ შენ არს, ვითარმცა სახედ ეკლესიისა ნათლისა ღრუბელი გამოხატული დგა მყოვარ ჟამ და სულნელებაჲ დიდძალი გამოვიდოდა მიერ ღრუბლით. და ესმა ხმაჲ ნეტარსა მას ბერსა, ვითარმედ:
- აღეშენოს წმიდაჲ ეკლესიაჲ ადგილსა ამას ხელითა გრიგოლ მღდელისა, კაცისა ღმრთისაჲსა, და სულნელებაჲ ლოცვათა მისთაჲ და მოწაფეთა მისთაჲ, ვითარცა კეთილი საკმეველი, აღიწეოდის წინაშე ღმრთისა.
და ესე ჩვენებაჲ ვითარცა იხილა, განიხარა დიდად ფრიად და მიელოდა უწყებულსა მას წმიდასა, რამეთუ ჩვეულებაჲ აქვნდა ღმრთისამიერისა ხილვისაჲ. ეგრეთვე აუწყა ქრისტემან სანატრელსა მამასა გრიგოლს ბერისა მის ღირსებაჲ და ადგილისა მის მიგებად მისა.
მას ჟამსა წინამძღვრობითა სულისა წმიდისაჲთა მოიწია ხანძთად სათნოჲ ღმრთისაჲ მამაჲ ჩვენი გრიგოლ წმიდისა მის ბერისა. და ვითარცა იხილეს ერთმანეთი, განიხარეს ფრიად და ყვეს ლოცვაჲ. მაშინ ნეტარმან მან ბერმან ჰრქვა:
- მაკურთხე, წმიდაო მამაო გრიგოლ, რამეთუ მღდელი ხარ შენ.
და ყო ლოცვაჲ მამამან გრიგოლ. და ვითარცა მრავალ ჟამთა მეგობარნი საყვარელნი მოიკითხნეს ურთიერთას და სიხარულით დასხდეს და მიუთხრეს ჩვენებაჲ იგი პირველი. ხოლო ნეტარმან გრიგოლ ჰრქვა:
- ვჰმადლობ ქრისტესა, რომელი მომიძღვა საყოფელად შენდა შვილსა შენსა და ღირს მყო მე თაყვანისცემად კვალსა წმიდათა ფერხთა შენთასა, გამორჩეულო ღმრთისაო! ამიერითგან იყავნ წმიდაჲ ჯვარი შენი საფარველ ჩემდა და შეწევნაჲ ღირსთა ლოცვათა შენთაჲ – ზღუდე ჩემდა.
ხოლო მან ჰრქვა:
- არამედ უფროჲსღა ნაყოფი წმიდათა ლოცვათა შენთაჲ და წმიდაჲ ჯვარი შენი მარადის იყავნ ჩემ ზედა, უძლურისა ამის მოხუცებულისა, და მცირედთა დღეთა შემდგომად იხილო მტვერქმნული შენ, წმიდაო ღმრთისაო. დაღაცათუ დღითა უმრწემეს ხარ, საქმითა კვლა უხუცეს ხარ ჩემსა, რამეთუ შენ იყო მწყემსი კეთილი მრავალთა პირმეტყველთა საცხოვართა ქრისტესთა და სულისა ჩემისა საუკუნოდ გვირგვინი და სასოჲ. ამისთვისცა არა თუ ხორცთა და სისხლთა მოგაწიეს უქმსა ამას უდაბნოსა ქვეყანით შენით, მამაო პატიოსანო, არამედ ძალი ძისა ღმრთისა მხოლოჲსაჲ და სიბრძნეჲ სულისა წმიდისაჲ და მადლი ღმრთისა მამისაჲ გაქვს წინამძღვრად შენსა, რომლისა წინაშე წარხდომილ არს ყოველი შეთხზულებაჲ მცბიერისა მანქანებათაჲ, ვითარცა ქსელი დედაზარდლისაჲ წინაშე ქარსა. და რამეთუ უწყის ბოროტმან ზარი სიწმიდეთა შენთაჲ, რომლითაცა შეიკრა, ვიღარცა-რაჲ მფრინველი შეურაცხი, და სრულიად დათრგუნოს ქრისტემან ფერხთა ქვეშე შენთა, წმიდაო მამაო.
ხოლო ნეტარმან გრიგოლ ჰრქვა მას:

- ქრისტემან აღუთქვა მოწაფეთა თვისთა, ვითარმედ – „მე თქვენ თანა ვარ ყოველთა დღეთა“, და არა ხოლო თუ თქვენ თანა ოდენ, არამედ „ვიდრე აღსასრულამდე სოფლისა“ ყოველთა თანა მორწმუნეთა. იგივე თავადი უფალი მკვიდრ არს შენ თანა, ღირსო მამაო, რომელმანცა ლოცვითა შენითა მომანიჭოს ძლევაჲ ეშმაკთაჲ და მანქანებათა მათთა ურიცხვთაჲ. და შენ მოგცეს შრომათა შენთა წილ სასუფეველი ცათაჲ სიტყვისაებრ მოციქულისა, ვითარმედ: „სასყიდელი იგი მოქმედსა მას შეერაცხების არა თუ მადლით, არამედ თანანადებით“.
ამის შემდგომად ჰრქვა კეთილმან მან ბერმან წმიდასა მამასა გრიგოლს:
- წინაჲსწარმეტყველი იტყვის, რამეთუ – „ტკბილ არიან სასასა ჩემსა სიტყვანი შენნი უფროჲს თაფლისა პირსა ჩემსა“. არამედ ხორცთა საღვაწი უხმს წერილისაებრ, რომელმან მოსცა საზრდელი ყოველსა ხორციელსა, რამეთუ უკუნისამდე არს წყალობაჲ მისი.
მაშინ განჰმზადა ტაბლაჲ მსგავსად ჩვეულებისა სიხარულით, რომელი დახვდა დიდსა მას უპოვარებასა მისსა. და აკურთხეს მადლობით და იწყეს ჭამად მარადის მეტყველთა სულისა საზრდელსა მას სიტყვასა: „უფალო იესუ ქრისტე, ღმერთო ჩვენო, შეგვიწყალენ ჩვენ“. და კნინითა მით საშვებელითა ფრიად იშვებდეს, ვითარცა დიდძალითა სანოვაგითა. რამეთუ ღმერთი იყო შორის წმიდათა მათ, სიხარული დაუსრულებელი და კეთილი მოუკლებელი, რომლისათვისცა იტყოდეს:
- არა ნაკლულევან ვართ, არამედ აღსავსე მადლითა საუნჯეთა მათგან მოუკლებელთა, უხილავთა და განუპარველთა.
და ვითარცა მიიღეს საზრდელი, კვალად იწყეს სულისა ცხორებისა ზრახვასა. და იყო განგრძობილად სიტყვაჲ მათ შორის, რამეთუ დღეჲ იგი დამწუხრდა და ღამეჲ განთენა უძილობით ლოცვასა შინა მათსა და გალობასა ღმრთისასა. და განთიად მოახილვა ყოველი სანახები ხანძთისაჲ. და ფრიად შეუყვარდა წმიდასა გრიგოლს. მაშინ ჰრქვა ნეტარსა ბერსა:
- წარვიდე ოპიზას და მსწრაფლ ხოლო მივიდე ძმათა ჩემთა თანა, რომელ დაუტევენ მუნ, რაჲთა მოვიდენ ჩემ თანა და იგინიცა იკურთხნენ წმიდათაგან ლოცვათა შენთა.
და ვითარცა მოიწია ოპიზას, ახარა ძმათა თვისთა ხილვაჲ წმიდისა მის ბერისაჲ და ადგილისაჲ მის კეთილისა საყოფელისა ღმრთივმოცემულისაჲ. და მწრაფლ ხოლო მივიდეს ამბა გიორგისა, ოპიზას წინამძღვრისა, და მოიღეს ლოცვაჲ წმიდაჲ მისი და ძმათა ყოველთაჲ და სიხარულით მოიწინეს ხანძთად. ყვეს ლოცვაჲ და მოიკითხეს წმიდაჲ იგი ბერი, ვითარცა ზეცისა ანგელოზი. ხოლო მან განიხარა ხილვაჲ ნეტართაჲ მათ და ჰრქვა მათ:
- თქვენ ხართ სიწმიდისა ნაყოფნი, მცენარენი სულნელნი, ვარდნი შვენიერნი, ფინიკნი კეთილნი და ზეთისხილნი ნაყოფსავსენი, ზეთითა მით სიწმიდისაჲთა პოხილნი, რომელთა ხილვითა დღეს განიპოხა სიბერეჲ ჩემი და ამაღლდა სიხარული ჩემი, ვითარცა რქაჲ მარტორქისაჲ. ამიერითგან იხარებდინ უდაბნოჲ ესე თქვენ – ქრისტეს ნებისმყოფელთა ამას შორის დანერგვითა.
ხოლო მათ ჰრქვეს:
- წმიდისა ანტონის მიმსგავსებულო წმიდაო მამაო! სიტყვითა შენითა პატივი ჩვენთვის ზეშთა ბუნებათა არს, არამედ დაამტკიცენ ქრისტემან ყოვლისა შემძლებელმან ქებისა ბრძანებაჲ ეგე მადლიერი და კმა არს ჩვენდა. და ინებენ უფალმან მოცემად ჩვენდა მადლი ესე, რაჲთა ღირსად ვჰმსახუროთ სიწმიდესა შენსა ვიდრე აღსასრულამდე, ჰოჲ წმიდაო ღმრთისაო.
მაშინ ჰრქვა ბერმან:
- დაღაცათუ მხიარულ არს გული თქვენი მსახურებად მოხუცებულებასა ჩემსა, ხოლო ესე უწყოდეთ, ნებითა ღმრთისაჲთა ვიდრე სიკვდილამდე თვით ვჰმსახურო თავსა ჩემსა, რამეთუ დავით იტყვით – აღუთქვით და აღუსრულეთ უფალსა ღმერთსა თქვენსაო. აწ მე აღმითქვამს უფლისადა ვიდრე

აღსასრულამდე ჩემდა მარტოდმყოებაჲ. სულითა კვლა თქვენ თანა ვარ და აწ ჯერ არს ჩემდა აღნათქვემისა საქმით აღსრულებაჲ. – ამისა შემდგომად ჰრქვა ნეტარსა გრიგოლს: – მიმსგავსებული ელიაჲსო და იოვანესო, ნეტარო კაცთა შორის! არს მახლობელად ჩვენსა ქვაბი მცირეჲ, წარმიყვანე მუნ შენ და ძმათა შენდა, რაჲთა ნეშტი დღეთა ჩემთაჲ მას შინა აღვასრულო. რამეთუ მცირედღა ყოფად არს ჩემი ხორცთა შინა ყოფაჲ. ხოლო ესე აღმითქვით, რომელ ჩემდა სიკვდიდმდე არა განჰმრავლდეთ ადგილსა ამას შინა.
და ჯვარი დასწერა თვისსა მას სამკვიდრებელსა და სიტყვაჲ მისი განძლიერდა. და მათ არღარა იკადრეს ცილობად, არამედ მივიდეს მის თანა ქვაბად და ყვეს ლოცვაჲ. ხოლო ბერმან თქვა:
- ესე არს განსასვენებული ჩემი უკუნისამდე, ამას დავემკვიდრო, რამეთუ მთნავს ესე.
მაშინ ამბორს უყვეს ურთიერთას და მისცეს მშვიდობაჲ წმიდასა მას ნეტართა მათ და შემოვიდეს ადგილსა მას ღმრთისა მიერ ჩინებულსა სამონასტრედ. ხოლო წმიდამან გრიგოლ გონებითა შემუსრვილითა ლოცვაჲ ესე ცრემლით ხელგანპყრობით წართქვა:

- ჟამსა ამას უცხოებისა და უპოვარებისა ჩვენისასა, ქრისტე, არა შემეშინოს ჩვენ ბოროტისაგან, რამეთუ შენ, უფალი, ჩვენ თანა ხარ განმმზადებელი ჩვენთვის ადგილსა ამას კეთილსა განსასვენებელსა ნებისა შენისასა, რომელსა შინა მარადის ვედრებასა შევსწირავთ მოსალოდებელისა მისთვის დღისა დიდებით მეორედ მოსლვისა შენისასა, ღმერთო! რაჟამს იგი საშინელებათა ზარი და საყვარისა ოხრაჲ შეაძრწუნებდეს დაბადებულთა ყოველთა, რამეთუ უქადაგებდეს ცოდვილთა სატანჯველთა მათ დაუსრულებელთა, ხოლო მართალთა ახარებდეს ცხორებასა დაუსრულებელსა, მაშინ ეტყებდენ ყოველნი ტომნი ქვეყანისანი ამისთვის, რამეთუ მიეცემოდიან ყოველნი ბრალეულნი გვემათა და საარებათა, ხოლო მართალნი მათთვის იგლოვდენ, რამეთუ არს უბიწოთაცა შეძრწუნება ზარი შენი, რომლისაგან მე ვძრწი, რამეთუ განუმზადებელ ვარ არა თუ უმეცრებისა აჩრდილთა შეყენებული, არამედ უდებებისა მედგრობათაგან ძლეული ვხმობ სულთქმით: რაჟამს მოიწიოს დახსნაჲ გვამთაჲ და მხილებაჲ ცოდვათაჲ და კვლად განახლებაჲ და შეერთებაჲ სულისა და ხორცთაჲ, რომელთამე ცხორებად საუკუნოდ და რომელთამე სატანჯველად საუკუნოდ, მაშინ ვინაჲ იყოს ჩემდა ხსნა ბრალთა პატიჟისაგან? რამეთუ არა მომიგიეს მე საქმეჲ, რომლითამცა უბრალო ვიპოვე წინაშე საყდართა შენთა, ქრისტე! არამედ ვედრებითა დედოფლისა ჩვენისა ღმრთისმშობელისა მარადის ქალწულისაჲთა და ყოველთა წმიდათა შენთაჲთა, უფალო მოწყალეო და სახიერო მეუფეო, წყალობა ყავ და მაცხოვნენ ჩვენ რჩეულთა შენთა თანა, რაჲთა მათ თანავე მიგცემდეთ შენ საუკუნოდ დიდებასა, ამენ.
ამისსა შემდგომად იწყო მან ხანძთისა შენებაჲ. და უბრძანა ძმათა მათ დავითის გალობისა მუხლთა ამათ წართქმაჲ: „წყალობათა შენთა, უფალო, უკუნისამდე უგალობდე, თესლით თესლამდე მიუთხრობდე ჭეშმარიტებასა შენსა პირითა ჩემითა, რამეთუ სთქუ: სოფელი წყალობით აღეშენოს“. „და ველნი შენნი აღივდნენ სიპოხითა. განჰპოხო შენ შვენიერებაჲ უდაბნოსაჲ და სიხარული ბორცვთა შეიმოსონ და ღელეთა განამრავლონ იფქლი ღმრთისმსახურებისაჲ. ღაღადებდენ და გალობდენ“ პირნი ჩვენნი ესრეთ: „მოგვხედენ მონათა შენთა, უფალო, და ქმნულსა ხელთა შენთასა! წარუძღუ ძეთა მათთა! იყავნ ნათელი შენ – უფლისა ღმრთისა ჩვენისაჲ ჩვენ ზედა! საქმენი ხელთა ჩვენთანი წარჰმართენ ჩვენ ზედა, უფალო, და ქმნული ხელთა

ჩვენთაჲ წარგვიმართე“, „რამეთუ უდაბნოთა ამათ და მთათა აღვიზილენით თვალნი ჩვენნი, ვინაჲ მოხვედ შეწევნად ჩვენდა“. „ჭეშმარიტად შეწევნა არს ჩვენდა სახელითა უფლისაჲთა, რომელმან ქმნა ცანი და ქვეყანაჲ და ყოველნი დაბადებულნი“.
და ერთობით ჯვარი დასწერეს ადგილსა მას და იწყეს საქმედ სენაკებისათვის ქვეყანისა დავაკებად, რამეთუ კლდეჲ იგი ხანძთისაჲ უფიცხლეს არს უფროჲს ყოველთა მათ კლარჯეთისა უდაბნოთა. და შრომითა დიდითა ქმნეს ადგილი იგი. რამეთუ არა აქვნდა მათ ცული და წერაქვი, არცა სხვაჲ ეგევითარი სახმარი, არამედ ოპიზელთა მამათა მოსცეს ყოველი, რომელი იპოვა ხელთა მათთა, და თანაშემწე იქმნნეს ყოვლითა სახმარითა და ხორცთა საღვაწითა. რამეთუ მას ჟამსა სხვაჲ მონასტერი არა შენ იყო მათ ქვეყანათა თვინიერ ოპიზისა და არცა მსოფლიონი ერისკაცნი ახლვიდეს ახლად შენებისათვის მათ ქვეყანათაჲსა, რამეთუ კლარჯეთს და ტაოთა შინა და შავშეთს და ყოველთა მათ მახლობელთა ქვეყანათა მცირენი იპოვებოდეს დაშენებულ ტყეთა შინა ადგილ-ადგილ.
ხოლო ნეტარმან მამამან გრიგოლ პირველად აღაშენა ძელისა ეკლესიაჲ და შემდგომად საყუდელი თვისი და თითო სენაკები ძმათა მათთვის მცირეჲ და ერთი სენაკი საოსტიგნედ დიდი.
და დღითი დღე აღორძნდებოდეს ძმანი, რამეთუ შეეძინებოდეს უფალსა მუშაკნი მეათერთმეტისა ჟამისანი მოქმედად ჭეშმარიტსა მას ვენახსა და თანაზიარ იქმნებოდეს პირველთა მათ მართალთა და მონაწილე წმიდათა მოწამეთა, მხნდებოდეს რაჲ ღვაწლსა მას მონაზონებისასა მსგავსად წმდიათა მოწამეთა და უფროჲს მათსა, რამეთუ მარტვილნი ერთსა ხოლო შინა ჟამსა იწამნეს, ხოლო ესენი ყოველსა ჟამსა იწამებოდეს სახელისათვის ქრისტესისა, ვითარცა დავით იტყვის: „შენთვის მოსწყდებით ჩვენ მარადღე“, და პავლე იტყვის: „მარადღე ქრისტესთვის მოვკვდები“. უკეთუმცა არა იყო დაუცხრომელი ბრძოლაჲ წმიდათაჲ, არამცა მოიხსენეს ბრძოლაჲ იგი სიკვდილად მარადღე. „რამეთუ ხორცთა გული უთქვამს სულისათვის და სულსა ხორცთათვის და ესე მხდომნი არიან ურთიერთას“, – სიტყვისაებრ მოციქულისა, რამეთუ „რაჲ სულისა აღმოფშვინვა – მადლი იქმნების, და რაჲ სულისა აღმოფშვინვა – ბრალი იქმნების ჩვენ შორის“. ამისთვისცა ანგელოზ მხდომ სახელ სდებს პავლე გონებასა კაცთასა და ვითარცა თავისა თვისისათვის ქადაგებს, ეგრეთვე ყოველთათვის იტყვის, რამეთუ ოდესმე წმიდათა ანგელოზთა გონებაჲ პოვის ჩვენ შორის და ოდესმე – ეშმაკთაჲ. ამისთვისცა ქრისტემან უბრძანა პეტრე მოციქულსა – არა თუ შვიდგზის ოდენ შეუნდო ძმათა დღესა შინა, არამედ სამეოცდაათჯერ შვიდგზისო.
და ამათ ესევითართა ვნებათა, დაფარულთა და ცხადთა მხდომისა ღონეთა ძლიერად ეწყვებოდეს ღირსნი ესე მამანი, მოთმინენი მრავალსახეთა ჭირთა და მწუხარებათა ქრისტესთვის.
8
მას ჟამსა ნეტარი იგი ბერი ხვედიოს მოხუცებული იყო ფრიად და მიახლებულ ხორცთა განსლვად. მაშინ მივიდა მამაჲ ჩვენი წმიდაჲ გრიგოლ და ძმანიცა, რომელნი იყვნეს მის თანა, ხილვად ბერისა. და ვითარცა მოიკითხეს, ჰრქვეს:
- გვაკურთხენ, წმიდაო მამაო, რამეთუ აწ მიხვალ უფლისა.
ხოლო მან ჰრქვა:
- ღმერთი მშვიდობისა, სიყვარულისა და კაცთმოყვარებისაჲ იყავნ თქვენ თანა ყოვლადვე. არამედ ჩემთვის ლოცვა ყავთ, წმიდანო მამანო, რამეთუ მივალ დღეს ბანაკსა უცხოსა და ღმრთისა საყდართა საშინელთა!
ხოლო მათ ჰრქვეს:
- არა ხარ უცხო ბანაკსა მას წმიდათა ანგელოზთასა, რომელთა თანა სულითა მარადის იხარებ წინაშე ქრისტესა, არამედ ნუ დამივიწყებ ჩვენ ადგილსა შენისა წმიდისა მკვიდრთა და ნერგთა მადლისა შენისათა.

და მან ჰრქვა მათ:
- ხელთა ღმრთისათა შევჰვედრებ სულსა ჩემსა და ხელთა თქვენთა ხორცთა ჩემთა. ხოლო ნებითა ღმრთისაჲთა ერთად იყოს სიხარული ჩვენი საუკუნოდ.
და დაიძინა ნეტარმან ბერმან და ტკბილ-ეყო მას ჰრული მისი და ადგილი იგი აღივსო სულნელებითა და ანგელოზთა წმიდათა გალობითა, რომელთა წარიყვანეს იგი სიხარულით წინაშე ქრისტესა. ხოლო მამამან გრიგოლ და ძმათა წამოიყვანეს ძლევითშემოსილი გვამი მისი და გალობითა წმიდითა დაჰმარხეს იგი საფლავსა შინა. და მადლი მისცეს ქრისტესა ნებისმყოფელთა მისთა ძლევისა მომცემელსა და გვირგვინოსანმყოფელსა.
მაშინ ნებითა ღმრთისაჲთა განმრავლდებოდეს ძმანი ქრისტეს მსახურნი. ხოლო მამაჲ გრიგოლ არავის უდებთაგანსა შეიწყნარებდა, არამედ პირველად გამოცადის ყოველსა ზედა კეთილსა საქმესა და, უკეთუ იპოვის გულითა უმანკოჲ, უზაკველი და უდრტვინველად სიმდაბლით მორჩილი წადიერად ყოველსა ზედა კეთილსა საქმესა, იგი შეიწყნარის სიხარულით. ამისთვისცა ყოველნი მოწაფენი მისნი კეთილ იყვნეს ფრიად და ღირსად შემწყნარებელ სათნოებათა მისთა წმიდათა. და ემსგავსებოდეს მოძღვარსა კეთილსა, ვითარცა მოძღვარი მათი ემსგავსებოდა ქრისტესა, რომელიცა იტყვის: „კმა არს მოწაფისა მის, იყოს თუ ვითარცა მოძღვარი თვისი“.
და ესრეთ კეთილად ცხონდებოდეს ისინი სულიერად, ხოლო ხორციელად დიდსა იწროებასა იყვნეს.
9
და მათ ჟამთა მფლობელი იყო ამათ ქვეყანათა ღმრთისმსახური ხელმწიფეჲ დიდი ბაგრატუნიანი – აშოტ კურაპალატი, კეთილად მორწმუნეჲ, რომლისა გამო დაემტკიცა ქართველთა ზედა მთავრობაჲ მისი და შვილთა მისთაჲ ვიდრე უკუნისამდე ჟამთა. და ხელმწიფისა მის წინაშე და შვილთა მისთა, დიდებულთა მათ ხელმწიფეთა, წინაშე შეუსწავლელ იყო წმიდაჲ გრიგოლ. ხოლო იყო ვინმე აზნაური დიდებული წინაშე აშოტ კურაპალატისა და ერქვა მას სახელი გაბრიელ დაფანჩული, და აწ ნათესავთა მისთა ჰრქვიან დაფანჩულნი. ესე აზნაური შემკულ იყო ყოვლითა სისრულითა და სიმდიდრითა, სიბრძნითა, ჰასაკითა და ახოვნებითა, და ყოველსა ზედა საქმესა განმარჯვებითა და კეთილადმორწმუნეობითა ქებულ იყო.
ამას აქვნდეს ზოგნი სოფელნი მახლობელად ვანსა ნეტარისა გრიგილისსა, რომელმანცა მოწაფეთა თვისთა უპოვარებაჲ იხილა რაჲ, მიიწია ნებითა ღმრთისაჲთა სახლსა გაბრიელ დაფანჩლისასა. ხოლო იგი შინა არა დახვდა, არამედ ღმრთისმოყვარეჲ მეუღლეჲ მისი მარიამ სარწმუნოებით მოეგება მამასა ჩვენსა გრიგოლს და ჯეროვნად პატივ სცა და მრავლითა კეთილითა განუტევა. და თანა კაცნი წარმოიყვანნა შესასწავლელად და ჰრქვა:
- წმიდაო მამაო, ამათ კაცთა ასწავე გზაჲ მონასტრისა შენისაჲ და საღვაწი სულიერთა შვილთა შენთაჲ უზრუნველ იყოს შენგან, რამეთუ არა დაგაკლდეს სახლისაგან ჩვენისა, არამედ წმიდათა შინა ლოცვათა თქვენთა ხსენებულ გვეყვენით უფალი ჩემი გაბრიელ და მე, მხევალი შენი, და შვილნი ჩვენნი.
და ესრეთ სიხარულით მივიდა მონასტრად თვისა მამაჲ გრიგოლ და განიხარეს ძმათა მათ ფრიად, რამეთუ ღმერთმან პატივ სცის მადიდებელთა თვისთა.
ხოლო რაჟამს მოიწია სახედ თვისა გაბრიელ მთავარი, მაშინ აუწყა ღმრთისმოყვარემან მეუღლემან მისმან ნეტარისა მამისა გრიგოლის მოსვლაჲ და ვითარ-იგი მან სიხარულით განუტევა. და ვითარცა ესმა ესე დიდებულსა მას აზნაურსა, მადლი შეწირა ღმრთისა წმიდისა მის შესვლისათვის სახლსა თვისსა და აკურთხა მეუღლეჲ თვისი. და მსწრაფლ ხოლო დაწერა წიგნი ვედრებისაჲ და წარავლინნა კაცნი კეთილნი, რაჲთა კვალადცა ბრძანოს სახლსა მისსა. ხოლო მამაჲ ჩვენი ნეტარი გრიგოლ მორჩილ იქმნა სიტყვათა მისთა და წარჰყვა კაცთა მათ მოვლინებულთა.

და ვითარცა ესმა მისლვაჲ მის ნეტარისაჲ, აღდგა და მიეგება წინა გაბრიელ, აზნაური მეფისაჲ, და თაყვანი სცა სიხარულით და ამბორს უყოფდა წადიერად ხელთა მისთა წმიდასა მას. და წარიყვანა პატივით სახედ თვისა და მრავალთა დღეთა განუსვენა. და წარმოუდგინნა წინაშე მისსა ოთხნი იგი ძენი თვისნი, ყოვლად კეთილნი და ყოვლითავე მსგავსნი გაბრიელ მამისა მათისანი: პატრიკ, გვარამ, არშუშა და აბულასათ. და ჰრქვა ნეტარსა გრიგოლს:
- წმიდაო ღმრთისაო, აკურთხენ ესენი წმიდათა ხელთა შენთა დასხმითა. ვითარცა ისრაელ იოსების ძენი აკურთხნა, ეგრეთვე შენ ყოველნი შვილნი ჩვენნი აკურთხენ ჩვენ – მშობელთა მათთა თანა!
და ვითარცა იხილა წმიდამან მან ფრიადი სარწმუნოებაჲ კურთხეულთა მათ მეუღლეთა და შვილთა მათთაჲ, მაშინ აღდგა სიხარულისა ცრემლითა სავსეჲ და აღიპყრნა წმიდანი ხელნი თვისნი ცისა მიმართ და ჰრქვა:
- უფალო! საუკუნითგანთა წმიდათა შენთა მორწმუნენი შენნი, რომელნიცა იკურთხნიან, სიტყვაჲ მათი საქმით აღასრული. აწცა, უფალო, მოხედე ლოცვასა ჩემსა, გლახაკისა მონისა შენისასა და ლოცვითა ყოველთა წმიდათა შენთაჲთა აკურთხენ მშობელნი შვილითურთ და შვილნი მშობელთა თანა, კეთილად მორწმუნენი ესე და მადიდებელნი წმიდისა სახელისა შენისანი. ვითარცა აკურთხე სახლი ნოვე მართლისაჲ და აბრაჰამ მამათმთავრისაჲ და ყოველთა ნებისმყოფელთა შენთაჲ, ღმერთო დიდებისაო, იგივე კურთხევაჲ საუკუნოჲ დაამკვიდრე ამათ შორის და უხვად მიანიჭე კეთილი ქვეყანისაჲ დღეგრძელებასა შინა და კეთილი ზეცისაჲ დაუსრულებელი, და ჩვენთვის წყალობაჲ ყავ. ამენ.
და ჯვარი დასწერა ყოველთა და დაჯდა. მასინ გაბრიელ ჰრქვა წმიდასა მას:
- ქრისტემან საქმით დაამტკიცენ სიტყვაჲ ბაგეთა შენთაჲ, ღირსო მამაო, და ჩვენ მოგვეცინ უფალმან გულსმოდგინედ მსახურებაჲ სიწმიდისა შენისაჲ, რაჲთა სიტყვაჲ იგი მოციქულისაჲ ჩვენ შორის აღესრულოს, ვითარმედ – „თქვენი ნამეტნავი მათისა ნაკლულევანებისაჲ და მათი ნამეტნავი თქვენისა ნაკლულევანებისაჲ“. აწ ჩვენ თანა არს ხორციელი კეთილი და თქვენ თანა არს სულიერი კეთილი, და ესე შევზავნეთ ურთიერთას. თქვენ მონაწილე გვყვენით წმიდათა ლოცვათა თქვენთა ცხორებას ამას და შემდგომად სიკვდილისა, და ძვალნი ჩვენნი ღირს ყვენით დასხმად წმიდათა თანა ძვალთა თქვენთა, და ლოცვაჲ ჩვენთვის უკუნისამდე განაწესეთ მონასტერსა თქვენსა. და ჩვენ აღგითქვამთ ცხორებასა ჩვენსა და ცხორებსა შვილთა ჩვენთასა, შვილითი შვილადმდე თანაგვაც თქვენი ღვწაჲ და მონასტრისა თქვენისაჲ ჟამთა უკუნისამდე. არამედ, წმიდაო მამაო, სავანე კეთილი, ადგილი დედათათვის სამკვიდრებელად გამონახეთ, რაჲთა ესე მცნებაჲ იყოს ჩვენ შორის ნათესავისა ჩემისა: უკეთუ მოწესე მამაკაცი იყოს, სამკვიდრებელად მისა ხანძთაჲ იყოს, და უკეთუ ერისა ჩემისა მოწესეჲ დედაკაცი იყოს, მუნ დაემკვიდროს, რომელიცა შენ გამოაჩინო ქვეყანასა ამას ადგილი შენ მიერ კურთხეული. და ვითარცა მიცვალებულთა მამათათვის ხანძთაჲ განმიწესებია, ეგრეთვე იყოს სამარხავი მიცვალებულთა დედათაჲ აწ შენებულსა მას.
ხოლო ნეტარმან მამამან გრიგოლ ძიება ყო გულსმოდგინედ და პოვა ადგილი კეთილი გუნათლეს მახლობლად, ჯვარი დასწერა და მუნ აღაშენეს მონასტერი დედათაჲ, რომელსა აწ ჰრქვიან გუნათლის ვანი. და ჟამისმწირველი მღდელი ვანისა მისთვის ხანძთითა განაწესა ნეტარმან გრიგოლ ვედრებიდა გაბრიელისითა. ამისთვისცა, მსგავსად აღთქმისა, ხანძთას შინა ელოცვების ყოველთა დაფანჩულთა ვიდრე დღეინდელად დღემდე.
10
ხოლო გაბრიელ, დიდებულმან აზნაურმან, ფრიადითა კეთილითა წარმოგზავნა მამაჲ გრიგოლ და მოსცნა კირითხურონი და ნივთი ყოველი ქვითკირისა ეკლესიისა საშენებელად და ესრეთ მოვიდა მამაჲ გრიგოლ

თვისსა ვანსა. და განიხარეს მოწაფეთა მისთა, მადლი მისცეს ქრისტესა და ულოცვიდეს მოღვაწეთა მათ.
ხოლო ნეტარმან გრიგოლ ადგილი იგი საეკლესიოდ დაავაკა. და ვითარ დაიწყებდა ეკლესიასა, ესე ლოცვად ცრემლით წართქვა:
- ქრისტე ღმერთო! ხორცშესხმისა შენისა განგებულებად ღმრთაებრ აჩვენე შენთა დიდებულთა და შიშით ჰმსახურეს მეუფებასა შენსა – წინადსწარმეტყველთა წინადსწარ უწყებითა, მოციქულთა ქადაგებითა, მოწამეთა ჭეშმარიტითა აღსარებითა და ღირსთა წმიდათა სოფლისა კრებათა და მეუდაბნოეთა მამათა მარადის დიდებითა სახელისა შენისა წმიდისადთა. და ესე ოთხ კერძო კრებული საღმრთოდ წმიდათა ყოველთა გარემოდგომილი ზღუდისსახედ უძრავისა სიმტკიცე ექმნნეს წმიდათა შენთა ეკლესიათა. რამეთუ შენ, თვით სიბრძნემან იშენე თავისა თვისისა სახლი სიწმიდისად შესავედრებელად ერთა მორწმუნეთა და რამეთუ წმიდასა ეკლესიასა სახელსდევ გვამად შენდა. და წმიდასა შენსა სახელსა ზედა და სახელსა წმიდათა შენთასა შეუძრველად აღაშენენ და დაამტკიცენ წმიდანი ეკლესიანი. ამისთვის უწოდე ეკლესიად წმიდათა ყოველთა, რადთა შემდგომად სიკვდილისა მათისა ნაცვალად მათთა ეკლესიანი აქვნდინ სიმტკიცედ და სიქადულად შენთა სამწყსოთა, ჭეშმარიტთა ქრისტეანეთა, ვიდრემდის კვალად მოხვიდე დიდებით წმიდათა თანა. შენ, უფალო, აწცა აკურთხე ადგილი ესე წმიდისა შენისა ეკლესიისა სამკვიდრებელი მადლითა შენითა და წმიდათა შენთა ოხითა, რადთა ღირს ვიქმნე გლახაკი შენი სრულიად აღშენებად ამისა სახელსა ზედა და უძლეველსა სარწმუნოებასა დიდისა მოწამისა შენისა გიორგი ჯვარითა მოქადულისა, ახოვნისა და სახელოვნად განთქმულისა ბრწყინვალედ შორის წმიდათა შენთა მარტვილთა და მოწამეთა, რომლნიცა ხორცნი მახვილითა დაიჭრებოდეს, ხოლო სარწმუნოებად არა განიკვეთებოდა. ხოლო მათ ყოველთა უმეტეს იპოვა სიმხნითა წმიდად გიორგი და მრავლით ჟამითგან უშჯულოთაგან ზარგანხდილთა ქრისტეანეთა ასწავა სიმხნედ ძლიერი, მხიარულებით რად მოითმინნსა მრავალაფერნი სატანჯველნი და ძლევითშემოსილი იდიდა ცათა შინა და ქვეყანასა ზედა. ამისთვისცა ანგელოზთა თანა წმიდათა განიხარეს მოწამეთა ნეტართა სრულებად ღვაწლთა მისთად, რამეთუ მან მისცა ქრისტემან ძლევად ყოველთა მტერთად და აწ ნაწილთა და სახელსა მისსა, და მეოხებად მისი მფარავს ყოველთა მადიდებელთა მისთა მარადის და უკუნისამდე.
და ჯვარი დასწერა ადგილსა წმიდასა ეკლესიისასა და იწყეს შენებად. და ესრეთ კეთილად განსრულად ძველი იგი ეკლესიად ხანძთისად შეწევნითა ქრისტესითა და მეოხებითა წმიდისა გიორგისითა და ლოცვითა ნეტარისა მამისა გრიგოლისითა, ხოლო ხორციელად მოღვაწებითა დიდებულისა გაბრიელ მთავრისადთა და ყოველთა მართლმორწმუნეთადთა.
მას ჟამსა ყოველთა მათ წმიდათა უდაბნოთა შინა იწყეს წმიდათა მამათა მონასტრებისა შენებად და წმიდათა ეკლესიათა, და ესრეთ განმრავლდეს მსახურნი წმიდისა სამებისანი და მარადის მადიდებელნი.
11
ხოლო სანატრელი და სასწაულთა მიერ შემკული დედად ფებრონია მოიწია სამცხით და დაემკვიდრა მერეს შინა. და ღირსად ცხორებისა და სულიერად განგებისა მისისა არა იყო საზღვარ. და საღმრთოდთა სიყვარულითა წმიდითა ერთზრახვა და მეგობარ იყვნეს ფრიად ნეტარნი ესე ღმრთისა კაცნი – დედად ფებრონია და მამად გრიგოლ. და ხუცესი მერისად ხანძთით არნ.
ამისა შემდგომად ღმრთისმსახურსა მეფესა აშოტ კურაპალატსა აუწყა გაბრიელ ერისმთავარმან სანატრელისა მამისა გრიგოლის ღირსებად და უცხოებად და უქმსა უდაბნოსა მონასტრისა შენებად და მოწაფეთა მისთა სათნოებად და მოწაფეთაგანვე ცნობად დიდებულებისად წმიდისა მის

მშობელთაჲ. ესე ყოველი ვითარცა გულისხმა ყო კეთილად მსახურმან კურაპალატმან აშოტ, მსწრაფლ ხოლო დაწერა ებისტოლეჲ ხელითა თვისითა და კაცი ერთი კეთილი წინაშემდგომელთაგანი და ერთი გაბრიელის მსახურთაგანი მსწრაფლ წარმოავლინნა მამისა გრიგოლის წინაშე.
და ვითარცა წარიკითხა წიგნი კურაპალატისაჲ პატივით მოწერილი წოდებისაჲ, ნეტარმან მამამან და კაცთა მათგანცა, ცნა ყოველი, მუნქვესვე წარვიდა ხელმწიფისა მის წინაშე, და მი-რაჲ-იწია პალატად, მოეგებნეს ძენი კურაპალატისანი.
და ვითარ მივიდა კარსა ტაძრისა მათისასა, მაშინ კურაპალატი ზე აღდგა და წინამიეგება ნეტარსა მამასა გრიგოლს. და დიდითა სიმდაბლითა მოიკითხეს ერთმანერთი და დასხდეს. ხოლო კურაპალატმან ჰრქვა:
- ღმრთისამიერი კურთხევაჲ პირითა შენითა იყავნ ჩვენ ყოველთა ზედა, წმიდაო.
და მან თქვა:
- გაკურთხენინ ყოველნი პირმან ქრისტესმან და ყოველთა წმიდათამან, რამეთუ ჭეშმარიტად სამართალ არს სიტყვაჲ ესე: „სადა არს პატივი მთავრობისაჲ, მუნ არს მსგავსებაჲ ღმრთეებისაჲ“. რამეთუ თქვენ, ხელმწიფენი, უფალ გყვნა ღმერთმან ქვეყანისა განგებასა, ვითარცა გულისხმა ვჰყოფთ კეთილის ყოფასა ღმრთისასა ჩვენდა მომართ მეფობითა შენითა. და ვითარცა-იგი აბრაჰამისთვის უფალი იტყვის, ვითარმედ – „აბრაჰამსა სწადოდა ხილვაჲ ნათლისა ჩემისაჲ, იხილა და განიხარა“, მსგავსად აბრაჰამისა მეცა, გლახაკსა, მწადოდა ხილვაჲ თაყვანისცემაჲ თქვენი და აწ სიხარულითა სავსე ვარ და ძღვნად შევსწირავ ლოცვასა. ქრისტემან უმეტესად დიდებით დაიცევინ მეფობაჲ შენი დიდებასა შინა და სიხარულსა და საუკუნოჲ დიდებაჲ ზეცისა მთავრობათა თანა დაგიმკვიდრენ კეთილთა თანა შვილთა.
მაშინ კურაპალატმან ჰრქვა მამასა გრიგოლს:
- მეფეთა ისრაელისათა ჟამად-ჟამად წინაჲსწარმეტყველი აღუდგინის ღმერთმან სიქადულად მათა და ზღუდედ შჯულისა, და შესაწევნელად მორწმუნეთა და სამხილებელად ურწმუნოთა. ეგრეთვე ჟამთა ჩვენთა შენ გამოგაჩინა ღმერთმან ქრისტეანეთა სიქადულად და რაჲთა მარადის იღვწიდე ჩვენთვის წმიდითა ლოცვითა შენითა წინაშე ქრისტესა და წმიდათა მისთა.
ხოლო მან ჰრქვა:
- დავით წინაჲსწარმეტყველისა და უფლისა მიერ ცხებულისა შვილად წოდებულო ხელმწიფეო! მეფობაჲ და სათნოებანიცა მისნი დაგიმკვიდრენ ქრისტემან ღმერთმან, რომლისათვისცა ამას მოგახსენებ: არა მოაკლდეს მთავრობაჲ შვილთა შენთა და ნათესავთა მათთა ქვეყანათა ამათ უკუნისამდე ჟამთა, არამედ იყვნენ იგინი მტკიცედ უფროჲს კლდეთა მყართა და მთათა საუკუნეთა და დიდებულ იყვნენ უკუნისამდე.
ამისა შემდგომად კაცმან მან მოციქულმან წარმოთქვა ქებაჲ ხანძთისაჲ, ვითარმედ:
- კეთილ არს უდაბნოჲ იგი მზისა მცხინვარებითა და ჰაერისა შეზავებითა ყოვლით კერძო. და აქვს მას წყაროჲ მდიდრად გამომდინარეჲ, შვენიერი, გრილი და ჰამოჲ. და მაღნართა სიმრავლეჲ ურიცხვი და მცირედი რაჲმე სხვაჲცა ნუგეშინის საცემელი ძალისაებრ მის უდაბნოჲსა, ხოლო სათესავი ყანაჲ და სათიბელი ქვეყანაჲ რაჲთურთით არა არს, არცა იქმნების ღირღოლოვანთა მათ ფიცხელთა მწვერვალთა მათ ღადოთაჲსა.
ესე ვითარცა ესმა დიდებულსა კურაპალატსა, შეწირნა ადგილნი კეთილნი და შატბერდისა ადგილი აგარაკად ხანძთისა. მაშინ სამთა მათ დიდებულთა ძეთა კურაპალატისათა – ადარნესე და ბაგრატ და გვარამ – შეწირეს თითოეულად, რაჲცა სახმარი მონასტერსა მისსა უხმდა, ყოველი უხვებით.
და ვითარცა ადგილნი იგი მოითვალნა და კურთხევაჲ მიანიჭა კურაპალატსა და ძეთა მისთა ნეტარმან გრიგოლ, მაშინ მრავლისა კეთილისა ნაყოფითა

სავსეჲ მოვიდა ხანძთად, მონასტრად თვისა, და ახარა ძმათა ყოველი იგი განმარჯვებაჲ მადლითა ქრისტესითა და ოხითა წმიდისა გიორგისითა. ხოლო მათ უხაროდა და ულოცვიდეს სარწმუნოებით შემომწირველთა და ჰმადლობდეს ქრისტესა კეთილის მყოფელსა.

12

და ვითარცა ხორციელად შეემატებოდა, ეგრეთვე სულიერად შეეძინებოდა რიცხვსა მას წმიდათა კაცთასა. რამეთუ მას ჟამსა მოვიდეს მამაჲ ეპიფანე და მღდელი მატოი ქართლით და დიდი ზენონ სამცხით. რამეთუ ეპიფანე და მატოი პირველვე მეგობარ იყვნეს ამის წმიდისა და სახელსა მისსა მოვიდეს ხანძთად.

ხოლო ზენონ შვილი იყო საჩინოჲსა ვისიმე კაცისაჲ სამცხეს და ღმრთისმსახურებით აღზრდილ იყო და სიწმიდით იქცეოდა. რამეთუ საღმრთოჲ შიში მკვიდრ იყო მის შორის. და სწადოდა მონაზონებაჲ აღთქმისაებრ აღთქმისა მმარხველთაჲსა. და ვითარცა აღესრულნეს მშობელნი მისნი, მონაგები მათი დაუტევეს ზენონს და დასა მისსა, რომელიცა იყო სახლსა შინა მის თანა. და ზენონ გულს ეტყოდა, რაჲთამცა მამული და დედული მონაგები დასა თვისსა დაუტევა ნებისაებრ მისისა და თვითმცა იქმნა მონაზონ უცხოებასა შინა.

და ვითარ ამას განიზრახვიდა ზენონ, დაჲ იგი მისი ეშმაკისა განმარჯვებითა შეაცთუნა ვინმე უკეთურმან კაცმან და ღამე ყოველ წარვიდის შავშეთს. ხოლო ზენონ, ვითარცა ცნა, შეიჭურა საჭურველითა მარტოდ და ამხედრდა ცხენსა და დევნა უყო. და ვითარ დიდი ქვეყანაჲ ვლო, თქვა გულსა თვისსა, ვითარმედ: „ვარ მე ჭაბუკ სახელოვან და რომელსა ვსდევ, ფრიად შეურაცხ არს. დაღაცათუ ვეწიო და მოვკლა, საბრხე არს სულისა ჩემისაჲ, და უკეთუ ცუდად უკუნვიქცე სახედ ჩემდა, სირცხვილ არს ჩემდა. არამედ აღთქმაჲ მონაზონებისაჲ აწ აღუსრულო უფალსა“.

და ახოვან იქმნა ნეტარი ესე, რამეთუ მონაგებთა დატევებაჲ სისხლთა დათხევასა ემსგავსების. და დაიწერა ჯვარი ხორცთა თვისთა და წარემართა საღმრთოსა მას გზასა და მიიწია წინაშე დედისა ფებრონიაჲსა მერეს, რამეთუ იყო იგი სახლისა მისისაჲ. და ნებითა ღმრთისაჲთა მუნ იყო მამაჲ გრიგოლ. და დედამან ფებრონია შეაწყნარა წმიდასა მას უმანკოჲ იგი კრავი მწყემსსა მას კეთილსა, რომელმანცა მოიყვანა ხანძთად, ადგილსა მას მწვანვილსა ღმრთისა მადლისასა დაამკვიდრა და წყალთა ზედა განსასვენებელთა სულისა წმიდისათა გამოზარდა იგი.

ესე ნეტარი ზენონ მიიწია მოხუცებულებასა და ვიდრე აღსასრულამდე არა განეშორა ხანძთასა ჭეშმარიტად სულიერი შვილი, მსგავსი მამისაჲ, კეთილი მოწაფეჲ, ნაცვალი მოძღვრისაჲ, ნეტარი, სათნოებათა საუნჯეჲ, მონაზონებისა წესი წმიდაჲ, კლარჯეთისა უდაბნოთა ზღუდეჲ, სულთა უკეთურთა მაოტებელი. რამეთუ ცხორებასა მისსა და ცხორებასა მოძღვრისა მისისასა ვერ იკადრებდა ეშმაკი დაცემად კაცთა წმიდათა ამათ შინა ადგილთა.

ესე ახოვანი შემდგომად მიცვალებისა მეოხი არს ჩვენი საუკუნოდ უფლისა მიმართ მოყვასთა მისთა თანა, რომელნი იყვნეს მსგავსნი მისნი, მოწაფენი მამისა გრიგოლისნი, ღირსნი და სასწაულთა მოქმედნი, მოთმინებისა სვეტნი შეურყეველნი, ვითარცა განმტკიცებულნი დაუცემელად სვეტნი ცათანი.

გაგრძელება

გიორგი მერჩულე

გრიგოლ ხანძთელის ცხოვრება

13

რამეთუ ვიდრე მოსლვადმდე გრიგოლ მწყემსისა მის კეთილისა მხეცთაგან უხილავთა ლტოლვილნი მცირედნი იგი ცხოვარნი ქრისტეჲსნი განბნეულ იყვნეს თითო ანუ თუ ორ-ორი სივრცესა მას უდაბნოთასა, ხოლო მოსლვასა

წმიდისა გრიგოლისსა ცხოვარნი იგი განმხნდეს და მხეცნი იგი ეშმაკნი განიოტნეს და ყოველი წესი საღმრთოჲ განემართა.
ხოლო მამაჲ გრიგოლ გულს ეტყოდა, ვითარმედ: „ვითარცა მონასტრისა ჩემისა მამანი სათნოებითა უზეშთაეს არიან ჟამისა ამის მონაზონთა, ეგრეთცა წეს არს წესი საღმრთოჲ საეკლესიოჲ ეკლესიასა შინა ჩემსა დაწესებად ბრძენთაგან განუკითხველი“.
ამისთვის განიზრახა წარსლვაჲ ქრისტეჲს საჭურჭლედ, მეორედ იერუსალემდ, რომელ არს კოსტანტინეპოლისი, და ყოველთა საჩინოთა საბერძნეთისა წმიდათა ადგილთა მოხილვად და ლოცვად.
მას ჟამსა იერუსალემს წარმავალი ვინმე პოვა მეგობარი თვისი და მას დაჰვედრა საბაწმიდისა წესისა დაწერაჲ და წარმოცემაჲ. და ძმათა თვისთა კაცნი მოღვაწენი უჩინნა და მშვიდობაჲ დაუტევა მათ და აღუთქვა კვალად ადრე მოსლვაჲ და თანაწარიყვანა საბა, დედის დისწული თვისი, და ერთი ვინმე სხვაჲ მოწაფე, და წარემართა საბერძნეთად.
და მიიწია კოსტანტინეპოლის, და თაყვანის სცა ძელსა ცხორებისასა და წმიდათა ყოველთა ნაწილთა. და სიხარულით მოვლნა ყოველნი წმიდანი ადგილნი სალოცველნი, რამეთუ მრავალთა ენათა წვრთილ იყო იგი და მრავალმოსწავლე ყოფილ ხელითა კეთილად მსახურებისაჲთა. და რომელიმე სახილავი მოძღვარ კეთილის ექმნის და რომელიმე განსაკრძალველ ბოროტისათვის. და ესრეთ აღმოივსო გული მისი სიმდიდრისაგან დაუბეჭდველისა ახლისა შჯულისა და სულითა მადლისაჲთა განმხიარულებულნი წარმოემართნენ საყოფელად თვისა.
14
და ვითარცა მოიწინეს ტაოს, ესმა მუნ მყოფთაგან კაცთა, ვითარმედ აშოტ კურაპალატი მოიკლა და მის წილ ხელმწიფებენ ძენი მისნი. მაშინ ტკივილისა ცრემლითა აღივსნეს ღმრთისმსახურისა მის ხელმწიფისა დაცემისათვის და ტირილითა სავსენი ულოცვიდეს მიცვალებულსა მას მეფესა. ხოლო ნეტარი გრიგოლ ჰმადლობდა ღმერთსა და გლოით იტყოდა:
- ჰოჲ, მეფეო ჩემო ძლიერო და დიდებულო, სიმტკიცეო ეკლესიათაო და ზღუდეო ქრისტეანეთაო, სადაჲთ-მე მოგელოდი, აღმოსავალით-მე ანუ დასავალით, ჩრდილოჲთ-მე ანუ სამხრით? რამეთუ ყოველთა ზედა ნათესავთა მფლობელი იყავ, რომელიცა წყობით ხელმწიფეთა დაიმორჩილებდ, საკვირველი ეგე დიდებული, ღმრთისმსახური ხელმწიფეჲ. აწ ვითარ-მე მიეცი ხელსა შეურაცხთა უშჯულოთა და უნდოთა კაცთასა, რომელნი-იგი იუდაჲს მსგავსად შენ, უფლისა თვისისა მკლველ იქმნნეს მოსაკვდინებელად ჩვენ, გლახაკთა მლოცველთა შენთა, უკუნისამდე?
ამისსა შემდგომად ულოცვიდეს შვილთა მისსა დიდებულთა ხელმწიფეთა, რაჲთა უფალმა დაიცვნენ დიდებით და დღეგრძელებით კეთილსა შინა ღმრთისმსახურებასა.
15
და ვითარცა მოიწინეს მახლობელად იშხანსა, გამოეცხადა ღმრთისა მიერ ნეტარსა გრიგოლს და ღირსსა საბას იშხნისა პირველი დიდებულებაჲ, დაბასა მისსა – წმიდანი ეკლესიანი, და ეუწყა, ვითარმედ კვალად განახლებად არს პირველებრ ხელითა საბანისითა. და ეცნობა გზაჲცა მისავალად, რამეთუ მის ჟამისა კაცთაგან მიუვალ იყო ადგილი იგი. და მი-რაჲ-ვიდეს იშხანს, ფრიად უხაროდა პოვნაჲ დიდებულისა მის ადგილისაჲ, რამეთუ იყო მას შინა ნუგეშინის საცემელი სულიერი და ხორციელი. და საბას მუნქვესვე გულს ედვა დადგომაჲ. ხოლო ნეტარმან გრიგოლ ჰრქვა:
- ძმაო, პირველად ვიხილნეთ ძმანი ჩვენნი ხანძთას შინა მყოფნი და ნებითა ღმრთისაჲთა და ლოცვითა მათითა კვალად მოიწიო ადგილსა ამას წმიდასა.
და მიერ წარმოსლვასა მათსა მიიწინეს წინაშე ძეთა კურაპალატისათა და დაულოცეს ნუგეშინის ცემით სიკვდილისათვის მამისა მათისა.

16
და ესრეთ მოვიდეს ხანძთად, მონასტრად თვისა, და მოიყვანნეს ნაწილნი წმიდათანი და ხატნი წმიდანი და სხვაჲ ევლოგიაჲ ფრიად, და პოვნეს ძმანი ცოცხლებით და მშვიდობით ყოველნი მხიარულნი შეუშფოთებლად საღმრთოჲთა სიყვარულითა სავსენი და განიხარეს, რამეთუ კვალად მაცხოვრისა მადლმან შეკრიბნა ნებისმყოფელნი თვისნი.
და შემდგომად მცირედთა დღეთა საბა განუტევა იშხანს და ორნი მოწაფენი მისცნა მას და თვით განაგებდა სულიერსა ცხორებასა ხანძთისასა ნებისაებრ უფლისა.
17
მაშინ იერუსალემით მოიწია კაცი, რომელმან მოართვა საბაწმიდისა განგებაჲ დაწერილი. ხოლო ნეტარმან გრიგოლ მას ჟამსა განაწესა წესი თვისისა ეკლესიისაჲ და მონასტრისაჲ, სიბრძნით განსაზღვრებული და მეცნიერებით განბრწყინვებული და ყოველთაგან წმიდათა ადგილთა გამორჩევით შეკრებული, ვითარცა საფასეჲ დაულევნელთა კეთილთაჲ.
ხოლო აწ წესთა მათგანი სულიერთაჲ მცირედი რაჲმე გვიპყრიეს, ვითარმცა ზღვისაგან წვეთი ერთი წყალი ვინმე აღმოიღო. რამეთუ ესრეთ იყო ცხორებაჲ ნეტართაჲ მათ: სიმართლესა შინა მათსა მარადის თავთა თვისთა ბრალობაჲ აქვნდა და სიყვარულისა ძირი მტკიცე, მოთმინებაჲ სიმდაბლით და სიმშვიდით, მარხვაჲ ლოცვითა შეზღუდვილი, სარწმუნოებასა თანა მართალსა დამტკიცებული, სიწმიდე გულისაჲ და ჭეშმარიტებაჲ ენისაჲ და უბიწოებით კრძალვაჲ სრულიად ყოველსავე ზედა. ხოლო წმიდასა ეკლესიასა ლოცვასა მათსა არა აქვნდა უბნობაჲ ურთიერთას, არამედ შიშით დგანედ, ვითარცა ზეცას წინაშე ღმრთისა. და რაჟამს „დავითსა“ იტყვიედ, ვიდრე „ალელუჲასა“ განსრულებამდე მემხრეთა ვერ იკადრიან მუხლისა აღებაჲ დაწყნარებულსა მას ლოცვასა მათსა. რამეთუ არა აქვნდა ჩვეულებაჲ სწრაფით თქმისაჲ ყოველსავე ზედა საგალობელსა მათსა, არამედ მდაბლად და გვიანად იყო ლოცვაჲ მათი. და კედელსა თვინიერ ბერთაჲსა არავინ მიეყრდნებოდა, ხოლო ძილსა და უკრძალველად ჯდომასა ყოვლადვე არა იკადრებდეს ეკლესიასა შინა.
და ესევითარი მრავალი სათნოებაჲ კეთილი სხვაჲცა დამკვიდრებულ იყო შორის მათსა, რომლისათვის არა არს აწ თითოეულად ყოვლისათვის სიტყვაჲ, რამეთუ შემოკლებულ არს ჟამი ესე და გონებაჲ ისწრაფის, რაჲთა არა იყოს ნამეტნავ სასმენელსა მსმენელთასა. ამისთვის განგებაჲ ყოველი ვერ დაიწერა წიგნსა ამას, არამედ თოთო სიტყვაჲ ყოვლისაგან, რომელ აქამდე წესი აქვნდა ხანძთასა და აწ რომელ აქვს, ესრეთ:
ყოველთა ღამის თევათა შემწუხრებითგან განთენებამდე ლოცვაჲ, და ღამის თევათა წინადღით დღისა ჟამთა ყოველთა ლოცვაჲ, და ჟამისწირვაჲ ჟამსა ცხრა ჟამისასა, და კვერექსთა შემატებაჲ. ხოლო ჟამისწირვასა ყოველსა „წმიდაო ღმერთოსა“ წინა კვერექსი ზეცით გარდამოჲ და კვირიაკეთა ჟამისწირვასა „წმიდაო ღმერთოჲ“ ექვსი. და საკურთხეველისა მსახურებასა ფესვედითა სამოსლითა და ტყავითა არა იკადრებოდა მსახურებაჲ.
ხოლო გარდაცვალებულთათვის ყოველთა გარდაიხდიან, გარდაცვალებითგან რასაცა დღესა მიხვდის, სამი დღეჲ და შვიდი, ორმეოცი და წელიწადი. და მათ დღეთა ჟამისწირვაჲ არა შეათვალიან ორასთა მათ დღეთა განწესებულთა ხანძთას დამარხულთათვის. და განყოფაჲ პაქსიმადისაჲ პირველითგანვე განწესებული არს, გიორგიწმიდობისა თვეჲ რაჲ დადგეს, მარხვაჲ წველითა ვიდრე გიორგიწმიდობამდე, ეგრეთვე ქრისტეჲსშობისა მარხვანი და წმიდათა მოციქულთანი საეკლესიოდ დიდითა მოღვაწებითა და კეთილად კრძალულებითა აღასრულნიან.
ხოლო ნოემბრისა თვისა დადეგითგან ყოველთა შაბათთა ცისკრად ვიდრე პირმარხვადმდე – კანონი ოთხი, და დიდთა მარხვათა ვიდრე ბზობამდე

ყოველსა ცისკარსა – კანონი ოთხი, ეგრეთვე წიგნის კითხვაჲ ოთხი. და ვნებისა კვირიაკისა ფრიად განგებაჲ იყო. ხოლო აღვსებითგან ვიდრე ახალ-კვირიაკემდე ჭირისა კანონი არა თქვიან. და სერობასა „ხადილსა ჩემსა“ წართქვიან და ადგომისა წარდგომანი და ცისკრად დაწესებულნი და თითო კანონი – ახალკვირიაკემდე. ხოლო სულთა ხსენებასა შემდგომად აღვსებისა ცისკრად „ნეტარ არიანნი“ და გალობანი წართქვნიან, ვითარცა ყოველი წერილ არს განგებასა ეკლესიისასა ამის ყოვლისა ნეშტი. ეგრეთ ჰყოფდიან ყოველსა მამანი ჟამთა შინა ჩემთა.
18
არამედ პირველთა მათ დღეთა ნეტარისა მამისა ჩვენისა გრიგოლისთა ფიცხელ იყო ფრიად კანონი მოწაფეთა მისთაჲ. რამეთუ სენაკთა მათთა შინა იყო მცირე სარეცელი და შეურაცხი საგებელი და თითოჲ სარწყული წყლისათვის. ხოლო სხვაჲ ნუგეშინის საცემელი ხორცთაჲ არაჲ აქვნდა საჭამადისაჲ და სასვამადისაჲ ყოვლადვე, არამედ რომელი ტრაპეზსა ზედა ერთბამად ჭამიან, მით იყო ცხორებაჲ მათი. და მრავალნი მათგანნი არა სუმიდეს ღვინოსა ყოვლადვე და რომელნიცა მიიღებდეს, მცირედ იხმევდეს. და სენაკებსა მათსა საკვამი არა აქვნდა, რამეთუ ცეცხლი არა აღეგზებოდა. და არცა ღამე სანთელი აღანთიან, არამედ ღამე იყო ფსალმუნებაჲ და დღისი წიგნის კითხვაჲ და ლოცვაჲ მარადის, ვითარცა იტყვის დავით: „დღისი ამცნო უფალმან წყალობაჲ მისი და ღამე – გალობაჲ მისი“.
ხოლო ნეტარმა მამამან გრიგოლ თავადნი დიდნი მარხვანი გარდავლნის მცირედითა კალნაბითა უმგბვრითა. ხოლო მრჩობლად საზრდელად მისა იყო ყოველთა დღეთა მისთა – პური ნაკლულევანებით დღესა შინა ერთ ჭამის და წყალი წონითვე მცირედი. ღვინოჲ კვლა სიყრმითგანვე არა ესვა. და უმრავლესნი სათნოებანი მისნი და მოწაფეთა მისთანი ღმერთმან მხოლომან უწყნის.
19
ხოლო პირველითგან მოყვასთა მათ კეთილთა ნეტარისა გრიგოლისთა, თევდორეს და ქრისტეფორეს, აქვნდა გულსა მათსა საღმრთოჲ შური მონასტრისა შენებისაჲ. და არა გამოუცხადეს მამასა გრიგოლს განზრახვაჲ მათი, არამედ ფარულად წარვიდეს აფხაზეთს და თანა ძმანიცა ვინმე წარჰყვეს.
და ვითარ მოიწინეს სამცხეს, ბრძანებითა ღმრთისაჲთა ძე დიდისა მირეან აზნაურისაჲ დაიმოწაფეს, სახელით არსენი, რომელსა ეწოდა ღირსად დიდი არსენი, ქართლისა კათალიკოზი და მცხეთისა საყდრისა გვირგვინი დაუჭნობელი. ხოლო ყრმაჲ იგი მცირეჲ იყო ჟამითა, ვითარ ექვსისა წლისაჲ, და სახლსა შინა მამისა თვისისასა იზარდებოდა. არამედ კაცთა მათ ღმრთისათა განზრახვითა მირეანისითა მოწესეთა სამოსლითა შემოსეს ყრმაჲ იგი და მარჯვენაჲ მისცეს ფიცისაჲ მირეანს და ჰრქვეს:
- მოძღვარი ჩვენი გრიგოლ არს, მამაჲ ხაძთელი, და უფალსა თუ უნდეს, ესეცა მოწაფე იყოს მისი ჩვენ თანა, სადაცა ჩვენ ვიყვნეთ, – და წარვიდეს აფხაზეთად.
ხოლო მეფემან აფხაზთამან დემეტრე, დიდითა პატივითა პატივ სცა და ადგილსა კეთილსა დაამკვიდრნა.
20
და რაჟამს ცნა ნეტარმან გრიგოლ წარსლვაჲ თევდორესი და ქრისტეფორესი, შეწუხნა ფრიად და თანაწარიყვანნა ოთხნი ძმანი და წარვიდა ძიებად კრავთა მათ რჩეულთა მწყემსი იგი კეთილი. და ვითარ მოიწია ქართლისა სანახებსა, ნებითა ღმრთისაჲთა ძიებასა მას ძმათასა პოვა ეფრემ ყრმაჲ, ჭაბუკი ღირსი, და ღირსებასა შინა იხილვა მამაკაცებასა სრულსა მიწევნული სიწმიდით, და სიწმიდესა შინა აწყურისა ეპისკოპოსი სასწაულთა მოქმედი, ხოლო ეპისკოპოსობასა შინა მიიწია მოხუცებულებასა კეთილსა, და აღესრულა

საკვირველებით და ნაწილნი მისნი წმიდანი მიეცნეს ნათლად სამცხესა. ესე ეფრემ ღირსი ღმრთისაჲ დაიმოწაფა ნეტარმან გრიგოლ და უბრძანა ესრეთ:
- რაჟამს მოვიქცე აფხაზეთით, თანაწარგიყვანო შენ ხანძთად, – და თვით წარემართა აფხაზეთს.
და მი-რაჲ-იწია წინაშე ხელმწიფისა მის, ზე აღდგა, და წინამოეგება, და სიმდაბლით მოიკითხა, რამეთუ ზარი აჰხდა მადლთაგან სიწმიდეთა მისთაჲსა და დიდებულებისაგან პირისა მისისა. რამეთუ ვითარცა პირი მოსე წინაჲსწარმეტყველისაჲ იყო დიდებულ ამის ნეტარისაცა ხატი მადლითა ღმრთისაჲთა.
და შემდგომად მოკითხვისა დასხდეს მეფეჲ და ნეტარი გრიგოლ. ხოლო წმიდამან განგრძობილად ულოცა და მრავლითა კურთხევითა შეამკო. და მეფემან მან თქვა:
- კურთხეულ არს ღმერთი, რომელი მოგიძღვა აქა, წმიდაო მამაო, არამედ ვინაჲ არს მიზეზი მოშრომისა შენისაჲ, მაუწყე მე.
და ნეტარმან გრიგოლ ჰრქვა:
- მეფეო ღმრთისმსახურო და დიდებულო! მოწევნულ არიან წმიდანი მამანი, ძმანი ჩემნი, წინაშე შენსა და აწ არიან სამეუფოსა ამას და მათთვის არს მოსლვაჲ ჩემი აქა. არამედ ბრძანენ ხელმწიფებამან შენმან და მოვიდენ იგინი ჩვენდა.
ხოლო მეფესა დაუმძიმდა ძიებაჲ მათი და ჰრქვა:
- არა მოსრულ არიან აქა ეგევითარნი მონაზონნი, რომელთასაცა ბრძანებს სიწმიდე შენი.
მაშინ ნეტარი მამაჲ გრიგოლ სიტყვასა ზედა მეფისასა განრისხნა და ჰრქვა:
- მეფეო, ნუ შრომასა შემამთხვევ, მომცენ ძმანი ჩემნი, რომელნიცა მოიწინეს შენდა!
და ვითარ ღონეჲ სიტყვისაჲ არღარა აქვნდა მეფესა მართლმხილებისაგან მის წმიდისა, უბრძანა მოყვანებაჲ ძმათაჲ მათ. და ვითარ იხილეს მამაჲ გრიგოლ, შეუვრდეს ცრემლით. ხოლო წმიდამან მან აღადგინნა და შეიტკბნა სიყვარულით და ჰმადლობდა ქრისტესა პოვნისა მათისათვის. და რამეთუ იყვნეს ბუნებით მომლოდებელ წმიდისა მის ძმანი იგი, მათცა უხაროდა ურთიერთასი იგი შეკრებაჲ თვისი. და მეფემან მან ჰრქვა ნეტარსა გრიგოლს:
- წმიდაო მამაო, აჰა, იქმნა წადიერებაჲ ნებისა შენისაჲ. არამედ უფალმან ყავნ ნებაჲცა გულისაჲ ჩემისაჲ. რამეთუ მაქვს სულსა ჩემსა მონასტრისა ახლად შენებაჲ. აწ ბრძანე და მოვიხილნეთ მრავალნი ადგილნი აფხაზეთისანი და სადაცა სიწმიდემან შენმან ინებოს, მონასტრად აღვაშენოთ ადგილი იგი.
და მოვლნეს ქვეყანანი, საგონებელნი სამონასტრედ, და არა სთნდეს წმიდასა მას. და ჰრქვა მეფესა მას:
- არა არს მიწაჲ, არცა წყალი ქვეყანასა ამას, სადამცა მონასტერი აღეშენა. რამეთუ ტალანტი მონაზონისაჲ მარხვაჲ არს და ამას მიწასა ზედა ვერ ეგების მარხვაჲ სულისაგან ხორშაკისა მაკვდინებელისა.
და შეწუხნა ფრიად მეფეჲ იგი ამის მიზეზისათვის და ჰრქვა მათ:
- არა სამართალ არს კეთილთა თქვენთაგან უნაწილობაჲ ამის ქვეყანისაჲ.
21
მაშინ მამამან გრიგოლ, სარწმუნოებისაებრ მეფისა, აღაშენა მონასტერი და უწოდა სახელი მისი უბეჲ და ილარიონ ვინმე, იერუსალემით მოსრული, სარწმუნოჲ მოხუცებული, დაადგინა მამასახლისად, რამეთუ ხანძთით წარყოლილ იყო იგი თევდორეს და ქრისტეფორეს თანა და აქვნდეს მას კეთილნი წიგნნი. და მამამანცა გრიგოლ თვისნი წიგნნი, რომელ აქვნდეს, და-ვე-უტევნა მონასტერსა მას. ხოლო ხელმწიფე იგი სიხარულითა აღივსო მონასტრისა მის შენებისათვის და შეწირა საშენებელად მისა ფრიად შესაწირავი და მიანიჭა მამასა გრიგოლს და მოყვასთა მისთა დრამაჲ ათი ათასი და ყოვლითა კეთილითა აღავსნა.

ხოლო ჟამსა წარმოსლვისა მათისასა გამოჰკითხა მეფემან დიმიტრი მამასა გრიგოლს გულსმოდგინედ სახედ კლარჯეთისა უდაბნოთად, რადთა აუწყოს მას ადგილთა მათ წმიდათა ნიშანი ყოველი. და მამამან გრიგოლ ჰრქვა მას:
- ღმრთისმსახურო მეფეო, დაღაცათუ ფრიად განვამრავლო სიტყვად, ვერვე მისწვთების გონებად ჩემი ყოველსა მას უდაბნოთა მათ სიკეთესა უწყებად შენდა, ვინადთგან წესი მონაზონებისად მათ შორის აღორძინებულ არს და უფროდსად ყვაოდის და აღემატოს მომავალთა ჟამთა. არამედ ვთქვა მრავლისაგან მცირედი ესრეთ: რამეთუ ბუნებით ერთგვამ არს ქვეყანად უდაბნოთად მათ და კეთილად შეზავებულ მზისაგან და ჰაერისა. რამეთუ არცა ფრიადი სიცხედ შესწვავს მათ და არცა გარდარეული სიცივე შეაურვებს მყოფთა მისთა. არამედ განწესებით დგას თვისსა საზღვარსა უნოტიოდ, უხორშაკოდ, უმიწოდ, მზვარედ. რამეთუ კაცთა ნახჭნი ფერხთანი არაოდეს თიხიან ექმნებიან სლვასა მათსა. ხოლო წყალი კეთილი და შეშად ნებისაებრ უნაკლულოდ აქვს აღმოცენებული ქვიშათა მათ შინა, ურიცხვი მაღნარი და სიმრავლე წყალთა ჰამოთად. ბუნებით მხიარულებად მიცემულ არს ღმრთისაგან. და არს იგი უგზო და მიუვალ რადთურთით სოფლისა წესითა მცხორებელთაგან, რამეთუ ღადოთა მთათა შინა მაღალთა არს მკვიდრობად მათი. და მორტყმულ არს ერთ კერძო მთად იგი და ერთ კერძო შავშეთისა დიდთა წყალთა შეკრებისა გარემოსლვად გარემოადგს ზღუდისსახედ უძრავისა. და ესრეთ ყოვლითა კერძო შეზღუდვილ არიან მთათა მიერ და ხევნებისა, და წყალთა მათგან საშინელად ძნელოვანთა ადგილთა მავალთადსა. და მონასტერთა მათ შინა არა არს სათიბელი ქვეყანად, არცა ყანად სახნავი, არამედ დიდითა შრომითა როჭიკისა მისლვად აქვს კარაულისა ზურგითა. და მცირედ ვენახნი ჭირით და ურვით დაუნერგვიან და ეგრეთვე მტილები. ხოლო მხალთა ველისათად არს სიმრავლე ურიცხვი. და ამას ყოველსა თანა უშიშ არს გული მათი უქრისტოთა მათ ურწმუნოთაგან შერყევისაგან და ყოვლისა ძრვისა ჟამსა ხელმწიფეთა მტერობისასა. და ესრეთ მრავლითა მშვიდობითა მყუდროებით არიან ყოვლადვე და ქრისტესა ადიდებენ. რამეთუ ღმერთმან დასაბამსავე დაბადებისასა უკანადსათვის ჟამთა დაჰბადნა იგინი მონაზონთა სამკვიდრებელად და ყოველთა ქრისტეანეთა შესავედრებელად ორკერძოვე. და რამეთუ განგებასა ღმრთისასა ესე ჩვეულებად აქვს, რადთა წმიდათა მათ უდაბნოთა მონასტერნი ხელითა გლახაკთადთა აღაშენნეს, რომელნიცა სრულიად თავისუფალ იქმნნეს სოფლისა საცთურთაგან. დაღაცათუ წმიდათა უდაბნოთა ხელმწიფენი იღვწიან, ხოლო წოდებად სახელი გლახაკთად ჯერიჩინა ქრისტემან შენებასა წმიდათა მონასტერთასა. არამედ მისცა ღმერთმან ხელმწიფებად მორწმუნეთა მეფეთა აღშენებად საყდართა საებისკოპოსოთა და ქალაქთა სოფლებითურთ და ყოველსა ერსა ზედა მთავარ ყვნა, რადთა სიმართლით განიკითხვიდენ მათ შემკობილნი სამოსლითა ბრწყინვალითა. ხოლო რადთა არა დაუტეონ გონებად მათ ხილულთა მათ ნივთთა შინა, არამედ კეთილთა მათ საუკუნეთა გულისხმა ჰყოფდენ, რამეთუ სიბრძნემან საღმრთომან სამოსელთა მრავალსახეთა მიერ გულისხმა უყო ყოველთა კაცთა პატივი თითოეულისა წესისა მათისად ღმრთისმსახურებით. ხოლო სარწმუნონი და ჭეშმარიტნი მონაზონნი ქვეყანასა ზედა არა ვისსა ხელმწიფებასა ქვეშე არიან, ვინადთგან მოჰრიდეს საშვებელთა საწუთროდსათა ნებსით და აღირჩიეს ღმრთისათვის მწუხარებად ადგილთა გლოვისათა, მსგავსად პირველთა მათ მამათა წმიდათა, რომელთა სიგლახაკესა შინა დიდსა მყოფთა აღაშენნეს წმიდანი უდაბნონი, თვინიერ ქვეყანისა მეფეთა ბრძანებისა, შეწევნითა ყოვლისა შემძლებელისა ღმრთისადთა. და აწცა ჟამთა ჩვენთა არიან მსგავსნი პირველთა მათ ნეტართა კაცთანი მაშენებელ მონასტერთა ადგილთა უქმთა შინა ღმრთისა სამკვიდრებელად. ხოლო ხელმწიფენი კეთილად მსახურნი შრომასა მათსა

თანამონაწილე იქმნებიან საფასეთა უხვად მიცემითა, ვითარცა-ესე დღეს დიდებულებამან შენმან მეფობამან განამდიდრა სიგლახაკე ჩვენი ფრიადითა კეთილითა. და ყოვლადვე მოზიარე ხარ ლოცვასა ჩვენსა თანა.
ხოლო მეფე განმხიარულდა სიტყვათაგან ნეტარისა გრიგოლისთა და ფრიადი სარწმუნოებაჲ და სიყვარული დაამტკიცნა გულსა მისსა უდაბნოთა მიმართ კლარჯეთისათა და ჰმადლობდა ქრისტესა, კეთილისმყოფელსა ნებისმყოფელთა მისთასა. და ესრეთ მშვიდობაჲ დაუტევეს ხელმწიფესა მას და წარმოვიდეს აფხაზეთით.
23
და მგზავრ სლვასა მათსა ჰრქვეს ნეტარსა გრიგოლს სანატრელთა მათ თევდორე და ქრისტეფორე:
- წმიდაო მამაო, ჟამსა მას წარმოსლვისა ჩვენისასა ხანძთით სამცხეს რაჲ მოვიწიენით მახლობელად ადგილსა მირეან აზნაურისასა, და გვიხილნეს ჩვენ კაცთა მისთა, რამეთუ სადგური ჩვენი ჟამსა მწუხრისასა ველსა ზედა ვყავთ, და აუწყეს უფალსა თვისსა. და მსწრაფლ ხოლო მოვიდა მირეან თვით და მოგვიკითხნა სიმდაბლით და წარგვიყვანნა ტაძრად თვისად და განგვისვენნა კეთილად. და ვითარცა განთენა, შემიყვანნა წინაშე მეუღლისა თვისისა, რომლისაჲ არს სახელი კრავი, რამეთუ არს იგი მხევალი ქრისტეჲსი. და ვითარცა ულოცეთ მას და ვსხედით, მაშინ მირეან, დიდებულმან უფალმან, დაადგინნა წინაშე ჩვენსა ძენი თვისნი ბრძანებით, სამნი იგი ყრმანი ყოვლად კეთილნი და შვენიერნი. და ვითარცა ულოცეთ მათ, ჰრქვა კრავის: – აწ ვყოთ ჩვენ სასწაულ კეთილ და ერთი ძეთა ჩვენთაგანი განვაწესოთ მონაზვნად და მოწაფედ ამათ ქრისტეჲს მოწაფეთა. და ამათითა ლოცვითა მოეცეს მადლი, რაჲთა იხილონ მოძულეთა ჩვენთა და ჰრცხუენოდის. აწ თქვი, რომელი იყოს მოწესედ შორის შვილთა ჩვენთა! – ხოლო მან ჰრქვა: – უფალო ჩემო, შვილნი შენნი არიან წინაშე შენსა, რომლისაჲცა ჰბრძანო, უფალმან გამოირჩიენ რჩეულად მოწესედ. – ხოლო მან თქვა: – მრწემი ესე იყოს მონაზონ და სულიერად შვილ უდაბნოჲსა მამათა ამათ. – და მოიყვანა ხელითა თვისითა და ჯვარი დაწერად გვცა ჩვენ და სამოსლითა მოწესეთაჲთა შემოსა. და ჩვენ სახელი არსენი უწოდეთ, და აღუთქუთ შენდა მოწაფედ შვილი მისი ყოფად მსგავსად ჩვენდა. და მან უფროჲს განიხარა. აწ ვითარცა სათნო უჩნს სიწმიდესა შენსა, ეგრეთცა ქმენ.
ხოლო წმიდამან ჰრქვა:
- ძმანო სანატრელნო, ნებაჲ არს ღმრთისაჲ, რაჲთა ხელითა ჩვენითა იქმნეს იგი რჩეულ შორის მოწესეთა და მიიწიოს საზომსა დიდსა.
და მანცა წარმოუთხრა ამისვე პასუხისა მსგავსად ღირსისა ყრმისა და ჭაბუკისა ეფრემისთვის ყოველი. და განიხარეს ძმათა მათ სიტყვასა ზედა მოძღვრისა თვისისასა.
და მოიწინეს ერთობით, სადაცა იყო ეფრემ, და წამოიყვანეს, და ეგრეთვე სანატრელი არსენი. ხოლო წმიდაჲ ეფრემ იყო დღითა უხუცეს, რომელთათვისცა თქვა ნეტარმან გრიგოლ სიტყვაჲ იგი დავითისი, ვითარმედ:
- განცხადებაჲ ღმრთისა სიტყვათაჲ განმანათლებელ არს და გონიერ ჰყოფს ჩჩვილთა, რომელთა მიერ დაემტკიცოს ქებაჲ ქრისტეჲსი. ჭეშმარიტად უბიწონი და წრფელნი ესე შემომეყვნეს ჩვენ დათმენად ღვაწლსა მონაზონებისასა მოსრულნი ბრძანებისაებრ უფლისა, ვითარმედ: „ნუ აყენებთ ყრმებსა მაგას მოსლვად ჩემდა, რამეთუ ეგევითართაჲ არს სასუფეველი ცათაჲ“. არამედ ესე უწყოდეთ, ძმანო, დრტვინვაჲ ყოფად არს ჩვენთვის სამართალი ძმათა შორის ჩვენთა, ხოლო უფალმან იზრუნოს თვით ამათთვის, რომელმანცა თქვა: „ეკრძალენით, ნუ ვინმე დააბრკოლოთ ერთი მცირეთაგანი, რამეთუ ანგელოზნი მათნი მარადის ხედვენ პირსა მამისა ჩემისა ზეცათაჲსა“. და აწ თქვენ, ძმანო თევდორე და ქრისტეფორე, ძლევაშემოსილნო, ექმნენით ამათ მზარდულ კეთილ ნებისაებრ ღმრთისა!

ხოლო მათ აღუთქვეს და თავს იდვეს მოღვაწებად მათი. მაშინ ჰრქვა მათ ნეტარმან გრიგოლ:
- ძმანო, უფროდს არს ესე ყოველთა სათნოებათა თქვენთა, რადთა თვალნი თქვენნი იყვნედ მარადის ამათ ზედა და გეხსენედ დიდებულებად მშობელთა ამათთად და სარწმუნოებად მათი ქრისტეს მიმართ, და ჩვენ გლახაკთა მომართ, ვითარ-იგი მათ ქრისტედს სიყვარულისათვის შვილობისა სიყვარული დაივიწყეს და ხელითა ჩვენითა უფალსა მსხვერპლად მიუპყრნეს და ჩვენ, უცხოთა, ვითარცა ძმათა თვისთა, სასოებით მოგუანდვნეს. აწ ვითარცა წარმოვიყვანენით მშობელთაგან უბიწონი დასამარხველად წმიდად, ეგრეთვემცა ჰპოვებს ქრისტე, რაჟამს ითხოვდეს ხელთაგან ჩვენთა სამკვიდრებელად თვისად!
და რაჟამს მოიწინეს ხანძთას, ფრიად განიხარეს ძმათა, ქრისტედს მიერ კრებულთა, მათ საღმრთოთა, სულიერისა მამისა და ძმათა მათ მოსლვად. ხოლო დრტვინვად იყო მათ შორის ყრმათა მათთვის მოყვანებისა. და მოვიდეს წინაშე მამისა გრიგოლისა და ჰრქვეს:
- წმიდაო მამაო, მოციქული იტყვის – სრულმან სიყვარულმან შიში განდევნოსო. უკეთუ ბრძანოს სიწმიდემან შენმან, უშიშად ვიტყოდით, რომლისათვისცა მოსრულ ვართ.
ხოლო მან ჰრქვა:
- ძმანო, ჭეშმარიტად ძირმტკიცე არს ჩვენ შორის სიყვარული და შიში არა არს მას შინა. ბრძანეთ, რადცა გნებავს.
ხოლო მათ ჰრქვეს:
- საქმენი შენნი განუკითხველ არიან ყოველნი, თვინიერ ამისა, რომელ ყრმანი ესე მოიყვანენ, და წესსა შენგან დამტკიცებულსა შენ ზევე გამოეხვების მომავალთა ჟამთა საკდემელად ჩვენდა. დაღაცათუ უშიშ არს გული ჩვენი ჟამისა ამისთვის, არამედ გარეშე წესისა არს საქმე ესე. და აწ ესე არს სიტყვად ჩვენი, წმიდაო ღმრთისაო.
ვითარცა ესმა კეთილი იგი გულისსიტყვად, ცხადად განიხარა ნეტარმან მამამან გრიგოლ და ჰრქვა მათ:
- ჰოდ, ძმანო სანატრელნო, ნუ იყოფინ ჩემდა წესისა მის პირველთა წმიდათა მამათაგან შეკრებულისა ცვალებად ხორციელისა რადსამე მიზეზისათვის, არამედ ჭეშმარიტსა ვიტყვი წინაშე ღმრთისა, რამეთუ არაოდეს გასმია ნაცილი სიტყვად პირისაგან ჩემისა. ესრეთ არს ყრმათა ამათ მოწევნად აქა, რამეთუ ქრისტემან ღმერთმან წმიდისა ანგელოზისა პირითა მაუწყა ამათი საქმე ყოველი, რამეთუ – ვითარცა ეფრემ ასური და არსენი ჰრომაელი, კაცთაგან განშორებულნი და ღმრთისა მიახლებულნი, ესრეთ იყვნენ ღირსნი ესე ყრმანი აღზრდილ უბიწოდ ხანძთას შინა ვიდრე ჟამადმდე პატივისა მათისაო. აწ უკვე შემძლებელ ვართ ცილობად უფლისა ბრძანებასა? „რამეთუ უნებელი ზედა მაც“, – სიტყვისაებრ მოციქულისა: „უკეთუ არა ვახარებდე, ვად არს ჩემდა“. ხოლო თქვენ ნეტარ ხართ, რამეთუ უფალმან გამოგირჩინა ამათ მონათა თვისთა. არამედ თვინიერ ესევითარისა მიზეზისა, უკეთუ ვინმე ცვალოს წესი პირველი და ყრმად მოიყვანოს ყოფად მონასტერსა ამას, პატიჟეულ იყოს იგი ფრიად დიდებულსა მეორედ მოსლვასა უფლისა და ღმრთისა ჩვენისასა!
ხოლო ძმანი იგი დაჯერებულ იქმნნეს და აღეშენნეს ამას ზედა და ჰმადლობდეს ქრისტესა, მოქმედსა საკვირველებათასა. მაშინ თევდორე და ქრისტეფორე, რამეთუ სენაკნი მათნი ერთგან იყვნეს და სხვათა ძმათაგან განშორებულ, წარიყვანნეს ღმერთშემოსილნი იგი ყრმანი, სულიერთა მათ მამათა, სენაკად თვისად, მცნებისაებრ ნეტარისა მამისა გრიგოლისსა. და აღზარდნეს კეთილად ნაცვალად სძისა – ღმრთისა მადლითა.
გაგრძელება
გიორგი მერჩულე

24
მას ჟამსა ბაგრატ კურაპალატმან, ნებითა ღმრთისაჲთა და ნებითა ძმათა თვისთაჲთა და ბრძანებითა ბერძენთა მეფისაჲთა მოიღო კურაპალატობაჲ ნაცვალად აშოტ კურაპალატისა, მამისა თვისისა, რამეთუ მიეცა მას ფლობაჲ ხელმწიფებისაჲ ზეგარდამო. და ძმანი მისნი ყოველნი კეთილნი და დიდებულნი ხელმწიფენი – ადარნერსე უხუცესი, და გვარამ მრწემი – მშუვალესა მას ძმასა მორჩილ ექმნნეს საღმრთოჲსა ძმობისა სიყვარულითა, რამეთუ ერთზრახვა, ერთსულ და ერთნება იყვნეს იგინი.
ხოლო ბაგრატ უმთავრეს მათსა იყო სიბრძნითა, სახითა, და სიქველითა და ყოვლითა ღმრთისმსახურებისა სისრულითა. რამეთუ მსგავსი იყო წინაჲსწარმეტყველისა დავითისი და ნეტარისა ბაგრატ მოციქულისა და მღდელმოწამისა, მოწფისა წმიდისა პეტრე მოციქულისაჲ, ყოვლითავე კეთილად-მსახურებითა. და მადლითა ქრისტეჲსითა განდიდნა მეფობაჲ სამთა მათ ძმათა ხელმწიფეთაჲ. რამეთუ შეწევნითა ღმრთისაჲთა ხრმლითა მათითა დაიპყრნეს ფრიადნი ქვეყანანი და განიოტნეს აგარის ნათესავნი.
ხოლო ნეტარი მამაჲ გრიგოლ მიიწია წინაშე დიდებულისა ბაგრატ კურაპალატისა და ჯერისაებრ შესხმაჲ კურაპალატობისაჲ მიულოცა. ხოლო ქებაჲ იგი შესხმისაჲ, ჟამისა მის ბრძენთა მიერ შეუცავი, ფრიად სთნდა კეთილად მსახურსა კურაპალატსა და ჰრქვა მას:
- ჰოჲ წმიდაო მამაო, ღმერთმან შეგამკო სიბრძნითა, ჰასაკითა და სულითა წმიდითა ხსნისა ზღუდედ ჩვენდა, შუამდგომელად შორის სიკვდილისა და ცხორებისა, რომლითაცა ვრცელ იქმენ ყოველსა ამას ქვეყანასა თანა ზრუნვითა და საღმრთოჲთა მოღვაწებითა შენითა. ხოლო მე თანამაც სიყვარული და პატივი მამობისა შენისაჲ. აწ ბრძანენ სიწმიდემან შენმან მეფობისა ჩვენისაგან მსახურებაჲ ღირსებისა შენისაჲ, რამეთუ ღმრთისა მიერ მონაწილე ხარ ჩვენ თანა, შვილთა აშოტ კურაპალატისათა.
ხოლო წმიდამან მან ჰრქვა:
- კეთილად მსახურო მეფეო, უმეტეს და უფროჲს კეთილად მსახურისა მამისა შენისა ფრთეთაგან საუფლოჲსა ჯვარისათა შეცვულო! მარჯვენაჲ დამბადებლისაჲ და წმიდათა ოხაჲ მარადის გფარავს და მცველი იგი დაუძინებელი ყოვლადვე მცველ არს შენდა, და ნათელი დაუღამებელი უძღვის მეფობასა შენსა და არა სახმარ არს მისსა ბრწყინვალებაჲ სანთლისაჲ, გარნა მრუმეთათვის ხოლო. არამედ მე გულს-მოდგინედ ლოცვაჲ შენი მიპყრიეს, რაჲთა არა მოგაკლდეს კეთილი საქმე მეფობისა მიზეზთაგან. არამედ აწ ამას ვითხოვ შენგან: არს აშოტ კურაპალატისა შეწირული აგარაკი ხანძთას და იქმნების კეთილად მონასტრად. უკეთუ მიბრძანოს მეფობამან შენმან, აღვაშენო სადიდებელად ღმრთისა და საცხორებელად სულისა შენისა. და ვიდრე ეგოს ცაჲ და ქვეყანაჲ, ეგოს მას შინა ლოცვაჲ შენთვის!
25
მაშინ სიხარულით უბრძანა ბაგრატ კურაპალატმან შენებაჲ მისი და მისცა ყოველივე სახმარი საშენებელად.
და რაჟამს მივიდა ნეტარი მამაჲ გრიგოლ შატბერდს, მაშინ ცრემლთა მისთა მდინარითა ირწყვოდა ადგილი იგი, იტყოდა რაჲ ლოცვასა ამას:
- მეუფებითა სუფევისა შენისაჲთა, ღმერთო, უშრომელად დაჰბადენ დაბადებულნი ყოველნი და ხელმწიფებით განმგებელ ხარ ყოველთა ქმნულთა შენთა, რამეთუ ცათა შემოქმედი და ანგელოზთა დამბადებელი და ქვეყანისა დამამტკიცებელი და ზღვათა დამამყარებელი და წვლილადთაცა საქმეთა მოქმედვე ხარ, ვითარცა თქვა დავით: „არა თუმცა უფალმან აღაშენა სახლი, ცუდად შვრებიან მაშენებელნი მისნი“. აწ, უფალო, იყვნედ ყურნი შენნი მორჩილ ხმასა ლოცვისა ჩვენისასა და აკურთხე ადგილი ესე მადლითა შენითა და აღაშენე მონასტერი განსასვენებელად სიწმიდისა სამკვიდრებელთა შენთა

და მოეც ამას სახელი კეთილად სახელოვანი შორის თესლებსა მრავალსა სადიდებელად შენდა, ყოველთა მეუფეო, უხილავად შეწევნითა ძლიერისა მკლავისა შენისაჲთა, და განანათლე ნათლითა სულისა შენისა წმიდისაჲთა და მეოხებითა წმიდისა ღმრთისმშობლისაჲთა და წმიდათა ყოველთაჲთა დაიცევ უკუნისამდე ჟამთა, ამენ.
და ჯვარი დასწერა ადგილსა მას ჩინებულსა. და იწყეს საქმედ ეკლესიისა და სენაკებსაცა.
და ესრეთ დღითი დღე აღორძნდებოდა იგი კეთილად. და იქმნა ღელე გლოვის მტერთა მათ უხილავთა და ხილულთა, ხოლო ნავთსადგურ ცხორების ქრისტეს სამწყსოთა მეფეთა და მთავართა და ყოვლისა ერისა ქრისტეანეთა მართლმორწმუნეთაჲსა. მსგავსად ხანძთისა ღმრთისა მიერ ზეგარდამო ჩინებულისა, ეგრეთვე შატბერდი აღეშენა საღმრთოჲთა შეწევნითა და ლოცვითა ნეტარისა მის კაცისაჲთა, რომელმანცა შეაერთნა ორნივე იგი უდაბნონი ერთად შენაწევრებულნი და შემტკიცებულნი ძმობრივსა ზედა სიყვარულსა ვიდრე ჟამთა აღსასრულამდე.
ამისა შემდგომად უწოდა კურაპალატმან წმიდასა მას. და ვითარცა მიიწია მის წინაშე, ყოველი აუწყა კეთილად განმარჯვებაჲ მონასტრისაჲ მის ქრისტეს მიერ. მაშინ უბრძანა ადგილნი მარჯვენი აგარაკად შატბერდსა და ყოველი, რაჲცა უხმდა, მისცა მისთვის სრულიად საშენებელად.
26
მას ჟამსა ნეტარსა გრიგოლს გულმან უთქვა ხსენებაჲ საბან იშხნელისაჲ და აუწყა ყოველი პირველ ყოფილი ღმრთისმსახურსა კურაპალატსა. ხოლო მას ვითარცა ესმა, ფრიად განიხარა და მსწრაფლ დაწერა წიგნი და წარავლინნა კაცნი კეთილნი და პატივით უწოდა მას.
ხოლო მივლინებულნი იგი მოვიდეს და აუწყეს კურაპალატსა, ვითარმედ – არა ჰნებავს კაცსა მას ღმრთისასა მოსლვაჲ აქა. მაშინ ბრძანა კურაპალატმან გზათა იშხნისათა საქმე, რამეთუ მახლობელად იყო ჟამსა მას. და ჰრქვა ნეტარსა მამასა გრიგოლს:
- განუგებელად ვქმენ, რამეთუ წიგნი არა მიწერად გეც. აწ ვითარ წეს არს, მიუწერე.
და თვით კვალად დაწერა წიგნი სხვაჲ და წიგნიცა მამისა გრიგოლისი წარსცა. ხოლო ნეტარი საბან დაემორჩილა მეორედ ბრძანებასა კურაპალატისასა და უფროჲს ხოლო – წიგნსა მამისასა.
და მივიდა მათდა სასურველი იგი კაცი ღმრთისაჲ მოსურნეთა მათ თანა. ხოლო კურაპალატი წინამიეგება და პატივით მოიკითხა. და მან კურთხევით ულოცა და ვითარ დასხდეს, ჰრქვა კურაპალატმან წმიდასა მას:
- ჯერ არს ხელმწიფეთა მორჩილებაჲ, რაჲსათვის არა მოხვედ პირველსა წოდებასა, წმიდაო მამაო?
ხოლო მან ჰრქვა:
- დიდებულო მეფეო, შენ ქვეყანისა ხელმწიფე ხარ, ხოლო ქრისტე – ზეცისა და ქვეყანისა და ქუესკნელთაჲ; შენ ნათესავთა ამათ მეფე ხარ, ხოლო ქრისტე – ყოველთა დაბადებულთაჲ; შენ წარმავალთა ამათ ჟამთა მეფე ხარ, ხოლო ქრისტე – საუკუნოჲ მეუფეჲ და სრული ჰგიეს უცვალებელი, უჟამოჲ, დაუსაბამოჲ, დაუსრულებელი მეუფეჲ ანგელოზთა და კაცთაჲ. და უფროჲს შენსა ჯერ არს სმენაჲ სიტყვათა მისთაჲ, რომელმანცა ბრძანა, ვითარმედ – ვერვის ხელეწიფების მონებაჲ ორთა უფალთაჲ. არამედ აწ სიტყვითა ძმისა და მოძღვრისა ჩვენისა გრიგოლისითა მოვედ წინაშე შენსა.
ხოლო კურაპალატმან ჰრქვა:
- სამართლ არს სიტყვაჲ შენი, წმიდაო, არამედ უმჯობეს არს განათლებაჲ სულთა მრავალთაჲ სასანთლესა ზედა განბრწყინვებითა შენ – ბრწყინვალისა სანთლისაჲთა, ვითარცა ჰრქვა ქრისტემან მოწაფეთა თვისთა, ვითარმედ – ვითარცა მცხინვარებაჲ მზისაჲ განანათლებს ცასა ქვეშე მყოფთა, „ეგრეთ

ბრწყინევდინ ნათელი თქვენი წინაშე კაცთა, რაჲთა იხილნენ საქმენი თქვენნი კეთილნი და ადიდებდენ მამასა თქვენსა ზეცათასა“.
ამისა შემდგომად კურაპალატი მივიდა იშხანს და ნეტარნი იგი კაცნი – მამაჲ გრიგოლ და მამაჲ საბა თანა. და ფრიად შეუყვარდა კურაპალატსა ადგილი იგი.
არამედ რაჲსაღა განვაგრძობ სიტყვათა? ნებითა ღმრთისაჲთა იქმნა საბა ებისკოპოს იშხანსა ზედა, ნეტარისა ნერსე კათალიკოზისა აღშენებულსა კათოლიკე ეკლესიასა და საყდარსა მისსა, რომელი წელიწადთა მრავალთა დაქვრივებულ იყო. აწ კვალად იქმნა სულიერი ქორწილი და მეორედ აღეშენა ამის ნეტარისა მიერ, ხოლო ხორციელად – მოღვაწებითა ღმრთისმსახურთა მათ მეფეთაჲთა.
და რაჟამს მამაჲ გრიგოლ სტუმრად მიიწიის იშხანს, ეპისკოპოსმან საყდარსა იგი დასვის და თვით თანადაჯდის, რამეთუ არა თავს იდვის ურჩებაჲ ნეტარისა გრიგოლისი, ვინაჲთგან მოძღვარ და უზეშთაეს იგი იყო. და ესრეთ წარემართა იშხანი კეთილად ვიდრე აქამომდე და უკუნისამდე.
27
არამედ აწ კვალად პირველსავე სიტყვასა მივიდეთ.
რამეთუ ნეტარი მამაჲ ჩვენი გრიგოლ პიტივცემულ იყო ზეგარდამო ღმრთისა მიერ. და ჟამთა მისთა არავინ ურჩ იყო სიტყვათა მისთა, უფროჲს ხოლო ხელმწიფენი მის ჟამისანი. ხოლო იყო ჟამი, რომელსა ერთგან იყვნეს ძმანი იგი დიდებულნი და ნეტარმან მან გულსმოდგინედ მოახსენა, რაჲთამცა ბრძანეს და იხილნეს მისნი იგი შენებულნი მონასტერნი და ყოველნი კლარჯეთისა უდაბნონი. ხოლო მათ ისმინეს მოხსენებაჲ წმიდისაჲ მის, რომელიცა წინა წარმოუძღვა მთავართა მათ.
და პირველად მიიყვანნა შატბერდს. და ფრიად შეუყვარდა ადგილი იგი და შეწირეს მრავალი შესაწირავი ხელმწიფეთა და აზნაურთა და ყოველმან ერმან. მაშინ მოღვაწედ შატბერდისა გამოჩნდეს დიდებულნი აზნაურნი.
და რაჟამს წარმოვიდეს შატბერდით ხელმწიფენი იგი და ნეტარი გრიგოლ წინაუძღოდა მათ, მაშინ მოვიდა ზაქარია ანჩელი ეპისკოპოსი, ღირსი და სასწაულთა მოქმედი, და პატივით მოიკითხეს ხელმწიფეთა მათ და თანაწარმოიყვანეს. და მოიწინეს ჯმერკს და ბერთას წმიდისა ღმრთისმშობელისა ეკლესიათა და დაბას წმიდისა მოწამისა გიორგის ეკლესიასა. ხოლო დოლისყანა მონასტრად უკანაჲს იქმნა.
და მოილოცნეს წმიდანი ადგილნი და ფრიადი განუყვეს განსაყოფელი, რამეთუ სამთა მათ ხელმწიფეთა აქვნდეს დიდნი შესაწირავნი. და მიიღეს მადლი ლოცვითა ამათ ნეტართა მამათაჲთა.
და მოიწინეს ოპიზას და განმხიარულდეს მადლითა ნათლისმცემელისაჲთა და ლოცვითა ნეტართა მათ კაცთაჲთა. და აჩვენეს მოღვაწებაჲ ძლიერი შესაწირავთა მიცემითა. და წარემართნეს ხანძთად. ხოლო ნეტარმან გრიგოლ წინამძღვარნი იგი მონასტერთანი თანაწარმოიყვანნა მის თანა და მოვიდეს ხანძთად საყოფელსა დიდისა მოწამისა გიორგისა. და უმეტეს განკვირდა გონებაჲ ხელმწიფეთაჲ მათ, რაჟამს იხილნეს მოწაფენი ნეტარისა გრიგოლისნი უფიცხლესსა მონაზონებისა კანონსა, რამეთუ იყვნეს იგინი, ვითარცა ზეცისა ანგელოზნი. და პირველად მტერთა ძლევისა საჭურველი მიიღეს ოხითა წმიდისა გიორგისითა და შემდგომად ლოცვითა მათ სანატრელთაჲთა, ხორცითა სულთა თანა განათლდეს. რამეთუ იხილეს ადგილიცა იგი ნაყოფთაგან უღვაწი, უფროჲსი მიანიჭეს კეთილთა მათგან შესაწირავი.
და ჟამსა მასვე მოიწია წინამძღვარი მიძნაძოროჲსაჲ დიდი მამაჲ სანატრელი დავით, მაშენებელი მონასტერთაჲ, და მოწაფენი მისნი, ნეტარნი – ილარიონ, მამაჲ და მაშენებელი წყაროჲსთავისაჲ, რომელიცა კათალიკოზ იქმნა

მცხეთას, და მამაჲ ზაქარია, მაშენებელი ბარეთელთისაჲ, წინამიგებებად ხელმწიფეთა მათ.
და ვითარცა იხილეს მფლობელთა მათ შეკრებაჲ იგი წმიდათა მამათაჲ, იყვნეს რაჲ მსგავს წმიდათა უხორცოთა, განიხარეს, რამეთუ ესმოდეს მათგან მოძღვრებანი საღმრთოჲსა მცნებისანი, რომლისათვისცა თქუეს დიდთა მათ ხელმწიფეთა:
- წმიდანო მამანო, ვინაჲთგან გიხილენით თქვენ, დაგვავიწყდა მებრ თუ ქვეყანასა ზედა ვართ ჩვენ, არამედ ვჰგონებთ, ვითარმედ ზეცას წმიდათა ბანაკსა დამკვიდრებულ ვართ. რამეთუ თქვენ სულითა მარადის წინაშე ღმრთისა მდგომარე ხართ და სადაცა არიან საყოფელნი თქვენნი, მუნცა არიან გულნი თქვენნი. არამედ იყავნ მეოხებაჲ თქვენი ჩვენ ზედა აქა და საუკუნესა!
ხოლო წმიდათა მათ ფრიადითა ლოცვითა შეჭურნეს და აკურთხნეს ხელმწიფენი იგი და ჰრქვეს:
- ღმრთისმსახურნო მეფენო, ჭეშმარიტად გულნი თქვენნი ხელთა შინა ღმრთისათა არიან, რომელმანცა ჩვენ, გლახაკთა, გულსა ნუგეშინის სცა პირითა თქვენითა და კეთილთა თქვენთა უხვად მონიჭებითა. და თქვენ მოგცა უფალმან დანერგვაჲ უკვდავთა ხელმწიფეთა წმიდათა ეკლესიათა მოკვდავითა მეფობითა. და შეწევნაჲცა მათი უხილავად საჭურველ ყო თქვენდა უფროჲს ხილულთა საჭურველთა და უმრავლეს ბევრთა მხედართა. და ესე უწყოდეთ, რამეთუ სულიერად განწყობილნი ლაშქარნი თქვენნი ესე წმიდანი – უდაბნოთა მამანი არიან ხორციელად განწესებულთა ლაშქართა თქვენთა სიმტკიცენი და საჭურველნი ყოველთა მორწმუნეთა მეფეთანი მწყობრთა შინა წყობისათა. თქვენ უმეტესად ამისთვის, რამეთუ მეფობისა სიმაღლესა თანა გაქვს თქვენ ქრისტეჲს მიმსგავსებული სიმდაბლე და მოღვაწებაჲ წმიდათა ეკლესიათაჲ და ნუგეშინისცემაჲ გლახაკთაჲ და ყოვლისა ერისა სიმართლით განკითხვაჲ სიტყვისაებრ უფლისა, ვითარმედ – ნუ თვალ-ხმით შჯით, არამედ საშჯელი სამართალი საჯეთო, რაჲთა ქვეყანისა ამის მეფობასა თანა მოიღოთ ზეცისაცა მეუფესა თანა მკვიდრობაჲ უოხჭნოჲ; და მოგეცინ ქრისტემან დიდებაჲ სრული ზეცისა და ქვეყანისაჲ, რაჲთა სიტკბოებით მოხსენებაჲ ჩვენი არაოდეს უდებ ჰყოთ ვანისმყოფთა ამათთვის. გულისხმა ყავთ, ვითარცა-იგი აბრაჰამ მამათმთავარმან და დავით წინაჲსწარმეტყველმან სწორად მეჰომეთა მისცა ნატყვენავთა მათგან ნაწილი, ეგრეთვე კეთილთაგან თქვენთა გლახაკნი და ეკლესიანი ნაწილეულ არიედ მარადის, ვითარცა ლევიტელთათვის უფალი ბრძანებს – ნაწილი მათი მე ვარო. ეგრეთცა გლახაკთა ნაწილი თქვენ მიერ განწესებულ არს, რაჲთა ნაცვალად უფალი მოიგოთ სასოდ ორისავე ცხორებისა, რამეთუ გლახაკთა არაჲ აქვს თვინიერ ღმრთისა სახიერისა მოწყალებაჲ.
28
ამისა შემდგომად მამისა გრიგოლისთვის ზრახვა ყვეს ეპისკოპოსისა მის თანა წმიდათა მამათა, რაჲთა დაადგინონ გრიგოლ არქიმანდრიტად ყოველთა კლარჯეთისა უდაბნოთა ზედა და მოახსენეს ხელმწიფეთა მათ. ხოლო მათ ფრიად განიხარეს და ერთობით დიდითა დაპატიჟებითა მოღვაწებისა მის საქმედ დაადგინეს. და მრავალთა წელიწადთა ვიდრე გარდაცვალებამდე განაგებდა წმიდათა მათ მამათა წესსა კეთილად.
ხოლო ხელმწიფეთა მათ მოილოცნეს მიძნაძოროჲ, წყაროჲსთავი, და ბარეთელთაჲ და ადგილნი მათნი, და მუნცა მისცეს შესაწირავი და მიიღეს მადლი წმიდათა მათ ეკლესიათაგან და ნეტართა მამათა ღირსთა და წმიდათა მოღვაწეთაგან. და ყოველთა მათ უდაბნოთა ზღვარნიცა გან-ვე-უთვისნეს. და წარსლვასა მათსა თანაწარიყვანეს ნეტარი გრიგოლ. და ადარნერსე ხელმწიფემან ძე თვისი გურგენ ნათლითა მისცა მას. და რამეთუ ბაგრატ კურაპალატისა ძე, დავით კურაპალატი, ნეტარისა მამისა გრიგოლისვე

აქმული იყო, ორნი ესე ხელმწიფენი – დავით კურაპალატი და გურგენ კურაპალატი – რომლისათვისცა გარდაცვალებისა ჟამსა ანდერძ ეყო გურგენ კურაპალატსა, ვითარმედ: „ნათლისმამისა ჩემისა ძვალთა მახლობელად დამდევით ფერხთა თანა მისთა და სხვათა მათ მამათა ძვალნი ჩემ ზედა დაუსვენენით“, რომელ ყვესცა ეგრეთ. არამედ შემდგომად გურგენ კურაპალატისა ძემან მისმან, აშოტ ერისთავთა ერისთავმან, ხანძთას ახალი ეკლესიაჲ დაიწყო წადიერად და ურიცხვი შესაწირავი გარდაჰმატა მას. ხოლო იყო ჟამსა მას ხანძთას წინამძღვრად მამაჲ არსენი, ნათესავით აზნაური. ამისითა განზრახვითა იქმნა დაწყებაჲ ახლისა მის და შვენიერისა ეკლესიისაჲ ფიცხელსა მას კლდესა ზედა, რომელიცა ფრიადითა შრომითა და ქვითკირითა მყარითა მრავალთა ჟამთა დაავაკეს და ესრეთ შეჰრაცხეს შემზადებაჲ ადგილისაჲ მის, ვითარმცა სრულიად აღეშენა. არამედ აკურთხენ ქრისტემან ამონა, სიბრძნით სრულიად მაშენებელი, და შემწენი ყოველნი, რომელთაგან კეთილად განემარჯვებოდა შენებაჲ ეკლესიისაჲ მის. ხოლო ქვაჲ და კირი ფრიად შორით მოაქვნდა ძნელთა მათ გზათა კაცთა ზურგითა. და ყოველი სასწორითა იწონებოდა, რამეთუ იყიდდეს მაშენებელნი იგი.
მას ჟამსა გარდაიცვალა ღმრთისმსახური იგი ხელმწიფე, წმიდათა ეკლესიათა მაშენებელი და მონაგებთა შემწირველი და გლახაკთა მოღვაწე, და დაემარხა ხანძთას არსენის გზითა და ძისა მისისა მცხვედისაჲთა. არამედ მამაჲ არსენი და ჯიბრილისა ძმაჲ, სანატრელი იოვანე, ახლისა ეკლესიისა განმასრულებელი, ორნივე ესე ხანძთას მამობასა შინა აღესრულნეს. ქრისტემან განსვენებაჲ მიეცინ მათ!
ხოლო გურგენ, ძმისწული აშოტისი, დიდი იგი ხელმწიფეჲ ფრიადთა ნათესავთაჲ, ღმრთისა მიერ დაჯდა ერისთავთა ერისთვად და მან განასრულა ეკლესიაჲ იგი ახალი ხანძთისაჲ, და მის თანა – ყოველთა დიდებულთა ხელმწიფეთა და აზნაურთა და ყოველმან ერმან მორწმუნეთამან. და უფალმან კეთილი მოუკლებელი მიეცინ ყოველთავე!
29
არამედ აწ კვალად ნეშტი იგი პირველი განვაახლოთ.
რამეთუ რაჟამს-იგი განდიდნა სახელი ნეტარისა მამისა გრიგოლისი და მიიწია ქართლად და ესმა სანატრელსა დედასა მისსა დიდებულებაჲ ძისა თვისისაჲ, რამეთუ იყო იგი ცოცხალ და მიწევნულ მოხუცებულებასა, მას ჟამსა განმხიარულდა სულითა და განძლიერდა ხორცითა და მადლი შეწირა ქრისტეჲსა, რომელმან კეთილი სახარება ასმინა ძისა მასისაჲ ყოვლად-კეთილისაჲ, ხორციელად სიქადულისაჲ და სულისა მისისა გვირგვინოსანმყოფელისაჲ. რამეთუ იგი ხოლო მარტოჲ ესუა შვილად და თვინიერ მისისა შობისა მამაკაცი არღარა იცოდა, არამედ სიწმიდით დადგრომილ იყო ლოცვასა შინა და მარხვასა და მარადის შიშსა ღმრთისასა. ხოლო გული მისი იგლოვდა ძისა თვისისა განშორებისათვის, არამედ სიხარულისა ხმამან განამტკიცა და მიცვალებულთა მისთათვის, რომელ გულისკლებაჲ აქვნდა, დაავიწყდა ამით ნუგეშინისცემითა, და მსწრაფლ ხოლო წარმოვიდა სახედრითა. და თანაიყვნეს მსახურნი მისნი, მამანი და დედანი.
და მოიწია დედისა ფებრონიაჲსსა მერეს. ხოლო მან სიხარულით შეიწყნარა და მსწრაფლ ხოლო აუწყა წიგნითა ნეტარსა გრიგოლს. ხოლო წმიდაჲ იგი, ძე უბიწოჲ, მალიად მივიდა დედისა წინაშე მორწმუნისა და თაყვანი სცა მას და ქრისტესმიერი კურთხევაჲ და მშვიდობაჲ მისცა. ხოლო იგი სიხარულითა მოეგება ძესა თვისსა, ამბორს უყოფდა და ეტყოდა:
- შვილო ჩემო ტკბილო, გიხილე, რომლისათვისცა მსუროდა, რამეთუ ხილვითა შენითა განმეშორნეს ყოველნი იგი პირველნი ტკივილნი, – და მრავალფერითა სიტყვითა განგრძობილად იყო უბნობაჲ მათი.
ხოლო ნეტარმან მამამან გრიგოლ ჰრქვა:

- შენდობა იყავნ ჩემდა შენ მიერ, დედაო ჩემო, არამედ არა ნებითა ჩემითა განგეშორე, გარნა ნებასა ღმრთისასა ესრეთ სათნო უჩნდა, ვითარცა აწ იქმნა. ხოლო შენ ცხორებასა ამას წუთსა არა გაკლდა ხორცელად და სულიერად, ვიდრე აქამომდე. არამედ აწ თანამაც მოღვაწებაჲ შენი სულიერად და ხორციელად მცნებისაებრ უფლისა, რომელსა ბრძანებს პატივისათვის მშობელთაჲსა. და სიბრძნესა წერილ არს: „შვილო, მიაგე მშობელთა შენთა, რაჲ-იგი მოგაგეს, რამეთუ თვინიერ მათსა შენმცა არა იყავ“. და კვალად იტყვის: „საგმობელ არს, რომელმან შეურაცხყოს მამაჲ თვისი, და წყეულ არს უფლისაგან, რომელმან განაწყოს გული დედასა“, რამეთუ „კურთხევამან მამისამან და დედისამან დაამტკიცნის სახლნი უკუნისამდე, ხოლო წყევამან მათმან აღჰფხვრნის სრულიად“. და პავლე ესრეთვე მრავალგზის ამცნებს მშობელთა პატივისცემასა ყოველთა. და აწ ესე სიტყვანი და მსგავსნი ამათნი გვესმიან ღმრთივსულიერთაგან წიგნთა სასწავლებლად მორწმუნეთა. ხოლო მე, მადლითა ღმრთისაჲთა, კურთხევაჲ შენი დავიმვიდრო, ვითარცა შვილმან მშობლისა მოყვარემან, მორჩილებით მსგავსად ძალისა, ნებისაებრ გულისა შენისა.
და ფრიად ნუგეშიანს სცა მას ნეტარმან მან ღმრთისა კაცმან და აღაშენა ფრიად სანატრელი იგი მოხუცებული. და მან პირველად აკურთხა ღმერთი და მერმე ძე იგი თვისი და თანამოსრულნი იგი სახლეულნი თვისნი შეჰვედრნა და ჰრქვა:
- ჩემდა მსგავსად ესენი გვედიან, შვილო, რომელთა გულსმოდგინედ მსახურებაჲ ჩემი თავს იდვეს.
ხოლო წმიდამან მან ჰრქვა:
- მოციქული იტყვის: „უკეთუ ვინმე თვისთა და უფროჲს სახლეულთა არა იღვწიდეს, ეგევითარსა მას სარწმუნოებაჲ უვარ უყოფიეს და არს იგი ურწმუნოთა უძვირეს“. ხოლო მე თანამაც, დედაო, ბრძანებისა შენისა სმენაჲ და ზრუნვაჲ ყოველთა ამათ შენთა საურავთაჲ.
და ვითარცა ჯერ იყო, დაიურვნა ყოველნი კეთილად.
მაშინ ნეტარმან დედამან ფებრონია ჰრქვა მოხუცებულსა მას სარწმუნოსა:
- ღმრთისმოყუარეო დედაო, შვილისა შენისა და ძმისა ჩემისა გრიგოლის თანა მე ვარ აწ შვილი შენი. და არა დაგაკლდეს ჩვენგან მსახურებაჲ ყოვლადვე, რამეთუ გხედავ შენ ვითარცა ანნა წინაჲსწარმეტყველსა, რომელი არა განეშორებოდა ტაძრისაგან უფლისა დღე და ღამე ლოცვითა და მარხვითა. ეგრეცა შენ მცნებათა ღმრთისათა დამტკიცებული ჰგიე მარადის და ნაყოფისაგან საცნაურ არს სიკეთე ხისაჲ.
ხოლო იგი სიხარულით ჰმადლობდა ქრისტესა და წმიდათა მათ.
მაშინ ნეტარმან გრიგოლ ჯერისებრ განაგო ცხორებაჲ დედისა თვისისაჲ და მისთანათაჲ მათ. და მსახურსა ვისმე დედაკაცსა დედისა თვისისასა ქმარი უსვა, და ბასილი, მამაჲ ხანძთელი, მისგან იშვა, რომელიცა ფრიადთა წელიწადთა წინამძღვრობდა ხანძთას კეთილად ვიდრე სიკვდიდმდე და მისლვად მისა წინაშე უფლისა.
არამედ შემდგომად ჟამთა მრავალთა სანატრელი მშობელი მამისა გრიგოლისი გარდაიცვალა მერეს შინა და მივიდა უფლისა, რომლისაცა სუროდა. ხოლო ნეტარმან გრიგოლი დაიღვაწა სული მისი და დიდებაჲ შეწირა ღმრთისა, რომელმანცა მიჰმადლა მას კეთილად მსახურებაჲ დედისა თვისისაჲ და სრულიად კურთხევაჲ მისგან მიიღო.

არამედ თევდორე და ქრისტეფორე, სანატრელთა მათ დიდთა მამათა, რაჟამს იხილნეს განჭაბუკებულნი და სრულნი სიბრძნითა და ჰასაკითა ღირსნი იგი

ღმრთისანი არსენი და ეფრემ, გულპყრობილ იქმნნეს ფიცებისაგან მამისა გრიგოლისა, რომლისადა აღეთქვა, ვიდრე ყრმათა მათ აღორძინებადმდე არა განეშორნეს მათგან.
მაშინ ფარულად ხანძთით ღამე გამოვიდეს და ძმანიცა ვინმე თანაწარიყვანეს და კვალად წარვიდეს კერძოთა ქართლისათა, რამეთუ უფალი უწოდდა მათ უხილავად ბრძანებით და აღაშენებდა წმიდათა მათ მონასტერთა მათ მიერ ნეძვსა და კვირიკე-წმიდისასა.
ხოლო ნეტარსა გრიგოლს ეუწყა უფლისა მიერ, რაჲთა არღარა დააბრკოლნეს გულსმოდგინებისა მისგან მათისა, არამედ თანამდგომ ექმნეს კეთილსა მას საქმესა. და ძიება ყო მამამან გრიგოლ და პოვნა იგინი სამცხეს და აბრალა ფარულად წარსლვაჲ მათი. ხოლო იგინი შეუვრდეს და ჰრქვეს:
- შენდობა იყავ ჩვენდა, წმიდაო მამაო, რამეთუ ამის მიზეზისათვის იქმნა გამოსლვაჲ ჩვენი ხანძთით, რაჲთამცა ნაყოფი რაჲმე ნაწილ ჩვენდა ჩნდა ახლად შენებითა მონასტერთაჲთა.
ხოლო წმიდამან მან ჰრქვა:
- კეთილ არს განზრახვაჲ ეგე თქვენი ნებითა ღმრთისაჲთა, არამედ მე თანამონაწილე მყავთ გულსმოდგინებასა მაგას, რამეთუ არა ვარ მახრწეველ კეთილისა.
და წარვიდეს ზოგად სამცხისა და ქართლისა, არეთა მათ უდაბნოთა, და პოვნეს ორნი ადგილნი სამონასტრედ და აღაშენეს სენაკები ორგანვე. და უწოდეს თევდორეს ვანსა ნეძვი, ხოლო ქრისტეფორეჲსსა – კვირიკე-წმიდაჲ, და მოწაფენი დაუტევნეს.
და სამნივე ესე ნეტარნი – გრიგოლ და თევდორე და ქრისტეფორე წარმოვიდეს ხანძთად ძმათა განყოფად ჯერისაებრ. და ვითარცა მოიწინეს კრებულსა მას თანა, ღმრთისა სათნოსა, და მოიკითხნეს იგინი, სიტყვად იწყო ნეტარმან გრიგოლ ძმათა მათ მიმართ.
- ერნო ქრისტეჲსნო, ისმინეთ ჩემი! პირველად ჩვენ ზოგად მოვიწიენით უდაბნოსა ამას წმიდასა მე, გლახაკი გრიგოლ, და საბან, იშხნისა ეპისკოპოსი, და თევდორე და ქრისტეფორე, ოთხნი ესე. და მრავალთა წელიწადთა ვითარცა მოწაფენი მორჩილ იყვნეს ჩემდა, ვიდრე ჟამადმდე ღმრთის წოდებისა, დიდნი ესე მამანი, სათნონი ქრისტეჲსნი. და ოდეს ინება ქრისტემან, საბა ეპისკოპოს ყო იშხანსა ზედა, და წარიყვანნა მან ძმანი აქაჲთ. ხოლო აწ ქრისტე აღაშენებს ორთა მათ მონასტერთა ფრიად კეთილთა ქართლს შინა თევდორეჲს და ქრისტეფორეჲს მიერ. და ვითარცა იგი ხორციელად მშობელთა მონაგები შვილთა განუყვიან, ეგრეთვე ხანძთაჲ სულიერად მშობელი არს ჩვენ ყოველთაჲ. დაღაცათუ ხატი მონაზონებისაჲ გვაქვნდა პირველ მოსლვისა, ხოლო კურთხევაჲ ყოველი აქა მოგვიღებიეს ჩვენ. და აწ ამათ, შვილთა თვისთა, ხელითა ჩემითა ძმათა უბოძებს, რაჲთა ახლად შენებასა მათსა უზრუნველ იყვნენ კეთილად გამოცდილთა მონაზონთა თანადგომითა, და რაჲთა მტკიცედ ეგოს სულიერი სიყვარული ჩვენ მიერ აღშენებულთა მონასტერთა.
და ვითარცა სიტყვანი ესე დაასრულნა, უბრძანა შემოკრებაჲ ძმათა ყოველთაჲ. და თევდორეჲს და ქრისტეფორეჲს განზრახვითა გამოირჩინა მათ შორის ძმანი ათცამეტნი ხანძთისათვის საუხუცესოდ, და სხვანი ყოველნი სწორად განყვნა სამად გუნდად, რამეთუ შატბერდისა ხვედრნი წარეგზავნნეს პირველვე შატბერდსა. და უბრძანა აღთქმისაებრ წილით განყოფაჲ. ხოლო თევდორე და ქრისტეფორე განმხიარულდეს, არამედ მცირედ მკსინვარებაჲ იყო მათ შორის, რამეთუ ეფრემ და არსენი გრიგოლის ნაწილსა იყვინეს, ხოლო ეფრემ მიანიჭა თევდორეს და არსენი თვით იჩინა და სწორი მისი სხვაჲ ძმაჲ მისცა ქრისტეფორეს. და დაჯერებულ იქმნნეს იგინი სიხარულით.
ხოლო საკვირვლ ესე იყო ნეტრეულთა მათ სამწყსოთაჲ, რამეთუ არა აცილობდეს მწყემსთა მათ კეთილთა, ვითარმცა სიტყვასა უგებდეს

ადგილისათვის, სადამცა ვისმე ჰმარჯვდა. რამეთუ ვითარცა საცხოვარნი შეჰრაცხნეს თავნი თვისნი მარადის ქრისტეს თანა მყოფთა მათ ქრისტეჲს გამორჩეულთა. ესრეთ იყო მორჩილებაჲ ძლევითშემოსილთა მათ კაცთაჲ. და ნეტარნი იგი მამანი ჩვენნი წარუძღვეს ძმათა მათ და კვალად მიიწინეს ნეძვს და კვირიკე-წმიდას. ხოლო მამაჲ გრიგოლ თანადამდგომ ექმნა მათ ყოვლითა გულითა ახლად შენებასა მათსა. და აკურთხნეს ადგილნი წმიდათა ეკლესიათანი და დასხნეს საფუძველნი.
და ვითარცა წარმოვიდოდა ნეტარი გრიგოლ, მაშინ ძმათა მათ ყოველთა ტირილით ჰრქვეს:
- ჰოჲ წმიდაო ღმრთისაო, სიტყვაჲ იგი უფლისაჲ აწვე აღესრულების ჩვენ ზედა, ვითარმედ „ინატრიდეთ ხილვასა მოძღვრისა თქვენისასა და ვერ იხილოთ!“ ჰოჲ სიწმიდეთა შენთა მძლავრებაჲ, არამედ იყავ ნებაჲ შენი და ნუ ნებაჲ ჩვენი. შენ, წმიდაო, დაღაცათუ საწუთროსა ამას განგვიშორენ, საუკუნოდ ნუ გნებავს განშორებაჲ ჩვენი და გახსოვსმცა მარადის წმიდათა შინა ლოცვათა შენთა, გამორჩეულო ღმრთისაო!
და აკურთხნა ყოველნი იგი ნეტარმან მან ცრემლით და ნუგეშინის სცა გულთა მათთა და შეჰვედრნა ქრისტესა და სანატრელთა მათ მამათა და ჯვარი დასწერა წმიდათა მათ მონასტერთა. და წარმოსლვასა მისსა გზაჰყვეს მამაჲ თევდორე და მამაჲ ქრისტეფორე და ცრემლით ჰამბორს უყვეს ურთიერთას. და იგინი თვისთა მონასტერთა დაადგრეს, ხოლო ნეტარი მამაჲ ჩვენი მოვიდა ხანძთად.
ესე მცირედი ვახსენე სამთა მათ წმიდათა – თევდორეჲსი და ქრისტეფორეჲსი და საბან იშხნელისა ცხორებაჲ, ამით, რამეთუ ფრიად განგრძობაჲ იქმნებოდა საქმეთა მათთა სრულიად აღწერითა ჭეშმარიტად.
31
რაჟამს ხანძთაჲ იქმნა სახელოვან მადლითა და სახარულევან სულიერთა შვილთაგან, მას ჟამსა მიძნაძოროდთ ხანძთად მოვიდა დიდი მეუდაბნოე მიქელ მამაჲ, რომელიცა დაემკვიდრა პარეხთა, რამეთუ იყო იგი მეგობარ ნეტარისა მამისა გრიგოლისა. და ეძიებდა მარტოდმყოფებასა და პოვა თავისა თვისისა სამკვიდრებელი ბერთისა პარეხთა და განზრახვითა ამის წმიდისაჲთა, დაემკვიდრა მათ შინა და კეთილად წარემართა სათნოებათა მიმართ უფლისათა.
ხოლო მტერი – ეშმაკი იგლოვდა ფრიად, რამეთუ ხედვიდა წმიდათა კაცთა განმრავლებითა ჟამისა თვისისა შემოკლებასა. და მიქელისთვის დიდსა საუცრებასა ცხადად და ფარულად ჰყოფდა, რაჲთამცა განიოტა უდაბნოჲთ. ხოლო იგი ძლიერად მოითმენდა გვემათა დაუძინებელისა მის მხდომისათა და არცხუენდა თითოსახეთა მათ მანქანებათა მისთა შეწევნითა ქრისტეჲსითა და წმიდათა ყოველთა ოხითა.
32
ხოლო იყო ჟამსა რომელსამე მამაჲ მიქელ განშორებულად სენაკსა თვისსა მდგომარე მაღალსა კლდესა ზედა მცირედ რაჲმე უდბად. და კადნიერ იქმნა მის ზედა ბელიარ და სიმაღლისა მისგან გარდამოაგდო ქვე. ხოლო დაიცვა ყოვლად უვნებელად ყოველთა მეუფემან ქრისტემან ღმერთმან.
არამედ მამაჲ მიქელ შეზრუნდა მიმდემი სამარადისოსა მას ბრძოლასა და მოწაფე თვისი მიავლინა სულიერად მოძღვრისა თვისისა მამისა გრიგოლისსა და აუწყა ყოველი იგი განსაცდელი სულთა ბოროტთაჲ. და წმიდაჲ იგი მსწრაფლ მივიდა შეწევნად ძმისა თვისისა ძალითა უფლისაჲთა და განამხნო იგი სულითა. და ახლად ხელითა თვისითა შექმნნა ძლევისა მომცემელნი ქრისტეჲს ბეჭედნი, ორნი ჯვარნი ძელისანი, საფარველად მისა და განსაოტებელად მტერთა, და იმიერ და ამიერ განშორებულად სენაკსა მისსა აღჰმართნა და საზღვრად უჩინნა წმიდასა მას, ვითარმედ:

- ორთა ამათ ჯვართა ქრისტესთა შუა უშიშად იყავ შეწევნითა წმიდისა სამებისაჲთა და ძალითა პატიოსნისა ჯვარისაჲთა. ხოლო უკეთუ წარჰვლო, კვალად განიცადო უძვირესად პირველისა.
და ლოცვა ყვეს და წარმოვიდა სანატრელი გრიგოლ. ხოლო ნეტარმან მიქელ პოვა სრულიად განსვენებაჲ, რამეთუ სიმდაბლითა დასცა მტერი ამპარტავანი. ვინაჲთგან არა სიმართლეთა თვისთა ესვიდა, არამედ ღმრთისა მხოლოჲსა მინდობითა მოიყვანა მოძღვარი თვისი და სულიერი ძმაჲ გრიგოლ შემწედ, ვითარცა წერილ არს: „ძმაჲ ძმისა შემწე ვითარცა ზღუდე დაუცემელი“, სიტყვისაებრ იაკობ მოციქულისა, ვითარმედ: „ერთიერთისათვის ილოცევდით, რაჲთა განიკურნნეთ, რამეთუ ფრიად შემძლებელ არს ლოცვაჲ მართლისაჲ შეწევნად“. და ესრეთ მტერთა ზედა მძლე ექმნა სრულიად მადლითა ღმრთისაჲთა.
ხოლო იყო ნეტარი მიქელ ქვეყანისა შავშეთისაჲ, სოფლისა ნორგიალისაჲ და მიძნაძოროს მონაზონ იქმნა, ხოლო პარეხთა შინა მრავალთა წელიწადთა ცხოვნდა და აღ-რაჲ-ესრულა, მუნვე დაემარხა. და აწ საფლავი მისი და დიდებულისა მამისა ბასილისი, რომელიცა შემდგომად მისსა პარეხთა მკვიდრ იყო, ერთგან არიან და კაცთა კურნებასა მიჰმადლებენ, რომელნი სარწმუნოებით მივლენან მათდა.
33
ხოლო ნეტარი მამაჲ ჩვენი გრიგოლ, ორთა მათ მისთა შენებულთა მონასტერთა შინა – ხანძთას და შატბერდს იქცეოდა მარადის და მოძღვრებისა მისისა სწავლითა აღავსებდა გულსა მოწაფეთა თვისთასა. რამეთუ არა ხოლო თუ წიგნთა საღმრთოთა ოდენ სიბრძნისმეტყველებდა ყოვლით კერძო, არამედ წმიდისა კათოლიკე ეკლესიისა საქადაგებელსა გალობასა სრულიად წელიწდისა განგებითა მოძღვარ იყო განუკითხველად და ყოველთა დღესასწაულთა განგებაჲ კეთილად იცოდა, რამეთუ, რომელიცა დაესწავა, დაუვიწყებელად ახსოვდა. და აქვნდა ხმისა ნებიერობაჲ და ტკბილობისა შეუნიერებაჲ. ხოლო განსაკვირვებულ იყო ხსოვნებაჲ მისი. რამეთუ აწ არს ხანძთას ხელითა მისითა დაწერილი, სულისა მიერ წმიდისა, საწელიწდოჲ იადგარი, რომლისა სიტყვანი ფრიად კეთილ არიან. ხოლო ახლისა შჯულისა დაბეჭდულნი წიგნნი ზეპირით იცოდნა და მრავალნი წიგნნი ძუელისაცა შჯულისანი. არამედ დაუბეჭდველნი წმიდათა მოძღვართა თქმულნი აღურაცხელნი წარმოითქმოდეს უწიგნოდ ენითა მისითა უმეტეს ზეშთა ბუნებისა ჩვენისა. რამეთუ ძალი ღმრთისაჲ სადაცა დაადგრეს, ყოველსავე აღასრულებს უფროჲს ბუნებისა და ცნობისა კაცობრივისა. და ადამისდაცა პირველ მცნებისა შეურაცხებადმდე ყოველი დამორჩილებულ იყო, ხოლო ამათ მცნებათა უბიწოდ დამარხვითა ყოველივე კეთილად განემარჯვებოდა. და ამის მიერ არა ხოლო თუ მონასტერნი მისნი განმტკიცნებოდეს, არამედ სიბრძნისა მისისა მდინარეთაგან ირწყვოდეს ყოველნი უდაბნონი კლარჯეთისანი. და მრავალგზის მოვიდიან წმიდანი იგი მამანი, წინამძღვარნი მონასტერთანი, მრავალთათვის მიზეზთა, და სიბრძნითა მისითა პოვიან განსუენებაჲ ყოველსა ზედა საქმესა.
34
ხოლო ყოველთა დღეთა ამის ნეტარისათა წმიდათა მათ მამათა მონასტრებისათა აღებაჲ ამას წინაშე გარდაიხადიან ხანძთას და პირმარხვად მიიღიან კანონი დიდთა მარხვათათვის და წარვიდიან. და იყო ოდესმე ერთად შეკრებაჲ ამათ ნეტართაჲ წმიდისა ამის წინაშე. და თვინიერ ოპიზისა წინამძღვარისა ყოველთა მათ ასწავებდა კეთილთა მათ სიტყვათა სულისა ცხორებისათა მამაჲ გრიგოლ. ხოლო ოპიზელი მამაჲ შეწუხნა და ჰრქვა მას:
- წმიდაო მამაო, რაჲსათვის თანაწარმხდი სულიერთა სიტყვათა შენთა?
ხოლო მან ჰრქვა:

- მამაო პატიოსანო, არა თუ შეურაცხებისათვის თანაწარგხედ შენ, არამედ ამის მიზეზისათვის, რამეთუ ამათ ყოველთა უდაბნოთა უწინარეს აღშენებულ არს ოპიზაჲ და არა განვაგებ ოპიზასა ზედა, არცა წინამძღვარსა მისსა ზედა. ხოლო მან სიმდაბლით დაარწმუნა წმიდასა მას თავისა თვისისა სწავლაჲ სწორად სხვათა მათ მამათა, რაეთუ ესრეთ აქვნდა ყოველთა, ვითარცა წმიდათა მოციქულთაგანი შუვამდგომელად ღმრთისა და კაცთა.
35
არამედ მრავალგზის მის ჟამისა ხელმწიფეთა განიზრახეს დამტკიცებით ამის ნეტარისა ეპისკოპოსობაჲ და ფრიადითა შრომითა აწყინეს, რაჲთამცა დაემორჩილა. ხოლო მან არა ინება დიდებაჲ ესევითარი და გულისხმა უყო მათ განმარტებულად, ვითარმედ:
- მსოფლიოთა მათ წმიდათა საყდართა არა უმრწემეს არიან წმიდანი უდაბნოთა ეკლესიანი, საყდარნი ღმრთისა დიდებისანი. დაღაცათუ მღდელობაჲ ეპისკოპოსთაგან მიეცემის ყოველთა მღდელთა, არამედ პირველთა წმიდათა მამათა მეუდაბნოეთაგან ესრეთ ვისწავეთ, ვითარმედ: რომელი მადლი მიეცემინ კაცსა ჟამსა ნათლისღებისასა, იგივე მადლი ვიხილეთ, ოდეს ხატი მონაზონებისაჲ მიაქვნ ახლად მონაზონსა და ეგრეთვე წმიდისა სქემისა მიღებასა. და სხვაჲცა წამებაჲ ფრიად არს. არამედ ვითარცა- იგი ისრაელსა შორის ქალაქნი განეწესნეს შესავედრებლად კაცისმკვლელთა, ეგრეთვე წმიდანი უდაბნონი ყოველთა შესავედრებელ არიან. რამეთუ უმანკოთა მფარველნია ვნებისაგან მსოფლიოსა, და ვნებულთა ნავთსადგურნი არიან სასოებით სინანულისა მიცემითა და შჯულისდებითა. და კმა არს ჩემდა ორკერძოვე დიდებად, უკეთუ შე-ვითა-უძლო მოღვაწებაჲ წმიდათა ამათ უდაბნოთაჲ ჯერისაებრ, რომელთა შინა პოვეს კაცთა თავისუფლებაჲ, ვითარცა თქვა პავლე: „აზნაურებითა მით, რომლითა ქრისტემან ჩვენ განგვააზნაურნა“, და „სადა სული უფლისაჲ, მუნ აზნაურებაჲ“. რამეთუ მოეცა მათ ხელმწიფებაჲ „შვილ ღმრთისა ყოფად“, სიტყვისაებრ იოვანე მახარებელისა.
და ესევითარითა სიტყვითა აღეშენნეს ხელმწიფენი იგი და ადიდებდეს ქრისტესა.
36
ამისსა შემდგომად იხილა ნეტარმან მამამან გრიგოლ აღორძინებული ერი საღმრთოჲ შატბერდს და წმიდაჲ ეკლესიაჲ პირველი განსრულებად და კურთხევად. მაშინ სიხარულითა აღივსო, რამეთუ მოჰმადლა უფალმან გულისაებრ მისისა საქმე იგი კეთილი მადლითა და მეოხებითა წმიდისა ღმრთისმშობლისაჲთა, რომლისაცა სახელსა ზედა აღეშენა წმიდაჲ იგი მონასტერი მარადის დიდებად დედისა ღმრთისა, შეუწევნელთა შემწისა და ყოვლადვე მფარველისა მოსავთა და მაქებელთა მისთაჲსა აწ და უკუნისამდე, რომელიცა უფრჲს ყოველთა ხელმწიფებისა თვისისა დაბადებულთა გამოუთქმელად ადიდა ძემან მისმან და ყოველთა ღმერთმან.
რამეთუ აწვე დაამკვიდრა სუფევასა წარუვალსა სულითა და ხორცითა შეერთებული წინაშე დიდებისა ღმერთეებისა თვისისა, ვითარცა არს პირმშოჲ ყოველთა წმიდათაჲ, ნათელი იგი ქრისტეანობისაჲ. და მეოხებითა მისითა და ყოველთა წმიდათაჲთა მაცხოვნებს ჩვენ უფალი ყოველთა მორწმუნეთა მისთა. უფროჲს ხოლო რჩეულთა მისთა ადიდებს, ნებისა წმიდისა მისისა აღმასრულებელთა, რამეთუ იტყვის: „მადიდებელნი ჩემნი ვადიდნე“ და „მივანიჭო ასი წილი აქავე და ცხორებაჲ საუკუნოჲ დაუმკვიდრო“.
ხოლო ესე ბრძანებაჲ უტყუველი აღუსრულა ქრისტემან ნეტარსა გრიგოლს. წარუვალისა დიდებისა პატივად მიჰმადლა შენებაჲ დიდებულთა უდაბნოთაჲ და ხორცთა შინა ყოფასა მისსა შიში და ზარი სიწმიდეთა მისთაჲ მიჰფინა მეფეთა და ყოველსა ერსა ზედა, ვითარცა მძლავრებაჲ წინააღუდგომელისა ხელმწიფისაჲ. ხოლო შემდგომად სოფლით ჯმნისა, უმეტეს ცნობათა ჩვენთა

ადიდა ცათა შინა ანგელოზთა თანა. და აწ ქვეყანასა ზედა პირითა მოწაფეთა და მაქებელთა მისთაჲთა იდიდების მარადის.
37
ხოლო სანატრელი დედაჲ ფებრონია ზრუნვასა შინა იყო, რამეთუ მწყემსად მათდა ჩინებული სარწმუნოჲ მღდელი, მამისა გრიგოლის მივლენილი, გარდაიცვალა. არამედ ეუწყა ღმრთისაგან, ვითარმედ – უმჯობეს მისსა აწ იყოს სხვაჲ მღდელი მწყსად თქვენდაო. და წიგნი მიწერა ნეტარისა გრიგოლისსა და ითხოვდა მღდელსა ღირსსა. მაშინ წმიდამან მან ჰრქვა წმიდასა მატოის:
- შვილო საყვარელო, მხედარი ვიდრე წყობასა არა შესრულ არნ, ძლევაჲ მისი სიმრავლესა შინა ლაშქართასა არა საცნაურ არნ, არცა მეფეთაგან ნიჭი მიიღოს, ხოლო ვინაჲთგან აზოვნად გამოჩნდის ძალი ბრძოლისა მისისაჲ ყოველთა ზედა, საცნაურ იქმნის, და ნიჭი დიდძალი მიანიჭის მას სამართლად მეფემან. და შენცა იქმენ მორჩილ სიტყვათა ჩემთა, ვითარცა ყოვლადვე თავს იდევ ყოვლადვე წმიდისა ღმრთისმშობლისა ეკლესიასა მერეს მღდელობაჲ ვითარცა ძლევით შემოსილმან მხედარმან უფლისამან. და ვესავ ქრისტესა, კეთილი ღვაწლი მოიღვაწო.
ხოლო იგი ცრემლით შეუვრდა და ჰრქვა მას ლმობიერად:
- შემინდვე, მამაო, რამეთუ უწყის სიწმიდემან შენმან, არაოდეს ურჩქმნილ ვარ ბრძანებასა შენსა. ხოლო აწ ვერ ძალმიც ამისა ყოფად, რომელიცა მიბრძანე.
და წმიდამან მან ჰრქვა:
- შემძლებელ ხარ ძალითა უფლისაჲთა. აწ კეთილთა სათნოებათა შენთა თანა მოიპოვე სრული მორჩილებაჲ. ჯვარითა ქრისტეჲსითა ჯვარი დამიწერია, რაჲთა მიზეზი ყოველივე დაჰხსნა.
და ვითარცა იხილა მოძღვრისა თვისისა უცილობელი ბრძანებაჲ, თვინიერ ნებისა თვისისა დაემორჩილა სიტყვათა მისთა და იქმნა მღდელ მონასტრისა დედათაჲსა ნებითა ღმრთისაჲთა სანატრელი და სასწაულთა მოქმედი მატოი, დიდი და დიდებული საქმითა თვისითა. რამეთუ წელიწადთა ორმეოცთა მერეს მღდელობასა შინა მისსა უქმი სიტყვაჲ და უსარგებლოჲ პასუხი არავის ესმა მისგან, რომელი კაცთა ცოდვად ეყოფვის, ვითარცა უფალი იტყვის: „ყოვლისათვის სიტყვისა უქმისა, რომელსა კაცნი იტყვიან, სიტყვაჲ მისცენ მისთვის დღესა მას საშჯელისასა“. და არა ხოლო ესე ოდენ, არამედ რომელნი ხედვენ მას, ვერ იკადრიან უდბად განცხრომაჲ კრძალულებათაგან მისთა და სიწმიდით და უბიწოდ ქცევისა, რამეთუ ექმნა ყოველთა სახე კეთილის.
და ამან დაიმარხა ჭეშმარიტი ქალწულებაჲ არა ხოლო ხორცითა ოდენ, არამედ სულითა და სიტყვითა, სასმენელითა და თვალითა. რამეთუ ნეტარმან მან თქვის, ვითარმედ მონაზონებაჲ ჰრქვიან კრძალვასა, რომლისათვისცა ღმრთისმოყვარემან მან დედაკაცმან თემესტია, მერისა დეკანოზმან, თქვა, ვითარმედ – ორმეოც წელ დეკანოზობასა ჩემსა და მატოის მღდელობასა საცეცხურნი მან ხელისა ჩემისაგან არა ოდეს მიმიხვნაო.
ხოლო გარდარეულისა შრომისაგან მოუძლურდა, რამეთუ მოუკლებელი ლოცვაჲ, წყურილი და შიმშილი მარადის, და უძილობაჲ, ზედგომაჲ და მუხლთა მოდრეკაჲ ფრიადი აქვნდა ნეტარსა მას. დასცემდა ვნებასა ხორცთასა და სულისა მტერნი მოაუძლურნა. ხოლო ჟამისწირვაჲ არაოდეს დააცადის თვინიერ მიზეზისა და უძლურებისა. და სამოსელი მისი ყოვლადვე შეურაცხი იყო და საზრდელი ეგრეთვე.
38
ხოლო იყო მატოი ოდესმე თვისსა მას საყოფელსა მახლობელად მერესა. და ცნა მოსლვაჲ მპარავთაჲ. და დღისივე დაჰმზადა მათთვის პური. და ვითარცა მოიწინეს ღამე მპარავნი იგი, ჰრქვა მათ:
- გრწმენინ ჩემი, შვილნო, წმიდაჲ ღმრთისმშობელი გიბრძანებს არა ვნებად ჩემდა, არამედ მოვედით და ჭამეთ პური, რომელი განგიმზადე თქვენ.

ხოლო ერთი იგი, რომელსა მოეყვანნეს, კადნიერ იქმნა წარღებად, რაჲცა-იგი აქვნდა წმიდასა მას. და მან ჰრქვა:
- წინაშემდგომელი ვარ წმიდისა ღმრთისმშობლისაჲ, რომელმანცა პატიჟეულ გყოს შენ, წარმდები ეგე!
და მუნქვესვე დაეცა იგი მტერისაგან ბოროტისა. მაშინ მოყვასნი მისნი ცრემლით შეუვრდეს წმიდასა მას, რაჲთა განკურნოს იგი. ხოლო მან ჯვარი დასწერა და ჰრქვა:
- განგკურნებს წმიდაჲ ღმრთისმშობელი, – და მსწრაფლ განმრთელდა იგი. და წმიდამან მან ჰრქვა: – საწყალობელო, რაჲსათვის წინამძღვარ ექმენ კაცთა ამათ ბოროტისყოფად ჩემდა? – და ისტუმრნა და განუტევა მშვიდობით.
და ესევითარნი სასწაულნი მრავალნი ქმნნა წმიდამან მან და მიიწია სიბერედ, რამეთუ სნეულებაჲცა შეემთხვია ძლიერთა მათ შრომათაგან და ვერ ეძლო თავისა თვისისა მსახურებად. მაშინ თქვა ნეტარმან მატოი:
- ესე ღონე მხდომისაჲ იქმნა, რაჲთამცა დედანი მმსახურებდეს მე. დაღაცათუ ნებისა ღმრთისანი არიან დანი ესე, ხოლო უწესო არს მონაზონისა ხელითა დედათაჲთა მსახურებაჲ, არამედ მე ღონე მაქვს, რომლითა განვთავისუფლდე.
და იყვნეს ვინმე ბერთას მამისა გრიგოლის დედისა მსახურთაგანნი, ნათესავნი მატოისნი, კეთილნი მონაზონნი და მეგობარნი მისნი. მათ აცნობა და მოვიდეს სიხარულით წარყვანებად მისსა ცხედრითა, რამეთუ ფრიად უძლურ იყო დიდისა მოღვაწეებისაგან.
ხოლო დანი იგი ყოველნი გოდებისა ცრემლითა აღივსნეს, რამეთუ ობოლ იქმნებოდეს სულიერისა მამისა და მოძღვრისაგან. და აკურთხნა ყოველნი ცრემლითა სავსემან, ჯვარი დასწერა და მშვიდობაჲ დაუტევა და ჰრქვა:
- ქრისტემან დაგიცვენინ მადლითა მშობლისა თვისისა ქალწულისაჲთა და ყოველთა წმიდათაჲთა, არამედ ჩემთვის ლოცვა ყავთ მარადის, – და წამუყვნა ძმათა მათ და აღიქვეს იგი ცხედრითა. და ვითარ მცირედ ვლეს, უბრძანა დადგომაჲ და თქვა:
- უფალო, სიტყვამან შენმან გვამნი უძლურთანი გუამ ცხოველ ყვნა. მეცა მომეც ძალი, უძლურსა მონასა შენსა.
და მსწრაფლ სრულიად განძლიერდა და თვისითა ფერხითა მიიწია ბერთას. და დაყვნა ჟამნი წელიწადისა ერთისა დღეთანი ყოვლად მრთელად და მერმე გარდაიცვალა საჭირველისა ამისგან სოფლისა და მივიდა სოფელსა მას ცხოველთასა, ვითარცა მხნე, ახოვანი მოღვაწე ქრისტეჲსი და სრულიად ძლევითშემოსილი წინაშე ღმრთისა სიხარულით და მეოხ არს ჩვენთვის უკუნისამდე.
39
ხოლო ჟამსა გარდაცვალებისა მისისასა ჩვენებაჲ იხილეს მერეს შინა სანატრელთა მათ დედათა თემესტია დეკანოზმან და ანატოლე (რომელსა უწოდეს ანტონიოს) დაყუდებულმან, ორთავე, შუაღამეს ოდენ. და ეკლესიად მივიდა მარტოდ მყოფი იგი უწინარეს ჟამისრეკისა. და ეგრევე დეკანოზიცა მიიწია სტოვასა ეკლესიისასა და მოიკითხნეს ურთიერთას. ხოლო დეკანოზმან ჰრქვა:
- რაჲსათვის არს მოსლვაჲ შენი? მაუწყე, რაჲ იხილე.
ხოლო მან ჰრქვა:
- მსგავსად ხილვისა შენისა ვიხილე, რამეთუ აწ აღესრულა მაკურთხეველი ჩვენი მატოი, – და წარმოუთხრა ყოველი, ვითარმედ: – მო-ვინმე-ვიდა კაცი ბრწყინვალედ შემკობილი და მრქვა მე: დიდი მატოი მიიცვალების წინაშე ღმრთისა, არამედ შემომიდეგ მე, რაჲთა ღირს იქმნე ხილვად დიდებით მიცვალებასა მისსა ამიერ სოფლით ზეცისა სასუფეველსა. ხოლო მე შეუდეგ და მიმიყვანა ბორცვსა მახლობელად ბერთისა და მრქვა მე: მიხედე ბერთას ზედა და იხილე დიდებული ხილვაჲ! და მე ვხედევდ სვეტსა ნათლისასა, რომელი შთამოიწეოდა ზეცით ზედა მონასტერსა მას, და სიმრავლე წმიდათა

ანგელოზთაჲ სვეტსა მას თანა გარდამომავალი, და ერთი ვინმე დიაკონისსახედ ოლარითა მათ თანა, რომელნი უგალობდეს ღმერთსა ბრწყინვალითა ხმითა. და კვალად ვიხილე კრებული იგი წმიდათა ანგელოზთაჲ, ეგრეთვე სახედ აღმავალი ზეცად და საშუალ მათსა წმიდაჲ მატოი, ხელპყრობით აღჰყვანდა ნათლითა შემკობილთა მათ უხორცოთა დიდებითა გამოუთქუმელითა, გალობით მაღალთა შინა. ესე არს ხილვაჲ ჩემი წმიდისა მისთვის.
ხოლო მან ჰრქვა:
- ჭეშმარიტად სარწმუნო არს ჩვენებაჲ ეგე შენი, არამედ აწ ისმინე ჩემი. რამეთუ ვითარ-იგი პირველ სიჭაბუკესა იყო სანატრელი მატოი ჰასაკოვან და შვენიერ, უმეტესად აწ ვიხილე შემკობილი დიდებითა, შემოსილი ჟამისწირვად სამოსლითა მოუგონებელად ბრწყინვალითა. და ხელთა აქვნდეს ოქროჲსა საცეცხურნი. და მე დამიკვირდა ხილვაჲ იგი და მე ვარქვ: – ვითარ განძლიერებულ ხარ უძლურებისაგან, მოძღვარო! – ხოლო მან მრქვა: – საკურთხეველსა, რომელსა ვჰმსახურებდ სიყრმით ჩემითგან, აწ ამით საკურთხეველით დაუსრულებელად მისსა მსახურებად მივიცვალე, რამეთუ ღირს ვიქმენ ზეცისა საკურთხეველსა წინაშე წარდგომად და მარადის მსახურებად.
ესე ვითარცა იხილეს, მო-ხოლო-ვინმე-ვიდეს ბერთით და უთხრეს მატოის გარდაცვალებაჲ მასვე ჟამსა შინა. და ჰმადლობდეს ქრისტესა საკვირველთმოქმედსა.
40
ხოლო სხვანი მოწაფენი ნეტარისა გრიგოლისნი მრავლნი უდიდესსა საზომსა მონაზონებისასა მიწევნულ იყვნეს, რამეთუ ოდესმე იხილვებოდა წმიდათა ანგელოზთა ბრწყინვალებაჲ გუამთა მათთა შემოსილი უფროჲს მატოისსა. და სასწაულნი დიდნი მათ მიერ იქმნებოდეს ხორცთა შინა ყოფასა მათსა და შემდგომად სიკვდილისა მათისა. არამედ ვთქვა სარწმუნოჲსა მისთვის შვილისა ქრისტეშემოსილისა, რომელსა სახელი ეწოდა დიმიტრიოს. რამეთუ იგი ნეტარსა დედასა ფებრონიას განეზარდა და მამისა გრიგოლისდა დაემოწფა, რომელიცა შერაცხილ იყო პირველთა თანა მოწაფეთა მისთა.
41
და მრავალგზის იხილვა მის ზედა სვეტი ნათლისაჲ კაცისა მიერ ღმრთისა ღამე ყოველ ლოცვასა მას ღირსებისასა, რამეთუ სული წმიდაჲ განისვენებნ მის ზედა მარადის. ესე წარემართა იერუსალემდ. და ვითარცა მიიწია ჰემსას, მცირედ დასნეულდა და ცანა სულითა ღმრთისამიერი წოდებაჲ და დაწერა ეპისტოლე ხელითა თვისითა ესრეთ:
„რჩეულნო ქრისტეჲსნო, სამკვიდრებელნო სიწმიდისანო, მამაო გრიგოლ და დედაო ფებრონია, სულიერად მშობელნო ჩემნო, რომელთა ნაცვალად სძისა აღმზარდეთ სულიერითა მოძღვრებისა საზრდელითა და საღმრთოჲსა სწავლისა საგზლითა წარმგზავნეთ კეთილსა ამას გზასა, აწ სიტყვაჲ ჩემი დადუმნების თქვენდა მომართ უფლისა დიდებით მოსლვადმდე, რამეთუ მე ჰემსას მივიწიე და მუნ დამიძინებია მეორედ მოსლვადმდე ქრისტეჲსა. რაჟამს მოწაფეთა თქვენთა მოითვალვიდეთ, მუნ მიკითხეთ შვილი თქვენი და მარადის ხსენებულ მყავთ წმიდათა ლოცვათა თქვენთა, წმიდანო ღმრთისანო“.
და მასვე ჟამსა აღესრულა და მუნვე, ჰემსას, დაეფლა.

42
არამედ პირველხსენებულნი და ყოვლად მოსახსენებელნი იგი ღირსნი არსენი და ეფრემ, მოწაფენი და აღზრდილნი გრიგოლისნი, მოვიხსენნეთ, რომელნიცა

სათნო იყვნა ნებამან ღმრთისამან მწყემსთმთავრად სამწყსოთა მათ თვისთა პირმეტყველთა. რამეთუ დიდი ეფრემ, უწინარეს მრავლით წლით არსენისსა იქმნა ეპისკოპოს აწყურისა საყდარსა სამცხეს. ხოლო შემდგომად დიდი არსენი კათოლიკე ეკლესიასა, ქრისტეჲს კვართისა სამკვიდრებელსა მცხეთას, ქართლისა კათალიკოზ იქმნა. და იყო სიყვარული მათ შორის ერთად ზრდილობისათვის.
არამედ ქართლისა ეპისკოპოსნი მირეან არსენის მამისათვის ფრიად გულწყებულ იყვნეს ამის მიზეზისათვის, რამეთუ თვინიერ განზრახვისა მათისა მძლავრ სამცხისა ერითა ძე თვისი დაადგინა კათალიკოზად თანადგომითა და კურთხევითა მცირედთა ეპისკოპოსთაჲთა. არამედ მცირედ მხილებისათვის უფლისა მიშვებითა იყო აღძრვაჲ ეპისკოპოსთაჲ მათ, ვიდრემდის ნეტარი ეფრემ მი-ვე-ერჩდა მათ, რამეთუ სამართალ იყო სიტყვის-გებაჲ იგი. და რომელ ჟამსა მას ხელმწიფე იყო მამფალი გვარამ დიდი, მირეანისთვის გულძვირად იყო. და მსწრაფლ ხოლო ბრძანა შეკრებაჲ ეპისკოპოსთაჲ და უდაბნოჲსა მამათაჲ. და ყოველნი შემოკრბეს ჯავახეთს, არამედ მამაჲ გრიგოლ არა მუნ იყო, არცა ყოველნი კლარჯეთისა უდაბნოთა წინამძღვარნი მამანი.
რამეთუ იყო ნეტარი გრიგოლ არქიმანდრიტი და წადიერად მოელოდეს ყოველნი და მარტოდ ანჯმნობდეს წესისა წინამძღვარნი იგი არსენი კათალიკოზისათვის და ვერა დაამტკიცეს სიტყვაჲ მათი. მაშინ ერუშნელმან ეპისკოპოსმან მის ჟამისამან ჰრქვა ყოველთა:
- ოდეს მოვიდეს ვარსკულავი უდაბნოთაჲ, მაშინ განემართოს საქმე და განზრახვაჲ ყოველთაჲ.
და მათ ჰრქვეს:
- ვისთვის არს სიტყვაჲ ეგე დამტკიცებითი?
ხოლო მან თქვა:
- გრიგოლ არქიმანდრიტისათვის, ხანძთისა და შატბერდისა მაშენებელისა.
მაშინ ერთმან ვინმე ეპისკოპოსმან სილაღით თქვა შორის შეკრებულთა მათ:
- იგი ოდენ არსა ვარსკულავი მნათობი?
ხოლო სხვათა მათ ყოველთა თქვეს:
ჭეშმარიტსა იტყვის, რამეთუ იგი არს მოძღვრებისა ნათლითა განმანათლებელ და შემკულ სულითა წმიდითა.
და მეყსეულად იხილეს წმიდაჲ იგი მომავალი კარაულითა შორის კრებულსა მას მამათასა საკვირველად ხილვითა. რამეთუ სამოსელი იგი შეურაცხი, რომელ ემოსა მოხუცებულსა მას, ესრეთ ჩნდა, ვითარცა სამოსელი ნათლისა ბრწყინვალისა განუცდელისაჲ. ხოლო თავსა მისსა კუკული იხილვებოდა, ვითარცა გვირგვინი სამეუფოჲ პატიოსანთა თვალთა და მარგალიტთაგან ფასდაუდებელთა აღმკული.
და ვითარცა იხილეს ღმრთისამიერი დიდებულებაჲ მისი, ყოველნი სიხარულით მიეგებნეს და შეუდგეს სიტყვათა მისთა სიხარულით.
მას ჟამსა მოვიდა ეფრემ ეპისკოპოსი და პირველად მოიკითხა მოძღვარი თვისი მამაჲ გრიგოლ და მერმე ძმანი თვისნი ეპისკოპოსნი. ხოლო ნეტარმან გრიგოლ ფარულად მოუწოდა ნეტარსა ეფრემს და ჰრქვა მას:
- შვილო, პატივსა მაგას წმიდისა მღდელთმთავრობისასა გაფუცებ, ნუ უშლი სულიერად ძმასა შენსა არსენის!
ხოლო მან ჰრქვა:
- წმიდაო მამაო, ვერ ეგების ძმათა ჩემთა ეპისკოპოსთა ცილობაჲ სამართლისათვის. და მეცა შემინდვე, რამეთუ არა ვარ ამიერითგან არსენის ცხოვარი და არცა იგი – ჩემი მწყემსი.
მაშინ წმიდამან მან მკსინვარედ ჰრქვა:
- უკეთუ ამას იქმ, ეფრემ, მე უვარ მყავ, ვითა არა შენი მოძღვარ ვარ!

ხოლო ნეტარი ეფრემ სიტყვასა მას ზედა სულიერისა მამისა და მოძღვრისასა ატირდა და ჰრქვა:
- ფიცხელ არს ბრძანებაჲ ესე, განმკუეთელ უფროჲს მახვილისა. აწ ნებაჲ შენი იყავნ და ნუ ნებაჲ ჩემი, წმიდაო ღმრთისაო!
ხოლო მან ჰრქვა:
- ეფრემ სანატრელო, გისმინენ ქრისტემან, რაჲცა ითხოო მისგან შენ, უმანკოო გულითა და წრფელო გონებითა, მიმსგავსებულო მოძღვარსა შენსა ქრისტესა, სიტყვისაებრ დავითისა: „რამეთუ წრფელ არს უფალი ღმერთი ჩვენი და არა არს სიცრუე მის თანა“. და შენ უწყი სულითა შენითა ღმრთისმხილველითა, ვითარ ღმერთსა ებრძანა კათალიკოზობაჲ არსენისი სისრულისა მისისათვის, არამედ მირეან, მამამან მისმან, აუგიან-ყო უჟამოდ შესწრაფებითა, ვითარცა ადამ ჭამა ხილი იგი, რომელ არღა მწიფე იყო. აწ შენ კეთილად ჰყავ სმენაჲ ჩემი, რამეთუ გულისწყრომამან კაცისამან სიმართლე ღმრთისაჲ არა ქმნის. ხოლო ბრალი ესე არსენისი ჩემ ზედა იყავნ.
ამისა შემდგომად, რაჟამს ესმა გვარამ ხელმწიფესა მოსლვაჲ ნეტართაჲ მათ, მოეგება წინა სიხარულით და მოიკითხნა სიმდაბლით. და ვითარცა დასხდეს, ბრძანა ხოლო გვარამ შემოკრებაჲ ყოველთა მოწესეთაჲ და მოვიდეს, მაშინ ჰრქვა:
- წმიდანო მამანო, ეპისკოპოსნო და მეუდაბნოენო, იცით ყოველთა კანონი შჯულისაჲ, რამეთუ არა ბრძანებს ეპისკოპოსისა და კათალიკოზისა მძლავრებით დაჯდომასა.
და ამას სიტყვასა შინა აუგისა სიტყვანი განამრავლნა და ელოდა პასუხსა მათგან. ხოლო თვალნი ყოველთანი ხედვიდეს მამასა გრიგოლს და ეპისკოპოსსა ეფრემს, და მათ დაიდუმეს ჟამ ერთ. მაშინ ეპისკოპოსთა ჰრქვეს ეფრემს:
- ბრძანე პასუხი, რაჲ ჯერ არს!
ხოლო მან თქვა:
- სადა მამაჲ გრიგოლ იყოს, მე მუნ არა ვიკადრებ სიტყვად.
მაშინ ხელმწიფემან ჰრქვა ნეტარსა გრიგოლს:
- მამაო, ყოველნი შენ გელიან სიტყვად ჭეშმარიტებისა, რამეთუ უხუცეს ხარ ყოველთა დღითა და სათნოებითა ნებისა ღმრთისაჲთა და შენგან ხამს დასაბამი სიტყვისაჲ.
ხოლო მან თქვა:
- ჯერ იყო პირველად მღდელთმოძღვართაგან ბრძანებაჲ, ხოლო აწ სიტყვითა შენითა ვიტყვი ესრეთ: ჭეშმარიტთა ქრისტეჲს სამწყსოთა ისმინეთ გლახაკისა ამის მოხუცებულისაჲ, რამეთუ არსენი კათალიკოზი ნებითა ღმრთისაჲთა კათალიკოზი არს. და ძვირისმეტყველთა მისთა, რომელთა არა შეინანონ, კდემულ იყვნენ და სრულიად ჰრცხუენეს ამას საწუთროსა და მას საუკუნესა. ხოლო ხელმწიფე იგი დაღაცათუ იყო ბრძენ და ღმრთისმსახურ, არამედ მართლმხილებისაგან მართლისა მის კაცისა შეშფოთნა ფრიად. რამეთუ ნებაჲ სიბრძნესა სძლევდა და შური პატივსა არა ჰრიდებდა. გესლი რაჲ გულისაჲ ბაგეთაგან იცნობა განუგებელად სიტყვისა განტევებითა ესრეთ, ვითარმედ:
- მრავლით ჟამითგან არა მეხილვა მამაჲ გრიგოლ, არამედ მასმიოდა, ვითარმედ ბრძენთაგან შეუცავი სიბრძნე მისი შეცვალებულ არს სიბერითაო. და პირველ სმენილი ვიხილე თვალითა.
და შჯულისაცა მრავალთა სიტყვათა იტყოდა, რომელი არა შეჰგავს ერისკაცთა, რამეთუ იყო იგი ფრიად სიტყვახელოვან.
ხოლო ნეტარმან მამამან გრიგოლ ჰრქვა მას:
- ჰოჲ, ხელმწიფეო, რად განჰრისხნები ჭეშმარიტებისათვის? ესე უწყოდი, რამეთუ პირველთა წმიდათა მათ მამათა შეკრებასა ეპისკოპოსთა და წინამძღვართა წესისათა მონაზონთა თანა იყვნეს პირველნი მორწმუნენი მეფენი. არა თუ მათ თანა შჯულისმოძღვრებასა იკადრებდეს, არამედ

შჯულისგამოძიებასა მათსა იკითხიან და ითხოიან სიტყვისა გამოცხადებაჲ, რამეთუ მათ მიერ ისწავებდეს მცნებათა ღმრთისათა და მოწამედ იყვნეს თქმულთა მათთა. და წმიდათა მოციქულთა და ღირსთა მათ მღდელთმოძღვართაგან განსაზღვრებულსა კანონსა შინა არავე ბრძანებულ არს ერისკაცისაჲ, ვითარმცა ეპისკოპოსთა და წესისა წინამძღვართა მამათა განსაგებელისა მოძღვრებისა იკადრებდა, გინა ახალსახიობასა მოიღებდა. დაღაცათუ სამართლად საგონებელ იყოს, არამედ შჯულისა და მღდელთმოძღვართა შეურაცხებაჲ არს. ხოლო მე აწ სიტყვისაებრ შენისა, გვარამ, ვარ ბუნებაშეცვალებულ, გარნა ოდეს სამართალმან დაგასამართლოს, მაშინ იხილო თავი შენი ცნობამიღებულ და სიტყვანი ჩემნი არღარა განჰგმნე.
ხოლო ხელმწიფე იგი შეძრწუნდა გონებითა და ჰრქვა ეპისკოპოსთა მათ:
- თქვენგან ჯერ არს განსაგებელი თქვენი განგებად, აწ თქვით!
და მათ ჰრქვეს:
- ღმრთისმსახურო გვარამ, ქრისტეჲსმიერმან სასწაულმან უტყუ ქმნა ენაჲ ჩვენი, რამეთუ ვიხილეთ დღეს გრიგოლის ზედა მიუწდომელი დიდებაჲ.
და აუწყეს ხილვაჲ იგი ყოველი, რომელი იხილეს შემოსლვასა მისსა. მაშინ ზარ ჰხდა ხელმწიფესა მას, რამეთუ იყო იგი მდაბალ და ღმრთისმოშიშ, იძლია სიმდაბლისაგან და შეუვრდა ნეტარსა გრიგოლს და ჰრქვა:
- წმიდაო ღმრთისაო, შემინდვე, რამეთუ დაგაბრკოლე!
ხოლო მან ჰრქვა:
- ქრისტემან ყოველნი ბრალნი შეგინდვენ.
მაშინ გვარამ, დიდმან ხელმწიფემან, კეთილად ისტუმრნა ყოველნი. და პურისჭამასა შინა, რაჟამს განმხიარულდა გვარამ ღვინითა, მაშინ ეპისკოპოსთა მათ ერთობით თქვეს:
- ჯერ-მე იყო მხილებაჲ ესე არსენისთვის, არამედ აწ ამიერითგან არსენი იყავნ კათალიკოს ქართლისა ყოვლისა და სულიერად მამაჲ ყოველთა, და ყოველთა შორის იჭვი პირველი და-მცა-ხსნილ არს სრულიად, რაჲთა ქრისტეანობისა პატივი ჩვენი მშვიდობით და მყუდროებით აღვასრულოთ და კეთილი სიტყვისგებაჲ ვპოოთ წინაშე საყდართა ქრისტეჲსთა.
და გვარამ ხელმწიფემან და ყოველმან ერმან თქუეს:
- ამენ იყავნ!
ხოლო ხელმწიფემან მან იკითხა ეპისკოპოსთა მათგან:
- წმიდანო ღმრთისანო, უკეთუ ქვეყანისა ჩვენის ერისკაცი ვინმე, წიგნთა საღმრთოთა მეცნიერი და ენათაცა წვრთილი, მიიწიოს იერუსალემდ, ანუ სხვათა წმიდათა ადგილთა, და იხილოს რაჲმე კეთილი წესი, რომელ ქრისტეანობასა შვენოდის და ჩვენ შორის არა იყოს, გინათუ წიგნთაგან წმიდათა გულისხმა ყოს და თავით თვისით ერსა უსწავლელსა აუწყებდეს, კეთილ არსა ანუ არა?
ამას რაჲ იტყოდა, ასმენდა ვიეთმე მრავლის-მეტყველთა. ხოლო მათ თქუეს:
- წერილ არს: „ტვირთი განწესებული ეყოფინ ნავსა, უკეთუ დაუმძიმო, დაინთქას, და უკეთუ სუბუქად იყოს, ქართა და ღელვათა წარიტაცონ“. ეგრეთცა ტვირთი შჯულისაჲ და წესი ქრისტეანობისაჲ, რომელი აწ ქვეყანასა ჩვენსა უპყრიეს, ფრიად კეთილ არს და ღმერთი დაჯერებულ არს. და ამისთვის ჩვენ ვართ თავსმდებნი – უკეთუ ვინმე მტკიცედ იპყრას და შეუცვალებელად საქმით ჰყოფდეს და არა სიტყვით ვაჭრობდეს, „ასი წილი აქავე მიიღოს და ცხორებაჲ საუკუნოჲ დაიმკვიდროს“, სიტყვისაებრ უფლისა. და შევიწყნარეთ პირველი მამისა გრიგოლის სიტყვაჲ, რომელ წარმოთქვა. და ჩვენ ამას ვიტყვით: უკეთუ ახალი რაჲმე კეთილი წესი ერისკაცმან გულისხმა ყოს, მსგავსად ბრძანებისა შენისა, უმჯობეს დუმილი არს, ვითარცა თქვა იაკობ მოციქულმან, ვითარმედ: „ნუ მრავალნი ჰმოძღვრით, ძმანო“. და უკეთუ დუმილი ვერ ძალედვას, არა თავით თვისით ქადაგებდეს, არამედ აუწყოს

თვისსა ეპისკოპოსსა. და თუ ჯერ იყოს, მან ასწაოს თვისსა სამწყსოსა. უკეთუ კვლა სილაღით წარმდებობდეს ერისკაცი იგი და ერსა ახლად სხვასა წესსა დაუდებდეს, ეგევითარი იგი ნაცვალად შესაძინელისა მაცილობელთა და წინააღმდგომთა თანა დაისაჯოს დიდებით უფლისა მოსლვასა.
ხოლო ხელმწიფემან მან თქვა:
- ჭეშმარიტად სამართალ არს სულიერი ეგე საბჭოჲ საღმრთოჲსა განგებისაჲ. და უკეთუ წიგნის მკითხველსა კითხვაჲ უხმს, უფროჲსად ჯერ არს კითხვაჲ წესისა და შჯულისა მასწავლელისაჲ და ყოვლადვე შეკრძალებაჲ თავისა, ვითარცა იტყვის: „მკურნალო, პირველად განიკურნე თავი თვისი!“
ხოლო ერისკაცთა მათ შეიკდიმეს მხილებაჲ იგი უმეცართა წესისდადებისაჲ და შეინდვეს შჯულისა წინამძღვართაგან.
და ვითარცა განასრულეს პურისჭამაჲ, მისცეს მშვიდობაჲ მთავარსა მას დიდსა და მან სიხარულით განუტევნა ყოველნი.
მას ჟამსა ახარეს არსენის, რამეთუ არა იყო კრებასა მას, ვითარმედ:
- შემდგომად ღმრთისა მოძღვარმან შენმან გრიგოლ მამამან დაამტკიცა კათალიკოზობაჲ შენი.
ხოლო იგი სიხარულით ჰმადლობდა ქრისტესა და წმიდასა მას.
ხოლო ეფრემ ეპისკოპოსმან, მცნებისაებრ მამისა გრიგოლისსა, სიყვარული არსენი კათალიკოზისაჲ პირველებრვე განაახლა. რამეთუ მოკლედ დააწყნარა შფოთი გრძელად მოსაცალებელი, რამეთუ იყო შორის კათალიკოზისა და ეპისკოპოსთა, უფროჲს ხოლო გვარამ ხელმწიფისა.
და სანატრელნი ესე არსენი კათალიკოზი და ეფრემ ეპისკოპოსი მოვიდიან ხილვად მოძღვრისა თვისისა მამისა გრიგოლისსა. არამედ ძველი ხანძთისა ეკლესიაჲ არსენი კათალიკოსმან აკურთხა და ქართლისა ეკლესიათა ყოველთა სიხარული მიჰფინა, რამეთუ საყდარი მამათმთავრობისაჲ შეამკო სრულიად და შეიმკო მადლითა. ხოლო რაჟამს მამაჲ გრიგოლ გარდაიცვალა, დამარხვასა მის თანავე იყო არსენი, რომელიცა ოცდაშვიდ წელ კათალიკოზობდა და მერმე გარდაიცვალა ამიერ სოფლით და მხიარულებით მიიწია წინაშე ქრისტეჲსა და აქვს მადლი შეწევნად ჩვენდა.
43
არამედ დიდი ეფრემ მრავლისა კეთილისა მომატყვებელ ექმნა ქვეყანასა ჩვენსა, რამეთუ პირველად აღმოსავალისა კათალიკოსთა მიჰრონი იერუსალემით მოჰყვანდა. ხოლო ეფრემ ქრისტეჲსმიერითა ბრძანებითა მიჰრონისა კურთხევაჲ ქართლს განაწესა იერუსალეჲმისა პატრიაქისა განწესებითა და წამებითა სიხარულით. არამედ ქართლად ფრიადი ქვეყანაჲ აღირაცხების, რომელსაცა შინა ქართულითა ენითა ჟამი შეიწირვის და ლოცვაჲ ყოველი აღესრულების. ხოლო „კვირიელეჲსონი“ ბერძნულად ითქუმის, რომელ არს ქართულად: „უფალო წყალობა ყავ“, გინა თუ „უფალო შეგვიწყალენ“.
ესე ნეტარი ეფრემ ორმეოც წელ ეპისკოპოსობდა შემკული სულითა წმიდითა. რამეთუ დაფარულსა კაცთა საქმესა, ვითარცა ცხადსა ამხილებდა და სიკუდიდ განწირულთა სნეულთა სიტყვით მსწრაფლ განჰკურნებდა. ხოლო ურჩთა სიტყვითვე მოაკვდინებდა, და სხვათაცა სასწაულთა იქმოდა მრავალთა. და კეთილსა შინა სიბერესა მადლითა სავსე გარდაიცვალა და მიიწია სიხარულით წინაშე ქრისტეჲსა, და ჩვენ მორწმუნეთათვის მეოხ არს უკუნისამდე.
44
ესევითარნი იყვნეს ღმერთშემოსილნი მოწაფენი მამისა გრიგოლისნი. ხოლო დიდი ეპიფანე სიმდაბლითა თვისითა მიიწია საზომსა თვისისა მოძღვრისასა. და ცრემლთა დათხევითა სულთა უკეთურთა განასხმიდა და სნეულთა მსწრაფლ განჰკურნებდა და მრავალთა სხვათა სასწაულთა იქმოდა, ურჩთა

რაჲ გვემითა განსწავლიდა და მორწმუნეთა ლოცვითა სიკვდილისაგან იხსნიდა.
რამეთუ ოდესმე ზაფხულისა ჟამსა მთათა მათ ხორასუნთა გარდამოვიდოდა იგი და მის თანა ძმანი. და იხილეს ადგილი მარჯვე და პურისა ჭამად დასხდეს. და მასვე გზასა დედაკაცი ერთი ვინმე მოვიდოდა და თანა ჰყვანდა ძე შვიდისა წლისაჲ. და იყო ყრმაჲ იგი ხილვითა კეთილ და გონებითა ფრთხილ. და ვითარ მოიწინეს საჩინოსა ნეტარისა მამისა ეპიფანესსა, ყრმასა მას სალმობანი სიკვდილისანი ეწინეს და სენისა მისგან წრტიალისა ისწრაფდა სული განსლვად გუამისა მისგან. ხოლო დედამან მისმან გოდებითა მწარითა აღიტაცა ძეჲ თვისი და მირბიოდა წმიდისა მის და ხმობდა ესრეთ საწყალობელად:
- ჰოჲ წმიდაო ღმრთისაო, შემეწიე შეუწევნელსა ამას, რამეთუ მომიკუდების შვილი ესე ჩემი! და შემდგომად ღმრთისა შენდა მოვივლტი!
და ძეჲ იგი თვისი დააგდო წინაშე ფერხთა ეპიფანესთა. ხოლო იგი ცრემლითა სავსე აღდგა, რამეთუ იყო ბუნებით მოწყალე, და დავარდა წინაშე ქრისტეჲსა და თქვა:
- უფალო, ღმერთო ჩვენო იესუ ქრისტე! იხილენ ცრემლნი ჩემნი და ცრემლნი საწყალობელისა ამის დედაკაცისანი და წყალობა ყავ ყრმასა ამას ზედა და უბრძანე სულსა ამისსა მკვიდრობაჲ თვისსა შინა გუამსა მრავალთა წელიწადთა ნუგეშინის საცემელად ამის გლახაკისა და სადიდებელად შენდა, მხოლოჲსა ძისა თანა მამით და სულით წმიდითურთ საუკუნეთა მიმართ. ამენ!
– და ჯვარი დასწერა, უპყრა ხელი და ჰრქვა: – განგკურნებს უფალი იესუ ქრისტე, აღდეგ, ყრმაო, და ცოცხალ იქმენ!
და მსწრაფლ განეშორა სალმობაჲ და უძლურებაჲ გუამსა მისსა და ყოველი ურვაჲ სულსა მისსა და აღდგა მხიარული. და მისცა იგი დედასა თვისსა და უბრძანა მიცემაჲ ჭამადისაჲ. და დედაკაცმან მან სიხარულით მადლი შეწირა ღმრთისა და წმიდისა მის და მშვიდობით წარვიდეს ზოგად იგი და ძე მისი გზასა თვისსა. და ყრმაჲ იგი ვიდრე სიბერედმდე კეთილად ცხოვნდებოდა და ადიდებდა ღმერთსა.
45
და კვალად სხვათა ვიეთმე მორწმუნეთა კაცთა ესუა შვილი, ყრმაჲ წული, მტერისაგან ვნებული შობითგანვე, რამეთუ იყო იგი ყრუჲ და უტყვი და გონებანაკლული. ხოლო ჰასაკისა ხილვითა ჩნდა მრთელად და იზარდებოდა ვითარცა სხვაჲ ყრმაჲ. და ვითარ იქმნა იგი ათის წლის, მას ჟამსა მამჲა ეპიფანე ითქმოდა სასწაულთა მოქმედად. და მიიწია სოფელსა მას, სადაცა იყო ყრმაჲ იგი ვნებული. ხოლო დედამან მის ყრმისამან წარიყვანა იგი გზასა მას, რომელსაცა წარჰვლიდა მამაჲ ეპიფანე. და ვითარცა იხილა, ევედრებოდა მას მწარითა ცრემლითა და სარწმუნოებითა მტკიცითა ძისა თვისისათვის. ხოლო ნეტარი იგი ცრემლოოდა სულთქმით, და ლმობიერად ხმა ყო:
- ქრისტე ღმერთო, რომელი კაცთმოყუარებისათვის განჰკაცენ და ივნე ვნებულთა განკურნებისათვის! აწ, უფალო მოწყალეო, რაჲსათვის უცოდველი ესე დაბადებული შენი ცოდვათა ჩვენთა სამხილებელად იგვემების ეშმაკისაგან? შენ, წყალობააღურაცხელო ღმერთო, ულხინე და განათავისუფლე ესე ყოველთაგან ჭირთა და სიხარული მიეც მშობელთა ამისთა!
და ჯვარი დასწერა ყრმასა მას და მისცა დედასა მისსა განკურნებული, რამეთუ მსწრაფლ ხოლო სიბრძნით აღიტყვა უტყვი იგი და კეთილად ესმოდა უსმსა მას, რაჟამს განიოტა მისგან ეშმაკი იგი ბოროტი ლოცვამან ნეტარისა მის კაცისამან.
და რომელთა იხილეს საკვირველი ესე, ადიდებდეს ღმერთსა.
46

ხოლო დედაკაცმან მან მოიყუანა ქმარი თვისი და შესაწირავად ორი ზროხაჲ მიუძღუანა ეპიფანეს. არამედ მან მიანიჭა ზროხანი იგი ყრმასა მას განკურნებულსა და აკურთხნა იგინი და სიხარულით წარვიდეს და მადლი მისცეს ღმერთსა.
47
ესევე ნეტარი ეპიფანე ოდესმე მივიდა წინაშე დიდისა აბულასათისა ჟამსა მკისასა როჭიკისა თხოვად ხანძთისათვის. ხოლო მან ჰრქვა:
- ძმათა შენთა დღესა შინა ერთსა რაჲ მკონ, მიმიცემია.
და აბულასათ ესევე ამცნო ცოლსა თვისსა, რამეთუ იყო გუნათლეს, და თვით წარვიდა სხვად ქვეყანად. ხოლო ეპიფანე შეიკრიბნა ძმანი თვისნი კეთილად მომკალნი და მიიწინეს გუნათლეს სიტყვისაებრ პირველთქმულისა და იწყეს მკად კეთილსა ყანასა, ვიდრე განზოგებადმდე დღისა მის, ფრიადითა გულს-მოდგინებითა. ხოლო კაცთა ვიეთმე უკეთურთა აუწყეს დედუფალსა თვისსა, ვითარმედ სრულიად მოჰმკიან ვიდრე მწუხრადმდე იფქლსა მას ფრიად კეთილსა. ხოლო შეიურვა და მიავლინა კაცი, რაჲთა არღარა მკიდენ. და ეპიფანე ძმათა მათ ეშორა და მივლინებულსა მას არა უსმინეს.
ხოლო მან რისხვით სხვანი კაცნი მიავლინნა და მძლავრებით განასხნეს ყანისა მისგან. მაშინ მამაჲ ეპიფანე ძმათა მათ დაუბრკოლდა არა სმენისა მისთვის, რომელცა იგი პირველ მოევლინა კაცი, რამეთუ ჭეშმარიტად იყო იგი ქრისტეს მონაჲ და არა უნდა შფოთისა ხილვაჲ, ამისთვის თქვა ესრეთ:
- უფალო, შეუნდვე მხევალსა შენსა ჩვენი ესე შეურაცხებაჲ და უმჯობესი იზრუნვე მისთვის განსაცდელთა მიშუებითა მცირედ, რაჲთა ისწაოს არა გმობაჲ გლახაკთაჲ.
და მუნქუესვე დასცა იგი სულმან უკეთურმან, რამეთუ კადნიერებისა მისთვის განეშორა სული მადლისაჲ. და მსწრაფლ ხოლო აცნობეს ეპიფანეს, ხოლო იგი მივიდა და ძმანი მისნი მის თანა და ყოვლითა გულითა ულოცეს. ფრიად საწყალობელად იყო იგი და მსწრაფლ განიკურნა, რამეთუ კვალად დაემკვიდრა მის თანა სული მადლისაჲ მცველად უკუნისამდე და არღარა ევნო. და მიერითგან კეთილად შეიცვალა იგი და შეუვრდა ეპიფანეს და ძმათა მათ, და დიდითა კეთილითა განუტევნა იგინი სიხარულით.
48
რამეთუ ქრისტემან შეამკვნა სასწაულითა და სიმდაბლითა ვითარცა მამაჲ გრიგოლ, ეგრეთვე მოწაფენი მისნი სიტყვისაებრ მოციქულისა, ვითარმედ: „სიმდაბლე ეგე თქვენი ცხად იყავნ“. ამისთვისცა ცხადად იხილვა გარდარეული სიმდაბლე ეპიფანესი ესრეთ.
იყო ოდესმე, ჟამსა რომელსამე ძმანი ვინმე კეთილნი მონაზონნი მოსრულ იყვნეს ნეძვით და მარტოდ უბნობასა შინა ნეტარმან მამამან გრიგოლ ჰრქვა მათ:
- სიმდაბლე სრული საქმით და არა სიტყვით არსა მონასტერსა თქვენსა შორის ძმათა?
ხოლო მათ ჰრქვეს:
- არს ლოცვითა შენითა, ვითარცა თვით უწყი.
და სიტყვასა მათსა თანა ჟამსა ხოლო ჰრეკეს ჟამისწირვისათვის. და ვითარ ჟამსა დაიწყო ნეტარმან გრიგოლ, ჰკითხა დეკანოზმან საეროდ ჟამისმწირველისაჲ. ხოლო მან ეპიფანესი ბრძანა ჟამისწირვაჲ, რამეთუ იგი დაედგინა მამასახლისად ხანძთას. და ეპიფანე შეიმოსა ჟამისწირვად და სხვანიცა მღდელნი მის თანა, რამეთუ იყო დღე იგი კვირიაკე.
და ვითარცა აღვიდეს საკურთხეველად და ეპიფანე „წმიდაო ღმერთოჲსა“ წინააღსამაღლებელსა იწყო თქმად, აღვიდა ხოლო საკურთხეველად მამაჲ გრიგოლ და კვერთხითა სცა თავსა და ჰრქვა:
- დადუმენ!

ხოლო იგი შეუშფოთებელად დადუმნა. და უბრძანა სადიაკონედ წარსლვაჲ და განძარცუაჲ.
მაშინ ყოველი ერი განკვირვებისა ზარმან აღავსო. ხოლო იგი წარვიდა და განიძარცუა, და მივიდა და დადგა წინაშე მოძღვრისა თვისისა მყოვარ ჟამ. და კვალად უბრძანა შემოსაჲ და ჟამისწირვაჲ. და იგი სიხარულით შეიმოსა და შეუვრდა ნეტარსა გრიგოლს. ხოლო მან ჯვარი დასწერა და აღვიდა იგი საკურთხეველად მძლე ამპარტავანებისა სენთა და იწყო შეწირვად მსხვერპლთა მათ უსისხლოთა.
არამედ მიზეზი საქმისაჲ ამის ვერვინ იკადრა კითხვად წმიდისა მის, ვიდრემდის თვით უბრძანა ძმათა მათ ნეძველთა:
- იხილეთღა, ძმანო საყვარელნო, სიმდაბლე საქმით სრული ეპიფანესი? გრწმენინ ჩემი, ჭეშმარიტსა ვიტყვი წინაშე ღმრთისა: არარაჲ ბრალი უქმნიეს მას, რამეთუ ღმრთისმოშიშებისა და სიწმიდისა და სიმდაბლისა მისისათვის მარადის მადლი სულისა წმიდისაჲ დადგრომილ არს მის თანა. ხოლო არს სიმდაბლე დამდაბლებულისაჲცა ბრალთაგან. არამედ რაჲ სწორებაჲ არს ნათლისა და ბნელისაჲ, რამეთუ ჭეშმარიტისა ნათლისა სამოსელი ჰმოსია სიმდაბლითა სარწმუნოჲთა შემკობილთა მრავალთა შორის ძმათა ამათ. და ესე თქვენისა ხილვისათვის ვყავ, რამეთუ სთქუთ ძმათა თქვენთა სრული საღმრთოჲ სიმდაბლე.
ხოლო იგინი შეუვრდეს და ჰრქვეს:
- რამეთუ დაღაცათუ კეთილ არიან სათნოებითა ძმანი მონასტრისა ჩვენისანი, არამედ ესე სიმდაბლე ვერ ძალ უც.
და ვითარცა ჟამი შეწირა ღირსმან ეპიფანე, ეზიარნეს ყოველნი წმიდასა მას საიდუმლოსა ხორცსა და სისხლსა ქრისტესსა და ერთობით მადლი მისცეს წმიდასა სამებასა, დამბადებელსა ყოველთასა.

ხოლო შატბერდისა მამათა შორის ფრიად იყვნეს შემდგომითი შემდგომად მონაზონებისა სიმხნითა რჩეულ და რომელნიმე წინაჲსწარმეტყველებისა მადლითა ბრწყინვალე სხვათა მათებრ უდაბნოთა ჟამითი ჟამად წმიდათა კაცთა გამობრწყინვებითა, რომელთა შორის ჟამთა ჩვენთა ბრწყინვიდა ხევსა მას მიძნაძოროჲსასა დიდი იაკობ, ვითარცა მთიები შორის ვარსკულავთა, ზეშთა სიტყვისა ჩვენისა შემკობილი მრავალფერითა მადლითა მოყვასთა თანა საღმრთოთა.
არამედ წიგნისა ამის განგრძობისათვის მათ ყოველთა თანაწარვჰხედ და მივედ სასწაულთა ნეტარისა მამისა ჩვენისა გრიგოლისთა, რომელნიცა ვისწავენ სარწმუნოთაგან კაცთა. ხოლო ყოველი ვერ შეუძლე აღწერად უმეცრებისა გზითა, რამეთუ ვჰგონებდ ცხორებისა ამის დაწერად ბრძენთაგან და სრულთა მამათა, რომელნიცა იყვნეს ჟამთა ჩვენთა: დიდი სოფრონ, სანატრელი მამაჲ, შატბერდისა ეკლესიისა განახლებით აღმაშენებელი და უკუნისამდე გვირგვინი მისი, და ღმერთშემოსილი მამაჲ ილარიონ პარეხელი, და ქრისტეს მღდელთმოძღვარნი ღირსნი გიორგი მაწყვერელი ეპისკოპოსი და სტეფანე მტბევარი ეპისკოპოსი პირველი და სხვანი მსგავსნი მათნი. და ვითარცა მათ ნეტართა დაიძინეს, მაშინღა რეცა განმეღვიძა უცებსა ამას და ფრიად ცოდვილსა ხელყოფად და აღწერად ცხორებაჲ და სასწაულნი ესე, რომელ აწ გესმნენ.

რამეთუ ოდესმე იყო ნეტარი გრიგოლ თვისსა მას საყუდელსა სენაკსა. და სენაკსა მას შინა ცეცხლი არაოდეს აღგზებულ იყო, არცა კანდელი აღნთებულ

იყო, და არცა სხვათა ძმათასა. და ჟამსა ცისკრისასა დეკანოზმან ჰრქვა მნათესა:
- მივედ მამისა და ისმინე, სძინავს-ძი ანუ ჰღვიძავს?
და ვითარცა მივიდა, იხილა ბრწყინვალებაჲ, დიდძალი შინაჲთ გამო სენაკსა მას. მსწრაფლ მორბიოდა და ხმა-ყო, ვითარმედ:
- ცეცხლი აღდებულ არს სენაკსა შინა მამისასა!
ჰრქვა მას დეკანოზმან:
- დუმენ, შვილო, და ნუ გეშინინ! არა არს იგი ცეცხლი შემწველი, გარნა სული ღმრთისაჲ განმანათლებელი.
რამეთუ მრავალგზის ეხილვა დეკანოზსა მას ხილვაჲ იგი დიდებული. და მი-ხოლო-ვიდა სენაკად და შთახედნა კედლისა ნაპრალსა და იხილა წმიდაჲ იგი ხელგანპყრობით და გუამით მისით გამოვიდოდეს ნათლისა ისარნი ჯვარისსახედ. და დიდებითა შემკულ იყო იგი და ესრეთ ბრწყინვიდა, ვითარცა მზეჲ. ხოლო დეკანოზი იგი სიხარულით ჰმადლობდა ქრისტესა და მყოვარ ჟამ დააცადა ჟამისრეკაჲ, ვიდრემდის შეიცვალა სახილავი იგი.
51
და კვალად ოდესმე ჟამსა ყინელისასა ძმანი ტყესა მას ხანძთისასა შთამოჰყრიდეს ძელსა, და მათ თანა იყო ნეტარი გრიგოლ, მდგომარე ადგილსა საჩინოსა. და ძმაჲ ვინმე მოხუცებული ძნელსა ადგილსა ძელისა სავალსა განვიდოდა, და ძმათა მათ სხვათა უმეცრად ძელი ფრიად დიდი განუტევეს. და ვითარცა იხილა ძმამან მან ძელი იგი მძაფრიად მიმავალი, შეშინდა ფრიად და სივლტოლაჲ მისგან წარწყმდა. ხმა-ყო დიდითა ხმითა:
- მამაო, შემეწიე!
ხოლო მან ჯვარი დასწერა ძელსა მას და ჰრქვა:
- სახელითა ქრისტეჲსითა დადეგ, ძელო!
და სიტყვამან მისმან, ვითარცა კლდემან უძრავმან, დააყენა ადგილსა მას მყაფარსა მყინვარსა ზედა მოქანებული საშინელად. და უბრძანა ძმასა მას გულდებულად განსლვაჲ.
და ვითარცა იხილეს სასწაული ესე, დაუკვირდა ძმათა მათ და ადიდებდეს ღმერთსა.
52
ამისა შემდგომად ესე ნეტარი იყო ოდესმე მახლობელად შატბერდისა. და სარწმუნოებით მო-ვინმე-ვიდა მისა დედაკაცი, რომელსა აქვნდა ხელთა ძეჲ თვისი მცირე ვითარ ორისა წლისაჲ, რომლისა ხელნი და ფერხნი მტერისაგან მიხმულ იყვნეს და პირი გარემიქცეულ იყო. ესე მოვიდა მრავლითა ცრემლითა და ძეჲ თვისი დააგდო წინაშე ფერხთა მის წმიდისათა და ჰრქვა ესრეთ:
- წმიდაო ღმრთისაო, კაცთაგან განწირულისა ამისთვის წყალობა ყავ, რამეთუ შემდგომად ღმრთისა შენდა მოვივლტი!
და იხილა რაჲ წმიდამან მან ფრიადი გოდებაჲ მისი, შეეწყალა. და იწყეს ცრემლთა მისთა დინებად, რომელნიცა სახმილ მხდომსა ექმნნეს, რამეთუ კაცთაგან უხილავად შესწვიდეს მძლავრსა მას უკეთურსა ეშმაკსა ლოცვანი გრიგოლისნი და განიოტებდეს მას.
მაშინ თქვა:
- სახელი ქრისტეჲსი განგხდის, ეშმაკო! განეშორე უკუნისამდე ჩჩვილისა ამისგან უმანკოჲსა!
და ჯვარი დასწერა და მუნთქვესვე ივლტოდა სული იგი ბოროტი და განიკურნა ყრმაჲ იგი სრულიად. და მშობელი მისი სიხარულით ჰმადლობდა ღმერთსა და წმიდასა მას. და მხიარულნი წარვიდეს სახიდ თვისა, და ყრმაჲ იგი კეთილად ცხოვნდა სრულიად.
53
და კვალად სხვაჲ ვინმე იყო დედაკაცი სისხლისდინებითა გვემული მრავალთა ჟამთა. მას ესმა სასწაული ესე და მივიდა გულსმოდგინედ წმიდისა მის. და ვერ

შემძლებელ იყო თვისსა მას სენსა საანჯმნო ყოფად, არამედ მდუმრიად სულთქმით დაალტობდა ფერხთა მისთა ცრემლითა და ითხოვდა კურნებასა. ხოლო ძმანი იგი მცირედ განეშორნეს წამისყოფითა ამის წმიდისაჲთა, რამეთუ ცნა სულითა ვნებაჲ იგი დაფარული და მისცა მარჯვენე თვისი, რაჲთა შეიმთხვიოს. და მან ყო ეგრეთ, და მასვე ჟამსა განიკურნა უძლურებისა მისგან. და წარვიდა სიხარულით სახედ თვისა და ადიდებდა ღმერთსა.
54
რამეთუ კეთილი სათნოებაჲ. ნეტარისა მამისა გრიგოლისი საკვირველებითა სავსე არს. რამეთუ მახლობელად შატბერდისა იყო ვინმე კაცი მდაბიოჲ და ესვა მას ცოლი და ესხნეს შვილნი და აქვნდა ფრიად მონაგები. და სიხარულსა შინა იყო ცხორებაჲ მათი, რამეთუ კეთილად მორწმუნე იყვნეს იგინი. ხოლო დედაკაცსა მას უმჯობესისა მისისათვის უძლურებაჲ შეემთხვია, რაჲთა მართლისა მის კაცისა ხელითა ქრისტემან განკურნოს და მხდომი სირცხვილეული განაქიქოს, რომელმანცა მანქანებითა მისითა ხელთა მისთა ათნივე თითნი ნებთა მისთა ზედა დაჰკრნა და ძლიერად ჰგვემდა ტეხითა ბოროტითა.
მას ჟამსა საღმრთომან ცნობამან გულისხმა უყო ნეტარისა მამისა გრიგოლის ღირსებაჲ და მსწრაფლ ხოლო დედაკაცმან მან თანაწარიყვანა ერთი ძეჲ თვისი და მიიწია წინაშე ნეტარისა მის. ხოლო ნებითა ღმრთისაჲთა იყო წმიდაჲ აგარაკსა ერთსა შატბერდისასა. და იწყო ვედრებად მისა მრავლითა ცრემლითა და გოდებითა უძლურებისა მისთვის, რომელი შეემთხვია მას. და ვითარცა იხილა სარწმუნოებაჲ და ცრემლნი მისნი, შეეწყალა იგი ფრიად. მაშინ უბრძანა ერთსა მღდელთაგანსა წარსლვაჲ ეკლესიად და მოღებად ევლოგიაჲ, ზეთი კანდლისა მისგან, რომელიცა უკვდავად ენთებინ წინაშე ხატსა წმიდისა ღმრთისმშობლისასა. და თვით დადგა ხელგანპყრობით ლოცვად წინაშე ღმრთისა სულთქმითა დაუდუმებელითა და ცრემლითა წყაროებრ მდინარითა, ვიდრე მოსლვამდე მღდელისა მის. და რაჟამს მოიღო ზეთი იგი კანდლისაჲ მის, მოუწოდა დედაკაცსა მას და ხელთა მისთა ჯვარი დასწერა, და ზეთი იგი ჯვარის სახედ სცხო სახელითა წმიდისა სამებისაჲთა და მეოხებითა წმიდისა ღმრთისმშობლისაჲთა და თქვა:
- იქმნენინ განკურნებულ ხელნი შენნი!
და მუნთქვესვე განემართნეს ყოველნი იგი თითნი მისნი და ყოვლადვე არღარა იპოვა ვნებაჲ მის თანა, რამეთუ მავნებელი იგი ეშმაკი ზარგანხდილი ივლტოდა ლოცვათაგან ნეტარისა გრიგოლისთა. და ესრეთ სიხარულით წარვიდა სახიდ თვისად და ადიდებდა ქრისტესა ღმერთსა.
და კვალად დედაკაცმან მან წარიყვანა ქმარი და შვილნი თვისნი და ფრიადი შესაწირავი მიუძღუანა წმიდასა მას. და ყოველთა მიიღეს კურთხევაჲ და წარვიდეს მხიარულნი სასწაულისა მქადაგებელნი შორის მრავალთა.
55
ხოლო ჟამთა ამის წმიდისათა ხელმწიფემან აშოტ კურაპალატმან დაიპყრნა მრავალნი ქვეყანანი და აღაშენა ციხე არტანუჯისაჲ საცხორებელად დედუფლისა, მეუღლისა თვისისა. და მას შინა კეთილად ცხოვნდებოდა მრავალთა წელიწადთა.
ხოლო აცთუნა მტერმან ხელმწიფე იგი და მოიყვანა მან დედაკაცი სიძვისაჲ ციხესა მას შინა, რომლისა თანა იმრუშებდა, რამეთუ ეშმაკი ტრფიალებისაჲ ფრიად აზრზენდა. რომელსა პირველ არა აქვნდა ეგევითარი ჩვეულებაჲ, არამედ ძლეულ იქმნა ბოროტითა მით ცოდვითა.
და ვითარცა ესმა ნეტარსა გრიგოლს საქმე იგი სულისა განმხრწნელი, შეწუხნა ფრიად. და აუწყა წმიდასა გრიგოლს, დიდსა მას მოხუცებულსა, რომელი მკვიდრ იყო ეკლესიათა, რამეთუ იყო იგი სასწაულთა მოქმედ და პატივცემულ ღმრთისა და კაცთაგან. და განზრახვითა მისითა ამხილა პირისპირ ხელმწიფესა მას. ხოლო მან აღუთქვა ცოდვისა მის განტევებაჲ, და

დედაკაცისა მის წარგზავნად, ვინაცა მოეყვანა იგი. და ვერ დაამტკიცა თვისი ბრძანებად, რამეთუ დაემონა გულისთქმასა.
ხოლო ნეტარმან გრიგოლ პოვა ჟამი მარჯვე. ოდესცა კურაპალატი შორს იყო არტანუჯსა, დღესა ერთსა შატბერდით წარვიდა და მიიწია მიმწუხრი ძირსა მას ციხისასა. და კაცი მიუვლინა დედაკაცსა მას ჭამადისა თხოვად და მუნ დადგომისა მიზეზი შეუთვალა. ხოლო მან სიხარულითა დიდითა განიხარა და მრავალფერი სანოვაგე წარსცა წმიდისა მისთვის და მოწაფეთა მისთა. და ვითარცა განთენა, კვალად მიუვლინა კაცი, რაჲთა მივიდეს ხილვად მისა. მაშინ უფროჲსად განმხიარულებული მსწრაფლ მოვიდა წმიდისა მის ორთა თანა მხევალთა თვისთა, რაჲთამცა ღირს იქმნა ჯვარსა ნეტარისა მის კაცისასა. ხოლო მან არა დასწერა ჯვარი, არამედ უბრძანა განშორებულად დაჯდომაჲ. და მოწაფენი კიდე-რე განდგეს წამისყოფითა მოძღვრისა თვისისაჲთა და ეგრეთვე მსახურნი იგი დედანი, რამეთუ წმიდისა მის შიში ყოველთა ზედა მიფენილ იყო. მაშინ ჰრქვა მას ნეტარმან გრიგოლ:
- ჰოჲ საწყალობელო! რაჲსათვის შორის ცოლ-ქმართა შთაჭრილ ხარ წარსაწყმედელად შენდა საუკუნოდ ბოროტითა მით ცოდვითა, რომლითა დამონებულ ხარ ეშმაკისადა და ცუდითა რაჲთმე მიზეზითა საფრხე ქმნულ ხარ დიდისა ხელმწიფისადა?
ხოლო მან ცრემლით ჰრქვა:
- წმიდაო ღმრთისაო, მე თავსა ჩემსა ზედა ვერ თავისუფალ ვარ, ვინაჲთგან გარდარეული სიყვარული აქვს ჩემდა მომართ კურაპალატსა, და აწ არაჲ უწყი, თუ რაჲ ვყო, რამეთუ ბრძანებამან სიტყვათა შენთამან შემაძრწუნა ფრიად.
ხოლო წმიდამან მან ჰრქვა:
- შვილო, იქმენ სრულიად მორჩილ სიტყვათა ჩემ გლახაკისათა, და მე თავსმდებ გექმნე ქრისტეს მიმართ, რაჲთა მან თავადმან ყოველნი ბრალნი შენნი შეგინდვნეს.
და მან ჰრქვა:
- წმიდაო მამაო, ხელთა შენთა ვარ! უმჯობესი სულისა ჩემისაჲ იზრუნე.
მაშინღა ჯვარი დასწერა და აკურთხა ლოცვითა და შეჭურა მადლითა და მისცა თვისთა ხამლთა საბელი, რაჲთა სარტყლად შეირტყას. და მან ყო ეგრეთ.
და წმიდამან მან ჰრქვა:
- შვილო ჩემო, დღეს იქმნა ცხორებაჲ სულისა შენისაჲ, რამეთუ სანატრელისა დედისა ფებრონიაჲს წინაშე მიგიყვანებ შენ.
და მან განიხარა ფრიად. ხოლო ნეტარმან გრიგოლ უბრძანა მხევალთა მათ მისთა წარსლვაჲ ციხედვე და დედაკაცსა მას ჰრქვა:
- შვილო ჩემო, წარემართე და ვიდოდე წინაშე ჩვენსა!
და ესრეთ მოიყვანა იგი მერეს, რამეთუ პირველვე განზრახვაჲ ნეტარისა დედისაჲ თანა იყო. და შეჰვედრა იგი მას და ჰრქვა:
- იღვაწე ესე, ჯერისაებრ იღვაწე, და რაჟამს ძიებაყოს კურაპალატმან, რამეთუ ჰხედავ გულსა ამისსა შემუსრვილსა.
ხოლო მან თქვა:
- ქრისტემან კეთილად იზრუნოს მხევლისა თვისისათვს, რომელიცა პოვა შენ მიერ, ღირსო მამაო.
და მრავალჟამ მარტოდ უბნობდეს ნეტარნი ესე.
და ესრეთ იყო ჩვეულებაჲცა მის ჟამისა წინამძღვართა მამათაჲა, რამეთუ თვინიერ დედისა ფებრონიაჲს განზრახვისა საქმე არაჲ ხელყვიან.
ხოლო დათაგანი ვინმე მახლობელად მათსა წარჰვლიდა და ესმა ერთი სიტყვაჲ, ხოლო სხვასა ვერღარა იკადრა სმენად. რამეთუ წმიდამან გრიგოლ ჰრქვა ნეტარსა ფებრონიას, ვითარმედ:
- რაჲ გრქუა შენ ანგელოზმან?
რამეთუ ღმერთი იყო ყოვლადვე მათ შორის.

ხოლო რაჟამს მიიწია კურაპალატი ციხედ, იკითხა ხოლო დედაკაცი იგი და ვითარ არა პოვა, ფრიად შეიურვა, გულისსმა ყო რაჲ ყოველი იგი ყოფილი საქმე. და რამეთუ არა ღონითა რაჲთმე კაცობრივითა მახეთაჲთა იყო ტრფიალ მისა მიმართ ხელმწიფე იგი, არამედ ეშმაკისა მანქანებითა ესოდენ ძლეულ იყო, რომელ თავმოთნეობაჲ დაავიწყდა და მსწრაფლ ხოლო მოვიდა მერეს. ხოლო ნეტარმან ფებრონია დამალა დედაკაცი იგი.
და ვითარ ილოცა კურაპალატმან ეკლესიასა წმიდისა ღმრთისმშობლისასა და მიიღო ლოცვაჲ დედისა ფებრონიაჲსი, მაშინ იწყო სიტყვად:
- უწყი-მეა, დედაო, რაჲსათვის მოვედ აწ?
ხოლო მან ჰქრუა:
- უფალმან იცის, რაჲსათვის ჰბრძანე აქა.
და მან ჰრქვა:
- ამის მიზეზისათვის იქმნა მოსლვაჲ ჩემი, რამეთუ სახლისა ჩვენისა მეჭურჭლე ქალი იყო და ყოველი მონაგები ჩვენი ხელთა მისთა იყო, და მამასა გრიგოლს აქა წარმოუყვანებია და ფრიადი დაგვაკლდა საფასეთა ჩვენთაგანი. აწ უბრძანე, რომელ ერთხელ ციხედ მოვიდეს და ყოველი მოგვითვალოს და კვალად თქვენდავე მოვიდეს, ვითარცა უნდეს.
ხოლო ფებრონია ჰრქვა მას მკუეთრ:
- მიზეზებად მიზეზთა ცოდვისათა კაცთა თანა, რომელნი იქმან უშჯულოებასა. ესე რაჲ ესმა კურაპალატსა, სირცხვილეულ იქმნა მართლმხილებისა მისგან კდემული და მყოვარ ჟამ დადუმნა, ვითარცა ძლეული, რამეთუ ხორციელად ძლიერსა ხელმწიფესა სულითა ძლიერთა კაცთა სძლეს, შეჭურვილთა მათ საღმრთოჲთა შურითა.
ხოლო შეურვებულმან კურაპალატმან გულისა შეჭირვებისაგან თქვა:
- ნეტარ მას კაცსა, ვინ არღარა ცოცხალ არსო.
და მსწრაფლ ხოლო აღდგა და წარვიდოდა.
მაშინ ნეტარი ფებრონია დაწყნარებულითა სულითა აყენებდა, რაჲთამცა ისტუმრა იგი, და არა დაემორჩილა, რამეთუ მამხილებელად აქვნდა თვისი გონებაჲ და ვნებაჲ რაჲ ხორცთმოყუარებისაჲ განეშორა და აუგი თვისი გულისსმა ყო. ხოლო სულითა იხარებდა, სიბრძნემან რაჲ წარიოტა სულმოკლებაჲ იგი მავნებელი და აქებდა წმიდათა მათ მძლავრებასა, უფროჲს ხოლო ძლევისა მომცემელსა ღმერთსა.
და სიხარულით წარვიდა, რამეთუ გულითა წმიდითა აქვნდა ნეტართა მათ პატივი, ვითარცა სულისა მისისა საუკუნოდ გვირგვინოსანმყოფელთაჲ.

არამედ ადარნერსე ხელმწიფესა უფროჲსი ვნებაჲ შეამთხვია მტერმან, რომელიცა იყო ძე აშოტ კურაპალატისაჲ. რამეთუ შესმენითა მეძვისა ქალისაჲთა, რომლისა თანა იმრუშებდა იგი, უსამართლოდ განიშორა სიცრუითა სიძვისაჲთა სარწმუნოჲ ცოლი თვისი და წარგზავნა ქვეყანად თვისად აფხაზეთად, ვინაჲცა მოეყვანა იგი.
ხოლო ქრისტემან მონასა თვისსა, გრიგოლს, გამოუცხადა ყოველი იგი უსამართლოებაჲ, რომელიცა შეამთხვიეს უბრალოსა მას დედუფალსა. ამისთვისცა მრავალგზის მხილებაჲ მიაწია ნეტარმან გრიგოლ ადარნერეს ზედა. არამედ ხელმწიფე იგი ცუდითა თავმოთნეობითა იძლია და მხილებაჲ მართლისა მის კაცისაჲ არა თავს იდვა, არამედ შესძინა ძვირი ძვირსა ზედა თვისსა და სხვაჲ ცოლი შეირთო.
მაშინ მამამან გრიგოლ უწინაჲსწარმეტყველა ბრალთა მათთვის, რაჲ-იგი შემთხვევად იყო მისდა მიშვებითა ღმრთისაჲთა. და ჰრქვა ესრეთ:
- არა სმენისათვის სიტყვათა ჩემ გლახაკისათა, მიეცე ბოროტთა სენთა, და რომელ აწ ძენი გესხნენ, იგვემნენ ეშმაკთაგან, და ვერ განიკურნო შენ და ვერცა შვილნი იგი შენნი, ვიდრე არა შეინდოთ დედუფლისა მისგან, უსამართლოდ გაპატიჟებულისა მხევლისა მის ღმრთისა. დაღაცათუ

ხორცთაგან განვიდეს იგი, არამედ საფლავთაგან მისთა შე-ვე-ინდონ შვილთა შენთა. ხოლო შემასმენელი იგი მეძავი ადრე განაქიქოს ქრისტემან უფროჲს ყოველთა ცთომილთაჲსა ლირწად წარმდებებისა მისისათვის და უკეთურებისა.
ხოლო ადარნერსე სიტყვათაგან ნეტარისა გრიგოლისთა ფრიად შეშინდა და შეუვრდა წმიდასა მას. ხოლო მან აღადგინა და ჰრქვა:
- ქრისტემან შენდობაჲ ბრალთაჲ მოგეცინ შენ, არამედ ესე უწყოდე: თქმული ჩემი აღესრულოს ჟამსა თვისსა, რაჲთა გულისხმა ყონ ყოველთა ნაყოფი ურჩებისაჲ.
და შემდგომად მცირედთა დღეთასა შეემთხვია ადარნერსეს სენი ტეხისაჲ წრდიალი, რომელსა ჰრქვიან ნიკრისი, და ტკივილთა მათგან იგვემებოდა მწარედ, რამეთუ მუნ ჟამადმდე ყოვლად უვნებელ იყო იგი. და მსწრაფლ ხოლო წარავლინა კაცი კეთილი, რომელსა ერქუა კუპრა, წინაშე დედუფლისა მის შენდობისა თხოვად.
და ვითარ მიიწია მოციქული იგი ადარნერსესი ფერსათს, სადაცა არს აწ საფლავი მისი, და იხილა დედუფალი იგი თვისი დიდსა შინა მონაზონებასა, რომელიცა იყო ასული ბაგრატ შაროელისა ხელმწიფისაჲ, რამეთუ სამოსლად მისა იყო შეურაცხი ჩოხაჲ და ემოსა მას წმიდაჲ სქემაჲ და ტვირთი დიდი შეშისაჲ ეკიდა და სახიდ თვისად მიაქვნდა სანატრელსა მას, რომელსა პირველ სახელი ეწოდა ბევრელი და მერმე ანასტასია, რამეთუ მან სრულიად სირცხვილეულ ყო ეშმაკი. და აწ კურნებასა ჰპოვებენ მორწმუნენი მადლითა მისითა, მი-რაჲ-აქვს მიწაჲ ევლოგიად საფლავთაგან მისთა.
ესე რაჲ იხილა კაცმან მან მოციქულმან, იცნა და შეუვრდა ადარნერსეს მაგიერ და ჰრქვა:
- ქრისტეჲს ნებისმყოფელო, გევედრების, შეიწყალე უფალი ჩემი სამართლად ღმრთისაგან განპატიჟებული შენ ძლით და ნუ სწყევ მას, არამედ შეუნდვენ დიდნი ბრალნი მისნი!
ხოლო მან ჰრქვა:
- გეფიცები ქრისტესა, არაოდეს აღმოსრულ არს წყევაჲ პირსა ჩემსა და არცა მას ვსწყევ. ქრისტემან შეუნდვენ ყოველნი ცოდვანი და განკურნენ სულით და ხორცით.
და მსწრაფლ ხოლო განიკურნა ადარნერსე, რამეთუ კაცმან მან მოციქულმან დაისწავა ჟამი იგი, ოდესცა ულოცა უფალსა მისსა და, მო-რაჲ- ვიდა, პოვა იგი ყოვლად უვნებელი და სიხარულით ჰმადლობდა ქრისტესა.
არამედ შემდგომად წელიწადთა არამრავალთა ადარნერსე ხელმწიფესა რაჲ ესხნეს ძენი, გურგენ კურაპალატი და სუმბატ, მტერისაგან ფრიად იტანჯებოდეს. და მსწრაფლ ხოლო წარავლინნა იგინი ფერსათს სამოსლითა საგლახაკოჲთა და შესაწირავითა სახელმწიფოჲთა ლოცვად საფლავსა მას სანატრელისა დედუფლისასა, რამეთუ გარდაცვალებულ იყო იგი. და ჟამს ილოცეს, სრულიად განიკურნნეს სიტყვისაებრ ნეტარისა გრიგოლისა და სიხარულით წარვიდეს სახიდ თვისა და ადიდებდეს ქრისტესა, ღმერთსა ყოველთასა.
57
ხოლო დედაკაცი იგი შემასმენელი, ბოროტად ეშმაკეულ იქმნა და განცოფნა, და სხვანიცა განსაცდელნი მიიწინეს მის ზედა საქმეთაებრ მისთა უკეთურთა. და ესრეთ იყო საშინელ და ზარისასახდელ ხილვაჲ მისი და სმენაჲ სიტყვათა მისთაჲ. და ვითარ მოეგო გონებასა, მაშინ მივიდა წინაშე დედისა ფებრონიაჲსსა საწყალობელი იგი და შეუვრდა მას ცრემლით და აღუარებდა ყოველთა ბრალთა და ევედრებოდა გოდებით, რაჲთა უხვაიშნოს მამისა გრიგოლისაგან. ხოლო მან მიწერა წიგნი ვედრებით და ნეტარმან მან არა ისმინა, არამედ მიჰრქვა:

- უძვირესნი განსაცდელნი აღიძრნენ მაგას ზედა ამისთვის, რამეთუ საცთურ ექმნა ეგე ღმრთისმსახურსა ხელმწიფესა და სარწმუნოდ ცოლი მისი განაშორა, რამეთუ განთქვა სახელი მისი, ვითარცა მეძვისაჲ, და კვალად სისხლი უბრალოჲსა ჭაბუკისაჲ დასთხია. აწ მსგავსად უჯეროებისა საქმეთა მიეგოს მაგას ვიდრე სიკვდილადმდე.
ხოლო ნეტარმან ფებრონია თქვა:
- ჭეშმარიტ არს საბჭოდ მამისა გრიგოლისი.
რამეთუ არა ჰმძლავრა მან წმიდასა მას, ვითარცა თქვა მოციქულმან – სულები წინაჲსწარმეტყველთაჲ წინაჲსწარმეტყველთა დაემორჩილენო. არამედ ვითარ შეჰგვანდა, ნეგეშინის სცა სასოწარკვეთილსა მას, რამეთუ სავსე იყო იგი სიბრძნითა ორისავე ცხორებისაჲთა და სასწაულნი დიდნი იხილვებოდეს მის მიერ და რომელთაგანმე მოწაფეთა მისთა და აწ სარწმუნოებით მვედრებელთა კურნებასა აღმოუცენებენ საფლავნი მათნი.
ხოლო დედაკაცი იგი ვიდრე სიკვდილამდე დაადგრა მერეს შინა, რამეთუ დაღაცათუ ბოროტთა გუემათა შინა იყო, ხოლო გონებაჲ მისი ცოცხლად ეგო. და რაჟამს მოკვდა იგი, ბრძანა დედამან ფებრონია მახლობელად დათა მათ ქრისტეს ნებისმყოფელთა დამარხვაჲ მისი, რაჲთა დიდად ბრალეული იგი უბრალოთა მათ განამართლონ წინაშე ქრისტეჲსა.
ხოლო უფალმან აჩვენა სასწაული, რამეთუ დამარხვასა სხვათა მიცვალებულთასა სამ-გზის იპოვა შინაგან კარსა აკელდამისასა მდებარე. და არღა იკადრეს აღებად გვამი იგი ცოდვილისა მის დედაკაცისაჲ, არამედ მაშინღა აუწყეს ყოველი ნეტარსა ფებრონიას, რამეთუ მოხუცებულ იყო ფრიად და შესვენებულთა დამარხვასა ვერ ძალ ედვა მისლვა. ხოლო მან თქვა:
- ჯერ არს უწყებად ესე ნეტარსა გრიგოლს, რამეთუ იგი არს წინამძღვარი საქმისაჲ ამის.
და მიწერა ეპისტოლე პატივით ესრეთ:

„წყალობა ყავნ უფალმან ჩვენ ზედა წმიდითა ჯვარითა და შეწევნითა ღირსთა ლოცვათა შენთაჲთა, ქრისტეშემოსილო მამაო გრიგოლ, ყოვლადვე მონაწილეო ლოცვასა თანა ჩემ გლახაკისასა.
შენ, წმიდაო ღმრთისა კაცო, საფრხე მხდომთა მრავალსახე სიბოროტით შეგიმზადეს, ვითარ მახეჲ მონადირეთა, და იწყეს წყობად შენდა უწყინოდ, რამეთუ სივერაგით გბრძოდეს საუცრად სიმძაფრითა სასტიკითა ხილვითა, ვითარცა გუნდი მხედართაჲ, და ოდესმე ვითარცა სიმრავლე მხეცთა მძვინვარეთაჲ მრავალ-გზის საშინელად ჩვენებითა. და ესრეთ შენთვის აღძრეს ღვაწლთა ღელვაჲ უჩინოჲ და საჩინოჲ. არამედ მათ ყოველთა სძლო სიმდაბლემან სიწმიდითა შემკობილმან გვამსა შენსა დანერგულმან, და ცეცხლებრმან სულმან შენმან მართალმან შეწვნა მტერნი იგი მავნებელნი, უხილავნი და ხილულნი. ხოლო ამის მადლისათვის ძალ არს შენდა ძალი ღმათისაჲ, რამეთუ წმიდათა ანგელოზთა მსგავსებაჲ გაქვს სიწმიდე, რომელ არს სამძალი ძლევისაჲ, შეზღუდვილი სამარადისოთა ლოცვითა და მარხვითა და ფრიადი მუხლთმოდრეკაჲ შემწირველი ცრემლთა წმიდათაჲ უძილთაგან თვალთა შენთა და მღვიძარისაგან სულისა შენისა.
შენ, წმიდაო მღდელო, ეკლესიად წოდებულთა შორის მართალთა განსუენებულო, საღმრთოო მოძღვარო, მორწმუნეთა სიმტკიცეო, ხელმწიფეთა თვალუხვავად მამხილებელო და განმსწავლელო კვერთხითა სწავლისაჲთა, რომლისათვისცა სიტყვანი შენნი წინაჲსწარმეტყველებრ აღესრულებიან კაცთა შორის!
არამედ აწ ჟამი არს შენდობისაჲ. ყავ წყალობაჲ განწირულისა მისთვის დედაკაცისა, ვითარცა შვენის სიწმიდესა შენსა. რამეთუ ნეშტი სიტყვაჲ ჩემი გეუწყოს წიგნის მიმღებელისაგან. და ყოვლადვე შეწევნა ყავ ჩემთვის აქა და საუკუნესა მას, ამენ“.

და რაჟამს აღმოიკითხა წიგნი ფებრონიაჲსი ნეტარმან გრიგოლ და ყოველი გულისხმა ყო, ცრემლით მადლი მისცა ქრისტესა და დაწერა ეპისტოლე დათა მათ შესვენებულთა მიმართ ესრეთსახედ:
59
„ქრისტეს მოყვარენო, წესთა მათ ამის სოფლისათა მოკლესა შინა დროსა სიყრმითგან თქვენით ვიდრე სიკვდილადმდე მძლეექმნულნო ქრისტეჲსთვის სიტყვისაებრ მოციქულისა: „რამეთუ მოჰკვედით და ცხორებაჲ თქვენი დაფარულ არს ქრისტეჲთურთ ღმრთისა თანა“. რაჟამს გამოცხადნეს ცხორებაჲ იგი ჩვენი, მაშინ თქვენცა გამოსცხადნეთ დიდებითა საუკუნოჲსა მერმისაჲთა. თქვენ, ბრძენთაგან ნეტარნო და უვიცთაგან უცნაურნო, უოხჭნოსა სიმდიდრესა კეთილთაებრ ვაჭართა საწუთროჲთა მომსყიდელნო, ხოლო აწ მძინარენო ხორცითა და მღვიძარენო სულითა, მკვდრად შერაცხილნო მკვდართაგან და უკუნისამდე ცხოველნო ქრისტეჲსგან ტაძრითა მით სულისაჲთა, ქვეყანისა ცად შემცვალებელნო, ქალწულებისა ყვავილნო, მიმსგავსებულნო დედასა ღმრთისასა, მხიარულნო მის წინაშე, საუკუნოდ დიდებულსა მას მოსლვასა ძისა მისისასა მომლოდებელნო!
თქვენ, უძლურებისაგან უცვალებელსა ძალსა მიწევნულნო და შემდგომად სიკვდილისა ყოვლადვე შემძლებელნო მიცემად ორსა სახესა მისაგებელსა ქცევათაებრ კაცთაჲსა, ვითარცა-ესე აწ ვიხილეთ თქვენმიერი სამართალი საშჯელი, რომლისათვისცა მე, გლახაკი გრიგოლ, და დედაჲ ფებრონია, მადლიერ ვართ თანაშეწევნასა თქვენსა.
და აწ გევედრებით, საწყალობელისა მაგისთვის დედაკაცისა ითხოეთ ქრისტეჲსგან ბრალთა მისთა შენდობაჲ და ღირს ყვენით ძვალნი მისნი ძვალთა თანა თქვენთა და სული მისი სულისა თქვენისა თანა. და უფროჲს ხოლო იღვაწეთ უფლისა მეორედ მოსლვასა, რამეთუ გაქვს მადლი შეწევნად მორწმუნეთა და მოელით დაუსრულებელსა დიდებასა და გამოუთქმელსა სიხარულსა, რომელსაცა მიწევნად ხართ. არამედ მეოხებაჲ თქვენი მარადის შემწე მეყავნ ჩვენ, რაჲთა ჩვენცა ღირს ვიქმნნეთ სანატრელსა მას ცხორებასა მერმესა საუკუნესა, ამენ“.
და რაჟამს აღმოუკითხეს წიგნი იგი ნეტარისა გრიგოლისი მიცვალებულთა მათ დათა და სიტყვითცა ბრძანებაჲ დედისა ფებრონიაჲსი აუწყეს-ვე, მაშინღა მიიღეს მკვდარი იგი თვისსა მას პირველსა ადგილსა, სადაცა სამგზის დადებულ იყო. და არღარა იცვალა მიერ დღითგან, რამეთუ ნეტარი მამაჲ გრიგოლ მიზეზ ექმნა პირველ ცოდვათა მხილებასა და მერმე ლხინებასა და შენდობასა. და სინანულიცა ფრიადი შემწე ექმნა ცოდვილსა მას წინაშე ღმრთისა, რომელსა არა ჰნებავს სიკვდილი ცოდვილისაჲ, არამედ მოქცევაჲ და სინანული. ხოლო გულისხმისმყოფელთა დაუკვირდა და ადიდებდეს ღმერთსა.
გაგრძელება
გიორგი მერჩულე
გრიგოლ ხანძთელის ცხოვრება
60
ხოლო ესევითართა სასწაულთა იქმოდა ქრისტე ხელითა ნეტარისა გრიგოლისითა, რამეთუ უძლურნი, თითოსახეთაგან სენთა შეპყრობილნი, და ვნებულნი სულთაგან არაწმიდათა, ლოცვითა მისითა და ცრემლითა განიკურნებოდეს თხოვისაებრ სარწმუნოებით მვედრებელთაჲსა.
და არა ხოლო თუ კაცნი ოდენ ჰხედვიდეს მას ნავთსაყუდელად, არამედ ნადირნიცა ველისანი. რამეთუ ოდესმე მახლობელად შატბერდისა მთათა მათ ზედა ესე ნეტარი საქმისა რომლისათვისმე იყო და მის თანა ძმანიცა იყვნეს. და ირემი ერთი გამოვიდა საჩინოსა მათსა, რამეთუ მონადირეთა მოეცვა იგი და ვერვინაჲ განერებოდა ხელთაგან მათთა. მაშინ მიჰმართა მონაზონთა მათ და შორის განვლნა ყოველნი და მივიდა ვითარცა გონიერი ნეტარისა

გრიგოლისსა და თვისი თავი ზედა ხელთა მის წმიდისათა დადვა და რეცა ტიროდა მოწევნულისა მისთვის ბოროტისა. ხოლო მან ნუგეშინის სცა და ჰრქვა:
- სახელითა ქრისტეჲსითა ვერ გავნონ მტერთა ამათ შენთა, ნუ გეშინინ!
და იხილეს რაჲ კაცთა მათ, განუკვირდა ფრიად და ადიდებდეს ღმერთსა და მოვიდეს წმიდისა მის და ჯვარი დაიწერეს. ხოლო მან აკურთხნა იგინი და ნაცვალად ირმისა მისცა სხვაჲ საღვაწი ხორცთაჲ და წარვიდეს. ხოლო ირემი იგი განუტევა მშვიდობით.
61
და ეგრეთვე ხანძთას რაჲ იყო თვისსა სენაკსა შინა, მონადირეთა მრავალთა მახლობელად მონასტერსა მას მოიცვნეს ოთხნი გარეთხანი. ხოლო იგინი სრბით შევიდეს სენაკსა მას, სადა იყო მამაჲ გრიგოლ მჯდომარე, და გარემოადგეს წმიდასა მას. ხოლო მან გულისხმა ყო მიზეზი მისლვისა მათისაჲ და ნუგეშინის სცა მათ და უბრძანა, რაჲთა მონადირენი იგი ისტუმრნენ და წარგზავნნენ. და ნადირთა მათ ჭამადი სცა და განუტევნა მშვიდობით.
62
ხოლო ბასილი მამაჲ, იყო რაჲ ჭაბუკ, კარაულსა მამისა გრიგოლისსა ხედვიდა. და ბოროტი მჯდომი ქედსა მისსა გამოაჯდა, რომელსა კურთხეულ უწოდიან, ხოლო ძუელად ჰრქვან სატალი. და ბასილი მწარითა მით სენითა ქუემდებარე იგუემებოდა ვითარ ოთხ დღე ოდენ. მაშინ იკითხა ნეტარმან გრიგოლ, ვითარმედ:
- სადა არს ყრმაჲ ბასილი?
და აუწყეს ძმათა სენი მისი, და მან ბრძანა წოდებაჲ. ხოლო მათ ჰრქვეს:
- ვერ ძალ უც მისლვაჲ.
მაშინ ჰრქვა მათ:
- ჩემ მიერ არქუთ, ვითარმედ „გიწესს შენ მამაჲ გრიგოლ“.
და ვითარცა ესმა სიტყვაჲ წოდებისაჲ ბასილის, განძლიერდა ბრძანებითა თვისისა მოძღვრისაჲთა და მივიდა წინაშე მისსა. ხოლო მან ჰკითხა:
- რაჲ გევნების?
და მან ხელითა თვისითა უჩვენა მჯდომი იგი, რამეთუ დაეპყრა ადგილი დიდი. მაშინ ნეტარმან გრიგოლ ძლიერად სცა ხელითა თვისითა ადგილსა მას, სადაცა იყო მჯდომი იგი, და ჰრქვა ბასილის:
- ცუდად მოგიმედგრებიეს თავი, რამეთუ არა არს ვნებაჲ შენ შორის ყოვლადვე.
და მან ხელი მოისუა ადგილსა მას და კუალიცა უჩინო იქმნა მჯდომისა ბოროტისაჲ.
და რომელთა იხილეს სასწაული ესე, ადიდებდეს ღმერთსა.
63
მას ჟამსა იყვნეს ვინმე იერუსალემს მოწაფენი ნეტარისა გრიგოლისნი კაცნი შვენიერნი, კეთილნი მონაზონნი, სრულნი სიბრძნითა და სასწაულთა მოქმედნი, მეძიებელნი სასუფეველისანი და მეოტნი დიდებისაგან ამის სოფლისაჲსა, მღდელნი ღირსნი, შვილნი დიდებულთა აზნაურთანი, ტომნი დიდისა ეფრემ მაწყვერელ ეპისკოპოსისანი, რომელთაგან მოწერილ იყო ესე ეპისტოლე მამისა გრიგოლის წინაშე, იერუსალემით ხანძთად მოწევნული პირველვე. ხოლო მე აწ შთავწერე წიგნსა ამას შინა მოწერილი ესე მათი შეუცვალებელად ყოველი, ესრეთ:
„წმიდაჲ ლოცვაჲ წმიდისა და პატიოსნისა დიდისა მამისა ჩვენისა გრიგოლისი უფალმან მოგვიბოძენ და ღირს გვყვენინ ჩვენ, ცოდვილნი ესე გლახაკნი და უღირსნი მონანი შენნი, უხმარი არსენი და მაკარი უძლური, სულიერად ძმისწული და შვილი შენი და ყოველთა შვილთა შენთაჲ. მამაო დიდო და პატიოსანო უფლისა მიერ, და უფალო ჩვენო და ღირსო ღმრთისაო და წმიდისა მაგის უდაბნოჲსა თავადო უფალო, და ქრისტეჲსმოყვარისა ერისა მოძღვარო

და განმანათლებელო ყოველთაო! შეგვინდვეთ წმიდითა მაგით სიმდაბლითა ჩვენი ესე კადრებული გლახაკთა და უღირსთა მონათაჲ, მოწერილი უცები და უგუნური. ღმრთისმოყუარებასა შენსა მინდობითა ვიკადრეთ ესე კადნიერებით მოწერაჲ, ჩინებულო სერობასა მას უკვდავსა. ჩვენ, ცოდვილნი ესე უმეტეს ყოველთა კაცთასა, ლმობიერად მოგახსენებთ და მიგიძღუანებთ მადლსა და ლოცვასა წმიდისა ადგომისასა და ყოველთავე, რომელნი არიან წმიდასა ქალაქსა შინა იერუსალემსა და გარემოჲს სანახებსა მისსა წმიდათა ადგილთა თაყვანის საცემელთა ქრისტეს უფლისა ჩვენისათა. შენ, წმიდაო მამაო პატიოსანო, და ყოველთა შვილთა შენთა სარწმუნოებით სურვილებისაებრ თქვენ ყოველთაჲსა შეგვინდვეთ და შეიწირეთ წადიერებაჲ მოკითხვისა ჩვენისაჲ თქვენდა მიმართ!
ეგრეთვე, წმიდაო მამაო, მო-ვინმე-ვიდა მანდაჲთ კაცი, მონაჲ ღმრთისაჲ, მღდელი ბერძენი ამის ქვეყანისაჲ. და ეხილვე შენ მამაო, და მან მოგვითხრა ღმრთისა მიერ მშვიდობით დაცვაჲ და სიმრთელე პატიოსნისა მაგის სიწმიდით ცხორებისა შენისაჲ წმიდასა მაგას უდაბნოსა შინა. და ჩვენ, უღირსთა ამათ, დიდად ხოლო განვისვენეთ და განვიხარეთ და უღირსითა პირითა ვიკადრეთ მადლისა შეწირვაჲ ცოდვილთა ამათ კაცთმოყვარისა მიმართ ღმრთისა სმენითა ამით და სიხარულისა მშვიდობისა შენისაჲთა, და კვალად მანდავე წარმოვიდა კაცი იგი ღმრთისაჲ მოსე და ესე წიგნაჲ მისდა წარმოგვიცემია. და აქა წმიდანი ესე ადგილნი ყოველნი მოვლნა და მოილოცნა და შენ, მამაო, ყოველთა თანა მორწმუნეთა ყოვლადვე გილოცვიდა და გახსენებდა და დიდად ხოლო გაქებდა. და ჩვენ უფროჲს ზომისა განვიხარეთ და თავთა ჩვენთა და სულთა ჩვენთა ცოდვილთათვის ვიკადრეთ ესე მოწერაჲ. ვევედრებით ქვედავრდომით სახიერებასა შენსა ყოვლად კეთილსა და ტკბილსა უფლებასა ღმრთისმოყვარებისა შენისასა, რაჲთა არა უგულებელს გვყვნე მონანი შენნი წმიდასა ლოცვასა შენსა, ღმერთშემოსილო მამაო, დიდო მოძღვარო წმიდათაო!
ვითარცა შეგვევედრა სული ჩვენი სიწმიდით ღირსებასა შენსა, აწცა გევედრებით, ქრისტეჲს სიყვარულისათვის ხსენებულ გვყვენით ღირსთა შინა ლოცვათა და წინაშე წმიდასა მაგას სამწყსოსა თქვენსა, ღირსო ღმრთისაო, პატიოსანო მამაო და უფალო ჩვენო!
ხოლო ჩვენი ყოფაჲ წმიდასა ამას ადგილსა საბაწმიდას და ჰამბავი ყოველი მანვე მოსე მოგახსენოს, წმიდაო მამაო. სიტკბოებასა შენსა მინდობითა გაუწყებთ, დაიჯერენ სიწმიდემან შენმან. წმიდათა ამათ აღგილთა მარადის ხსენებასა შენსა ვიკადრებთ ლოცვათა შინა ჩვენთა, რაჲთა უფალმან ჩვენ, უღირსნი ესე, წმიდასა ლოცვასა შენსა ღირს გვყვნეს ყოვლადვე ნაწილეულ. მამაო, გვედია ეფროსინე, დაჲ ჩვენი, ღმრთისა სიყვარულისათვის იკითხეთ და ლოცვაჲ და კურთხევაჲ შენი მასცა მიჰფინეთ, ამენ“.
და ესევითართა მათ ღირსთა კაცთათვის თქვეს პირველთა წმიდათა მამათა, ვითარმედ: „ჟამთა უკუანაჲსთა რომელ იპოვნენ ქრისტეჲს ნებისმყოფელნი მამანი, ჩვენსაცა უწინარეს იყვნენ და მამათაცა ჩვენთა“.
64
ხოლო ნეტარი მამაჲ გრიგოლ სასწაულთა მოქმედი ესრეთ განმგებელ იყო წმიდათა კლარჯეთისა ყოველთა უდაბნოთა, რამეთუ სარწმუნოთა მონაზონთა კეთილად იღვწიდა, ხოლო ბრალეულთა სინანულად მოაქცევდა და ურჩთა სამართლისათა სრულიად განასხმიდა. რამეთუ ოპიზელი ბერი ერთი იტყოდა, ვითარმედ:
- სიჭაბუკესა ჩემსა სამგზის ოპიზით განძებულ ვიქმენ მამისა გრიგოლისგან უკეთურებისაგან სლვათა ჩემთაჲსაო.
არამედ ვინაჲთგან აღეშენნეს კლარჯეთისა დიდებულნი უდაბნონი, მღდელნი და დიაკონნი მათნი ანჩელთა ეპისკოპოსთაგან იკურთხევიან და ეგრეთვე ოდეს ეპისკოპოსთა აკურთხევდიან. უკეთუ სწორად ყოველთა მათ უდაბნოთა

წამებაჲ არა აქვნ და წიგნი ყოველთაჲ ჭეშმარიტი საწამებელი, კათალიკოსმან საეპისკოპოსოჲსა მის ხელთა დასხმაჲ ეპისკოპოსად არა ინების, არცა სათნო არნ სამართლითა საბჭოჲთა. დაღაცათუ ფრიად ურიცხვნი ჟამნი ჰქონან საყდარსა მას ანჩისასა უწინარეს აღშენებისანი და ეპისკოპოსნიცა მრავალნი კეთილად სასწაულთა მოქმედნი ყოფილ არიან, არამედ პატივ სცა ქრისტემან წმიდათა მათ უდაბნოთა, რაჲთა იყოს წინამძღვრად მათდა ეპისკოპოსი უმიზეზოჲ, წმიდაჲ და ღირსი, ვითარცა შეჰგავს წმიდასა მას საყდარსა ქალწულებით დამარხულსა განხრწნისაგან წვალებისა გულარძნილისა მოძღვრებისა სახელსა ზედა წმიდისა ქრისტეჲს ღმრთისა ხატისასა აღშენებულსა.

65

ხოლო ნეტარისა მამისა გრიგოლის ზე ღირსმან მღდელთმთავარმან ზაქარია ესე სასწაულნი ქმნნა: რამეთუ მონასტერსა ტბას ახლოს მყაფარსა მას გვერდსა საშინელი ლოდი იძრვოდა და შიშისაგან მონაზონნი ივლტოდეს თვისთა სახლთაგან. ხოლო ზაქარია სასოებით მდგომარემან ჰრქვა მათ:

- ხვალე იხილოთ ლოდი ესე მდებარე ადგილსა, რომელსა ჩვენ არა გვევნოს.

და იყო ეგრე, რამეთუ ყოვლად ვერ ცნეს მამათა მათ შეძრვაჲ მისი. და ხვალისა დღე მოუგონებელსა ადგილსა, სადაცა ჰრქვა წმიდამან მან, მუნ მყარად იდვა და ადიდებდეს ქრისტესა.

66

და იგივე ზაქარია სთვლისა ჟამთა ჯდა ოდესმე ტბას თვისთა ბაბილოთა მწიფეთა ქვეშე, რომელთა მრავალგზის შაშვი ჭამდა, ხოლო ჯვარი დასწერა და მსწრაფლ მოკვდა, და კვალად ჯვარი დასწერა და განცოცხლებული ფრინვიდა მოყვასთა თანავე თვისთა.

და ოდესმე მკალი ურიცხვი მოვიდა მახლობელად ანჩისა საზღვარსა. ხოლო ნეტარმან ეპისკოპოსმან ზაქარია წინამიაგება კვერთხი თვისი მღდელთა ხელითა. და უფალმან მადლითა მონისა თვისისაჲთა მოსრა სიმრავლე იგი მკალთაჲ, რომელი დაჰფარვიდა ჰაერსა მზისასა. და ერი მორწმუნე ღმერთსა ადიდებდა.

67

კვალად ორნი საშინელნი ვეშაპნი გამოჩნდეს ანჩისა ვენახსა და მევენახენი ივლტოდეს. ხოლო ზაქარია ლოცვითა მოაკვდინნა იგინი და კაცნი იგი სიხარულით ჰმადლობდეს ქრისტესა.

და რამეთუ ესევითარნი ღირსნი სხვანიცა იყვნეს ეპისკოპოსნი სასწაულთა მოქმედნი ანჩს, მიმსგავსებულნი უფლისანი, რომელთა სიყმილსა შინა მცირითა პურითა მრავალნი მშიერნი გამოზარდნიან.

68

არამედ დასაბამი მადლისაჲ ესე იხილვა ზაქარიაჲს სიყრმისა ჟამთა: რამეთუ მწყემსი იყო კრავთაჲ კლარჯეთისა ქვეყანასა შინა. და ვითარცა მღდელმან შესაწირავი განჰმზადა წინაშე პატიოსანსა ჯვარსა და სხვანი ჩჩვილნი ყრმანი გარემოადგეს მას და დაუდუმებელად ხმითა ხმობდეს ანგელოზთა გალობასა ესრეთ:

- „წმიდა არს, წმიდა არს, წმიდა არს უფალი საბაოთ, სავსე არიან ცანი და ქვეყანაჲ დიდებითა მისითა, ალელუიაჲ, ალელუიაჲ, დიდებაჲ ღმერთსა“, – და კვირიელესონი ფრიად მრავალი თქვიან. ხოლო ზეცით მოწევნულ იყო სვეტი ფრიად ბრწყინვალე ნათლისა უმანკოსა მას ზედა მღდელსა ყრმასა.

და მგზავრ მომავალი ვინმე ეპისკოპოსი ანჩელი ხედვიდა სასწაულსა მას და მივიდა და ეზიარა ხელითა ღირსისა მის ყრმისაჲთა და თანაწარიყვანა ანჩს. ხოლო დეკანოზსა გამოუცხადა ზიარებაჲ თვისი და ეპისკოპოსისა მის ბრძანებითა ღირსთა კაცთა ტბას შინა აღზარდეს ნეტარი იგი ეპისკოპოსი ზაქარია. და ესევითარნი კეთილნი სათნოებანი დაიმკვიდრნეს ანჩისა ეპისკოპოსთა.

69
ხოლო შორის იფქლთა მათ წმიდათა იპოვა ერთი ვინმე, ვითარცა ღვარძლი სარწებს აღმოცენებული დიაკონებასა შინა და ტფილისს აღზრდილი საჰაკ ამირისა ისმაელის ძისაგან და მოციქულად მავალი აშოტ კურაპალატსა წინაშე, რომელმანცა იხილა ანჩისა ეპისკოპოსი გარდაცვალებული და მიშვებითა აღურაცხელად სულგრძელისა ღმრთისაჲთა საჰაკ ამირისა მიერ მოითხოვა ანჩისა საყდარი აშოტ კურაპალატისაგან უკეთურმან მან ცქირმან. და რაჟამს მძლავრებით დაიპყრა ანჩი, კვალად შესძინა ძვირი ძვირსა მისსა ზედა მრავალი, რომლისა მოხსენებაჲ ამას წიგნსა შინა არა ჯერ არს შთაწერად ყოველი.
ხოლო უწესოებაჲ მისი მრავალგზის ემხილა წმიდათა მათ პირველთა კლარჯეთისა მეუდაბნოეთაგან მამათა და ყოველთა მათგან სამწყსოთა კათოლიკე ეკლესიისათა, უფროჲს ხოლო მამისა გრიგოლისგან, რამეთუ არქიმანდრიტი იყო იგი დიდებულთა მათ უდაბნოთაჲ. ხოლო მან სრულიად საღმრთოჲ შიში განაგდო ამპარტავანებისაგან ძლეულმან და ფარულად მოუწოდა ერისკაცსა ანჩელსა, ლირბსა და გლახაკსა და მაგრიად მოისარსა. და აღუთქვა მიცემად სამი გრივი ფეტვი და ხუთნი თხანი და წარავლინა ხანძთად მოკლვად მამისა გრიგოლისა.
და გზას ვისგანმე ცნა, ვითარმედ არს იგი ხანძთისა აგარაკსა და დღეს მოვალს შინა. მაშინ წარვიდა მზირად ტყესა მას ხანძთისასა და მშვილდი გარდაცმული ხელთა აქვნდა.
70
ხოლო ნეტარი მამაჲ გრიგოლ თვისით აგარაკით მარტოჲ შთამოვიდოდა ხანძთას და მგზავრ სლვასა ზეპირით წმიდისა მამისა ეფრემის თქმულთა საკითხავთა იტყოდა გოდებით ტირილსა შინა. ხოლო სულითა იხარებდა, რამეთუ ხედვიდა საღმრთოთა ხილვათა მადლითა სულისა წმიდისაჲთა. მაშინ საწყალობელმან მან კაცმან იხილა სასწაული დიდი წმიდასა მას ზედა ზეგარდამო, რამეთუ სვეტი ნათლისაჲ ფრიად ბრწყინვალე ცად აღწევნული ჰფარვიდა მას. და იყო თავსა მისსა ჯვარი თვალთშეუდგამი გარემო მისა ცისსარტყელისსახედ, შვენიერად რაჲ გამოჩნდის ჟამსა წვიმისასა.
ესე დიდებაჲ მის ზედა იხილა კაცმან მან და ფრიად ძრწოლამან შეიპყრა იგი, რამეთუ დაჰხსნდეს ძარღვნი მკლავთა მისთანი და ზარისა მისგან დიდისა დაცემული იდვა ქვეყანასა ზედა.
ჰრქვა მას ნეტარმან გრიგოლ:
- ჰოჲ საწყალობელო, ყავ ბრძანებული მისი, რომელმან მოგავლინა შენ, რამეთუ შენ ხარ უარისმყოფელი ქრისტეანობისაჲ, ვინაჲთგან უნდოჲსა სასყიდლისათვის უბრალოჲსა ბერისა კაცისა სისხლთა გარდაისხამ. ანუ არა სამისა გრივისა ფეტვისათვის და ხუთთა თხათათვის მოსრულ ხარა მოკლვად ჩემდა, ჰოჲ უგუნურო?
მაშინ კაცი იგი ტირილით ევედრებოდა მას:
- შემიწყალე, წმიდაო ღმრთისაო, განწირული ესე მკლველი შენი და მიემსგავსე ქრისტესა, მკლველთა თვისთა მონანულთა შემნდობელსა! რამეთუ არა დაშთა ძალი ჩემი ჩემ თანა საშინელისა ხილვისა შენისაგან, რომელმან დამაკუეთა მე.
მაშინ წმიდამან მან წყალობით ჯვარი დასწერა და განკურნა იგი, რამეთუ მრავალი გვემაჲ დაცემულ იყო მის ზედა და სიხარულით განუტევა სახიდ თვისად.
ხოლო კაცმან მან ყოველი იგი ყოფილი უთხრა ცქირსა. და იგი უფროჲსღა აღბორგნა და შესძინა სიბრმე სიბრმესა ზედა.
და მრავალი ბოროტი შეამთხვია მამასა გრიგოლს და მის ჟამისა წმიდათა მამათა და სხვათაცა მორწმუნეთა ერისკაცთა. და რომელნი მარადის სამართლად ამხილებდეს მას, მათვე ერთობით აუწყეს ყოველი დიდსა მას

ხელმწიფესა აშოტ კურაპალატსა. და ბრძანებითა მისითა ყოველთა მათ მოწესეთა ანჩისა კათოლიკე ეკლესიისათა წიგნი მიწერეს ქართლისა კათალიკოსისა მიმართ. და მის მიერ ეპისკოპოსნი ღირსნი მოიწინეს ანჩს და მათ თანა შემოკრბეს ყოველნი იგი მეუდაბნოენი მამანი.
და სასწაულთა მოქმედი ნეტარი დედაჲ ფებრონია მივიდა კრებასა მას წმიდასა მიმსგავსებულსა პირველთა მათ წმიდათასა, და ყოველნი მღდელნი, მრემლნი ანჩისანი მათ თანა. და წინაშე ეპისკოპოსთა მათ წარმოუთხრეს ცქირისა სამართალი, უშჯულოებაჲ მისი, სარწმუნოთა მათ სასწაულთა მოქმედთა კაცთა წარმდები მიზეზი აუგთა მისთაჲ პირისპირ.
მაშინ სარწმუნოთა მათ მღდელთმოძღვართა განკვეთეს იგი პატივისაგან მისისა. და მამამან გრიგოლ და დედამან ფებრონია შემოსილი საკურთხეველით შთამოიყვანეს და წინაშე საკურთხეველსა განძარცუეს და ყოველთა ერთობით განხადეს კათოლიკე ეკლესიით. ვითარცაღა ასოჲ დამპალი, მწვალებელთაებრ ყოვლით კერძოვე შჯულისა გარდამავალი განიდევნა იგი.
ხოლო მას, ვითარცა განეშორა შეწევნაჲ ღმრთისაჲ, ღონე ყოველი დაელია, და ტფილის წარვიდა საჰაკ ამირისა, პატრონისა თვისისავე. და წყინებითა მისითა რეცა მიეშვა კურაპალატი. და კვალად მძლავრებით დაიპყრა ანჩისა საყდარი, რაჲთამცა შურ იგო მამისა გრიგოლის ზედა.
მაშინ შეკრიბა ერი ანჩისაჲ და წარავლინა დარღვევად ხანძთისა. და აღმოსლვასა ოდენ მზისასა მივიდეს. ჰრქვა მათ მამამან გრიგოლ:
- შვილნო, დრო მეცით მე და ძმათა ჩემთა ვიდრე შუადღემდე, რაჲთა წმიდასა შინა ეკლესიასა ვყოთ ვედრებაჲ წინაშე ქრისტეჲსა და შევიწიოთ წმიდაჲ გიორგი და ყოველნი წმიდანი, და ყოს უფალმან სასწაულ კეთილ.
ხოლო მათ ისმინეს სიტყვაჲ მოხუცებულისაჲ მის ამისთვის, რამეთუ ეხილვნეს მისგან სასწაულნი.
71
და ჟამსა მას ცრემლით ვედრებისა მათისასა ისმინა უფალმან თხოვაჲ მათი და წმიდისა ანგელოზისა მიერ ეუწყა მათ, ვითარმედ:
- საღმრთოჲ შურისგებაჲ ეწია ბოროტსა მას მტერსა თქვენსა. და აჰა მოიწიოს ქადაგი, ვითარმედ: მოკვდა იგი, დაღაცათუ ორ დღე ცოცხალ ამისთვის არს, რაჲთა ვერ ღირს იქმნეს დამარხვად საყდარსა საეპისკოპოსოსა და ყოველთა ჰრწმენეს განკვეთაჲ მისი, ხოლო გული მისი აწვე მომკუდარ არს.
და ვითარცა ესე ხმაჲ სიხარულისა მათისაჲ ესმა ანგელოზისაგან ანგელოზთა სწორთა მამათა, განიხარეს ფრიად და დიდებაჲ შეწირეს ღმრთისა, რომელმან ყვის საკვირველი მხოლომან. და გულისხმა ყვეს წერილისაჲ, ვითარმედ „უგუნური რისხვამან მოკლის“, რომელი მარადის უწესოებასა იწვრთიდა და მართალთა თანა შეერაცხა თავი თვისი.
მაშინ გამოვიდა ეკლესიით მხიარული ნეტარი გრიგოლ და ჰრქვა მათ:
- ნუღარა გეშინინ თქვენ მძლავრებისაგან მომავლინებელისა თქვენისა, რამეთუ უფალმან რისხვით მოკლა იგი.
და მო-ხოლო-იწია კაცი, რომელი ეტყოდა კაცთა მათ:
- ნუღარა იკადრებთ დარღუევად დიდებულსა ხანძთასა, რამეთუ დამარღუეველი მაგისი მოკვდა!
მაშინ განიხარეს კაცთა მათ. ხოლო მამათა ისტუმრნეს. და სიხარულით წარვიდეს სახიდ თვისად და ადიდებდეს ღმერთსა.
ხოლო პირველსავე სიტყვასა მივიდეთ.
რამეთუ ცქირმან რაჟამს წარავლინა ერი იგი ხანძთას, მაშინ თვით წარვიდა ქორთას, რამეთუ მუნ ნამარხევი მისი იყო, რაჲთამცა წარიღო. და გზას ვითარცა პური ჭამეს, მიერულა და საშინელი ჩვენებაჲ იხილა, სამხილებელი ბოროტთა საქმეთა მისთაჲ, უფროჲს ხოლო – ხანძთელთა ბოროტისყოფისათვს. მაშინ საღმრთოჲ ვინმე მღდელი ანჩელი იყო მის თანა

და უფალმან გამოუცხადა ბოროტად სიკვდილი ცქირისაჲ. და მან მღდელმან წარავლინა თვისი მოწაფე ხანძთად და დამტკიცებულად აუწყა სიკვდილი ცქირისაჲ. და ვითარცა მიიწია ცქირი ქორთას, მოკვდა ხოლო და მუნ დაჰფლეს უფლისა მეორედ მოსლვადმდე.
და რაჟამს განქარდა განსაცდელი იგი მის ჟამისაჲ, მაშინ წმიდამან მან საყდარმან ქრისტეჲს ღმრთისა ცხოველისა ხატისამან სიხარული მშვიდობის ყოფისაჲ მიჰფინა სამწყსოთა თვისთა ზედა კეთილთა მწყემსთა გამობრწყინვებითა.
ხოლო უკანაჲსკნელთა ამათ ჟამთა ჩვენთა გლახაკნი იხარებენ მადლითა უფლისაჲთა, ოხითა საუკუნითგან წმიდათაჲთა და ხორციელად მოღვაწებითა მეფეთა ჩვენთა დიდებულთაჲთა, რომელნი იყვნეს კეთილად ღმრთისმსახურ, წმიდათა ეკლესიათა აღმაშენებელ, ბარბაროზთა ბანაკსა დამარღვეველ, ჭეშმარიტთა ქრისტეანეთა სიქადულ და მოწესეთა სიხარულ. რომელთა შორის იპოვა ძეჲ დიდისა ადარნერსე კურაპალატისაჲ, ბაგრატ ერისთავთა ერისთავი, ძალითა ღმრთისაჲთა დიდი ხელმწიფე, ეზრაჲს ზე, ღირსისა ანჩელ მამათმთავრისა ეპისკოპოსისა, დიდებულთა აზნაურთა დაფანჩულთა შვილისა. ესე ბაგრატ გულისხმის ყოფითა ქებულ, წმიდათა ეკლესიათა აღმაშენებელ, საღმრთოთა წიგნთა მეძიებელ და შემკრებელ, წმიდათა ყოველთა ღირსად მადიდებელ, წმიდათა ოხაჲ მარადის შემწე ეყავნ მას აქა და საუკუნოდ, რომელმან ნეტარისა მამისა გრიგოლის ცხორებაჲ ესე განაახლა სასწაულთა მათ გამოხვებულთა შერთვითა. შე-მცა-რთულ არს იგი რიცხვსა პირველთა მათ წმიდათა მეფეთასა მეუფისა ქრისტეჲს მიერ ლოცვითა ღირსისა გრიგოლისითა და ყოველთა წმიდათაჲთა. რომელმან ჩვენ, გლახაკთა შვილთა მამისა გრიგოლისთა, ყვედრებაჲ მოგვისპო და უმეცრებით მაყვედრებელსა სირცხვილი დაუმკვიდრა ამან დიდებულმან მეფემან. უფალმან ბრალთა მისთა ყვედრებაჲ, რომელსა ეჭვდეს, მოუსპენ მას სრულიად ღირსთა მამათა ვედრებითა და მათ თანა ნეტარისა მამისა გრიგოლის მადლითა, რომელიცა ქვეყანასა ზედა ცხოვნდებოდა ვითარცა ანგელოზი და ჟამსა მას მოხუცებულებისა მისისასა, ამცნებდა ესრეთ ხანძთისა ხოლო კრებულთა, ვითარმედ:
- ამას მონასტერსა შინა სენაკებსა თანა ეგვიტერსა ჟამის საწირვად ნუვინ აღაშენებს, რამეთუ უჯეროება არს. უკეთუ ერისა ნებაჲ არა იყოს, თვინიერ დიდისა მის საეროჲსა ეკლესიისა, ამის მიზეზისათვის, რამეთუ ოდეს დეკანოზმან ჟამის წირვისათვის ჟამსა ჰრეკოს, მაშინ ყოველნი მღდელნი მუნ არა მივიდენ, არამედ თვისთა ეგვტერთა დადგენ ჟამის წირვად და დიდისავე ეკლესიისა სწორად აწყინებდენ კაცთა შესაწირავისა თხოვისათვის. და დეკანოზსა ყოვლადვე მათი ვედრებაჲ უნდეს დიდად ეკლესიად მისლვისათვის ჟამისმწირველთა მღდელთაჲსა. და აწ ამის წესისა ჯერ არს დამტკიცებაჲ, ვინ მირჩილ იყოს სიტყვათა ჩემ – გლახაკისა გრიგოლისთა.
72
ხოლო ნეტარი ესე კაცი ღმრთისაჲ, მამაჲ გრიგოლ, ნებისა ქრისტესისა სამკვიდრებელი, სასწაულთა მოქმედი დიდებული, ფრიად გარდარეულად დაბერდა, რამეთუ ას და ორისა წლისა ჟამთა მიიწია. ხოლო ფერი პირისა მისისაჲ არა იცვალა, არცა შეემთხვია თვალთა მისთა მრუმედ მხედველობაჲ. და ხორცითა ძლიერ იყო და რაჲთურთ უძლურებაჲ სიკვდილადმდე არა იპოვა მის თანა. რამეთუ განძლიერებულ იყო იგი ძალითა ქრისტეჲსითა და აქვნდა მას სიქადულად სანთელი ქალწულებისაჲ და ზეთი მოწყალებისაჲ და სიყვარული ღმრთისაჲ და ძმათაჲ. ხოლო შრომაჲ დიდად უყუარდა არა ხოლო ლოცვისა და მარხვისაჲ ოდენ, არამედ დღე და ღამე ხელითა თვისითა იქმოდა, ვითარცა იტყვის პავლე – რომელი არა შვრებოდის, ნუცაღა ჭამნო. და იყო იგი მხიარულად მესტუმრე და გლახაკთმოღვაწე.

ხოლო უმრავლესთა დღეთა შატბერდს იყოფინ, რამეთუ თვისთა მათ მონასტერთა მამასახლისნი დაედგინნეს და იგინი იღვწიდეს მათ. და რომელი გარდამრე საქმე არნ, მას აუწყიან მსგავსად სიბრძნისა მის ღმრთივმოცემულისა, რომელი მკვიდრ იყო მის თანა მარადის, ვიდრე აღსრულებადმდე მისსა და მიწევნად ბრძენი ბრძენთა თანა საუკუნესა ცხორებასა და სუფევასა.
73
ხოლო დღეთა მათ მოხუცებულებისა მისისათა იყო რაჲ შატბერდს, ზრუნვაჲ აქვნდა ძმათა მათ მკვიდრთა ხანძთისათა. რამეთუ ესმა, ვითარმედ ოხჭანი ამის ცხორებისაჲ შატბერდს ეგულების სულიერად მამასა მათსა. მაშინ, რომელთა სლვაჲ ძალ ედვა, ერთობით მიიწინეს ყოველნი შატბერდს ძიებად წმიდისა მის. ხოლო ძმათა მათ შატბერდელთა განიხარეს მისლვაჲ ძმათა მათ თვისთაჲ. და, რაჟამს გულისხმა ყვეს მიზეზი მისლვისა მათისაჲ, სიხარული მწუხარებად გარდაექცა. და ვითარცა ილოცეს თაყვანისცემით წმიდასა ეკლესიასა წმიდისა ღმრთისმშობლისასა და თაყვანის სცეს ნეტარსა მამასა თვისსა შვილთა მათ სულიერად შობილთა და შრომით შეკრებულთა. ხოლო მან წადიერებით სურვიელად ამბორს უყო ყოველთა და მოწლედ მოიკითხნა, ვითარცა მამამან ტკბილმან და მოძღვარმან სახიერმან. და მერმე ურთიერთას ამბორს უყვეს მოკითხვით ძმათა მათ ხანძთელთა და შატბერდელთა და დასხდეს.
მაშინ სიტყვად იწყო ხანძთელთა მიმართ ნეტარმან გრიგოლ და ჰრქვა მათ:
- ძმანო და შვილნო საყვარელნო, რაჲ არს მიზეზი თქვენ ყოველთა აქა მოშრომისაჲ, მაუწყეთ!
ხოლო ეპიფანე და ზენონ ჰრქვეს ძმათა მათ სხვათა:
- წეს არს თქვენ მიერ ღირსი პასუხი, რაჲთა ბრძენთა მოწაფეთა ბრძნისა მოძღვრისა მიმართ ღირსითა სიტყვითა ძღვენი გულსმოდგინებისაჲ შესწიროთ და სასოებით საწადელი სულისა ჩვენისაჲ მოვიღოთ მადლითა ღმრთისაჲთა.
მაშინ ყოველთა ერთობით ხმა ყვეს:
- ჰოჲ წმიდაო ღმრთისაო, სულიერად შვილთა შენთა მშობელო მამაო და მზრუნველო ცხორებისა ჩვენისაო და შესავედრებელო ქრისტეჲს მორწმუნეთაო! დაღაცათუ შატბერდელნი ძმანი ჩვენნი ყოველნი უფლისა სათნონი არიან და ნებისაებრ ღმრთისა ნებისა შენისა მორჩილ, არამედ ესოდენთა დღეთა არა მოსლვაჲ შენი ჩვენდა ხანძთისათვის ფრიად სირცხვილ არს და ჩვენთა ყოველთა საკდემელ ყოველთა კაცთაგან. რამეთუ პირველი ნაყოფი წმიდათა შრომათა შენთაჲ ხანძთაჲ არს. და აწ ამისთვის არს ჩვენი აქა მოსლვაჲ, რაჲთა ჰბრძანო ხანძთად და ნუგეშინის ეცეს, რომელთა ვერ ძალ უც აქა მოსლვაჲ და სხვათაცა უდაბნოთა აჩვენოთ ჩვენდა მომართ სრული სიყვარული შენი. და ესე უწყოდე, უკეთუ სმენაჲ არა ვპოოთ, ვიპოვნეთ ყოველნი აქა წინაშე შენსა, რამეთუ მძიმე არს ჩვენდა ამას ჟამსა უშენოდ ხანძთად მისლვაჲ.
ხოლო წმიდამან მან თქვა:
- კურთხეულ არს ქრისტე, ღმერთი ყოველთაჲ, რომელმან თვისი წმიდაჲ მცნებაჲ სიყვარულისაჲ მტკიცედ დაჰნერგა გულსა თქვენსა ჩემ, გლახაკისა ბერისა მომართ თქვენისა, შვილნო ჩემნო საყვარელნო და უფროჲსღა შვილნო ქრისტეჲსნო, წმიდისა ნებისა მისისა აღმასრულებელნო, რომელმანცა ბრძანებათა თვისთა სახარება უწოდა, რამეთუ მოსლვითა თვისითა მშვიდობაჲ ახარა კაცთა, მტერთა მისთა, რომელთაცა სიყვარულისათვის სიკვდილი თავს იდვა და გვასწავა ყოველთა, ვითარმედ თავი არს სათნოებათა ყოველთაჲ საღმრთოჲ სიყვარული. და აწ თქვენ სიყვარულმან მოგიყვანნა აქა. ხოლო ჩემ ზედა ორკერძოვე მძიმე არს: პირველად – შეწუხებაჲ თქვენი, და მერმე – ძმათა ამათგან განშორებაჲ.

მაშინ მოუწოდა ყოველთა შატბერდელთა ძმათა და ჰრქვა მათ:
- მოვედით, შვილნო, ხანძთისა მკვიდრთა თანა, ძმათა თქვენთა, და ნებაჲ ურთიერთას შეზავეთ, რამეთუ შფოთი ივლტის ბრძენთაგან, და ერთობით უმჯობესი დაამტკიცეთ. ხოლა მე ვჰგონებ, უწინარეს აღშენებული ადგილი ემართლების მაშენებელსა თვისსა უფროჲსსა პატივსა, ვითარცა მოხუცებული ემართლების ჭაბუკსა პატივით მსახურებასა.
ხოლო შატბერდელთა ძმათა ჰრქვეს:
- ჭეშმარიტ არს ბრძანებაჲ შენი, წმიდაო მამაო, და უკეთუმცა სამართალი არა მიგცემდა, ცხოველ არს უფალი და წმიდაჲ ლოცვაჲ შენი, არამცა მივეშვენით ძმათა ჩვენთა.
ესე რაჲ თქვეს და მსგავსი ამისი ჯერისაებრ, მაშინ ნეტარმან მამამან გრიგოლ ჰრქვა ყოველთა:
- შვილნო, ბრძანებამან ქრისტეჲსმან შეგვკრიბნა დღეს, რაჲთა სიმტკიცე ერთობისა და სიყვარულისაჲ აწ დაუმტკიცოთ მომავალთა ჟამთა ორთა ამათ მონასტერთა შინა დამკვიდრებულთა ძმათა შჯულად საუკუნოდ სიტყვისაებრ უფლისა, რომელ ჰრქვა მოციქულთა, ვითარმედ: „ამით ცნან ყოველთა, რამეთუ ჩემნი მოწაფენი ხართ, უკეთუ იყვარებოდით ურთიერთას“. და კვალად უბრძანა მათ: „რომელსა თქვენ გეტყვი, ყოველთა ვეტყვი“. აწ თქვენცა დაიმარხენით უფლისა ბრძანებანი ერთმანერთისა პატივითა და სიყვარულითა ყოვლისა თანა სათნოებისა, სიმდაბლითა უეჭველითა და წმიდათა შინა ეკლესიათა თქვენთა ურთიერთას ულოცევდით, და მემცა, გლახაკი, მარადის გახსოვ წმიდათა შინა ლოცვათა თქვენთა, და ძმობასა თქვენსა კეთილად იხილვებოდეთ მახლობელთა და შორიელთაგან. და უკეთუ ვიეთმე ძმათა სწადოდის ყოფაჲ ხანძთელთა შატბერდს, გინათუ შატბერდელთა – ხანძთას, ნუვისმცა ხელეწიფების არა შეწყნარებაჲ მათი, გინათუ შფოთით განზრახვისა მათისა დაშლაჲ და მძლავრებით დაყენებაჲ თვინიერ სამართალისა რაჲსამე მიზეზისა. უკეთუ კვლა უსამართლოდ აყენებდეს ვინმე, სიტყვაჲ მისცეს ღმერთსა დღესა მას განკითხვისასა, რამეთუ ნებაჲ ჩემი არა არს სულიერად მამისა თქვენისაჲ, სიტყვისაებრ მოციქულისა: „დაღაცათუ გესხნენ ბევრ მზარდულ, არამედ არა მრავალ მამა“. ხოლო სხვაჲ ყოველი სულისა ცხორებისა საღმრთოჲ წესი პირველითგანვე გაქვს განწესებული ჩემ მიერ. მას ზედა მტკიცედ იყვენით უკუნისამდე. და მშვიდობამან ქრისტეჲსმან, რომელი ჰმატს ყოველთა გონებათა, დაგიცვენინ ყოვლისაგან ვნებისა სულისა და ხორცთაჲსა ერთობით ყოველნი და მიგაწიენ წმიდათა თანა!
მაშინ შევიდა წმიდად ეკლესიად და ცრემლით თავი თვისი დაჰვედრა მას, მშვიდობაჲ მდუმრიად რაჲ დაუტევა და გამოსლვასა ბერთა ამბორისყოფაჲ მისცა და ეგრეთ წარემართა ხანძთად კერძო. ხოლო ერი იგი ყოველი ცრემლით მოუდგა. და წმიდაჲ იგი ადგილსა მაღალსა დადგა შორის ერსა მას ღმრთისასა და დიდებაჲ შეწირა ქრისტეჲს მიმართ და თქვა:

- უფალო ჩემო, იესუ ქრისტე ღმერთო, უწინარეს ქვეყანად მოსლვისა შენისა სოფელსა შინა იყავ და აწ ცათა ზედა მყოფი ღმრთეებისა ძალისა ნათლითა ჩვენ თანა ხარ შეწევნად ჩვენდა. შენ, უფალო, მოწყალებით მომიძეღვ მე ქვეყანათა ამათ სამთა თანა მოყვასთა კეთილთა მღდელთა წმიდათა სიკვდიდმდე მარადის დაუყუდნებელად შენდამი შემწირველთა მსხვერპლთა მათ უსისხლოთა წმიდათა და მრავალთა სულთა ნავთსაყუდელ ჰყვენ იგინი. და შემდგომად სიკვდილისა მათისა, ღირს ჰყვენ უოხჭნოდ მსახურებად ზეცისა საკურთხეველსა ანგელოზთა თანა წმიდათა. და აწ ჩემ მიერ

აღაორძინენ ნებისმყოფელნი შენნი, ქრისტე, რამეთუ ტალანტი სიბრძნისაჲ, რომელ სიყრმით ჩემითგან მომეც, განვამრავლე იგი, ვითარცა მონამან სარწმუნომან შორის მორწმუნეთა შენთა. და აწ წინაშე შენსა არიან მოწაფენი სასუფეველისანი. აკურთხენ, ქრისტე, ვითარცა აკურთხენ წმიდანი მოციქულნი და დაიცვენ ჟამთა უკუანაჲსთა მომავალნი შვილნი ჩემნი, ვიდრე აღსასრულადმდე სოფლისა ნებასა შინა შენსა, და წყალობაჲ ყავ ყოველთათვის ქრისტეანეთა მართლაღმსაარებელთა შენთა, უფალო!
და მერმე შატბერდსა ჯვარი დასწერა და ჰრქვა:
- კეთილად აღორძნდი შატბერდო, და შეიმკვე მადლითა და განძლიერდი ძალითა ღმრთისაჲთა, რაჲთა ნაყოფი მსხვერპლთა შენთაჲ ჟამად-ჟამად უბიწოჲ შესწირო უფლისა. რამეთუ მე აწ, ესერა, მშვიდობასა დაგიტევებ შენ და არღარა იხილო პირი ჩემი ხორციელად, ვიდრე უფლისა დიდებით მოსლვადმდე. აწ დაღაცათუ ხორცითა განგეშორები, ხოლო სულითა მარადის შენ თანა ვარ შეწევნად შენდა.
მაშინ მწარითა ცრემლითა ტიროდეს მკვიდრნი შატბერდისანი სიტყვისა მისთვის, ვითარმედ ხორციელად არღარა ხილვად უც მოძღვარი თვისი. ხოლო წმიდამან მან ჰრქვა მათ:
- შვილნო, სულისა სიბრძნითა გულისა ტკივილთა სძლეთ. და ნუ შეძრწუნდებინ გონებაჲ თქვენი. რამეთუ მე ესრეთ აღგითქვამ: არაჲ დაგაკლოს თქვენ ქრისტემან აქა და საუკუნესა მას, უკეთუ ეგნეთ მას ზედა, რომელიცა გისწავიეს ჩემგან პირველთა წმიდათა მამათა შეწირული მონაზონებისა წესი. და ეგრეთვე ვამცნებ შემდგომითი შემდგომად შვილთა ჩემთა, რაჲთა დაიმარხონ წმიდაჲ ესე მოძღვრებაჲ. და უკეთუ ჟამმან ჭირისაგან წესი ცვალოს, რომელ სულისა ფრიად არა სავნებელ იყოს, შენდობაჲ იყავნ ჟამსა მას და არა სამარადისოდ, არცა შვებისა მრავლისა მიდევნებითა, რომლისათვის თქმულ არს, ვითარმედ – არარაჲ ეგრეთ განარისხებს ღმერთსა, ვითარ მეტი შუებაჲო. ხოლო მე რაჟამს ღირს ვიქმნე მისლვად უფლისა, ვევედრო თქვენთვის, რამეთუ ფრიად განმისუენეთ მე. და რამეთუ აწ ხორცთა შინა ყოფასა ჩემსა თავისა ჩემისა და თქვენთვის ვილოცავ, ხოლო ოდეს განვთავისუფლდე საწუთროჲსა ამისგან, ვესავ ქრისტესა, ვითარმედ მოუკლებელად იყოს ვედრებაჲ ჩემი თქვენთვის მისსა მიმართ და ყოველთა სარწმუნოებით მვედრებელთათვის და შვილთა ჩემთათვის, რაჲთა პოონ ღმრთისა მიერ წყალობაჲ და შეწევნაჲ სრულიად სიხარულად საუკუნოდ.
და ვითარცა სიტყვანი ესე დაასრულნა, მაშინ ამბორს უყო ძმათა მათ შატბერდელთა ცრემლითა სავსეთა და ფრიადითა ვედრებითა დაარწმუნა უკუნქცევაჲ თვისად ადგილად და თვით წარჰყვა ძმათა მათ ხანძთელთა. ხოლო სწორი სასყიდელი მიიღეს ღმრთისაგან, რომელთა წარიყვანეს იგი და რომელნი იქცეს, რამეთუ სარწმუნოებაჲ და სიყვარული მამისა და მოძღვრისა თვისისაჲ სწორად აქვნდა მათ ყოველთა.
ხოლო რაჟამს შატბერდით ხანძთად მოვიდა ნეტარი გრიგოლ, განიხარეს ხანძთასა თანა მახლობელთა მათ უდაბნოთა. და მოვიდოდეს ძმანი ყოვლით კერძო ხილვად წმიდისა მის და მიაქვნდა კურთხევაჲ და ლოცვაჲ მისგან და სიხარულითა სავსენი წარვიდიან ადგილად თვისად. რამეთუ დიდებაჲ ხანძთისაჲ აღმაღლდა საუკუნოჲთა და საცნაურითა სამკაულითა, იქმნა რაჲ განმზადებულ შრომათაგან მაშვრალთა მათ ნაწილთათვის განსასვენებელ უკუნისამდე.
მას ჟამსა განიხარა ნეტარმან მამამან გრიგოლ, რამეთუ კეთილსა შინა იხილა მონასტერი თვისი და ფრიად მადლით აკურთხა წინამძღვარი იგი სარწმუნოჲ მამაჲ ეპიფანე და ძმანი ყოველნი მორჩილნი მისნი.

მაშინ ევედრებოდა ნეტარსა მას მღდელი ვინმე დაყუდებით მყოფი, რაჲთა იშენოს ეგვტერი ჟამისსაწირავად სენაკსა თვისსა. ხოლო წმიდამან მან ჰრქვა:
- კრებულისა ძმათა შორის საქმე ეგე უწესო არს. უკეთუ შენ აღაშენო ეგვტერი, ყოველთა ძმათა აღაშენონ. და რაჟამს დეკანოზმან ჟამსა ჰრეკოს ჟამისწირვისათვის, დიდსა ეკლესიასა მღდელი ძნიად პოოს. და სხვაჲცა მრავალი არს მას შინა სულისა სავნებელი და არა თუ სარგებელი, და მე არა ვეწამები მას.
76
ამისა შემდგომად უბრძანა დიდსა ზენონს:
- ძმაო, შთავიდეთ ვენახად, რომელ არს გზასა თანა ოპიზისასა, – რამეთუ ჟამი იყო სთვლისაჲ.
და შთავიდეს ორნივე ზოგად ვენახსა მას შენებულსა მისსა კეთილად ნაყოფიერსა. და ჟამსა მას შინა მოვიდა სანატრელი მამაჲ მაკარი ოპიზელი ხილვად მოძღვრისა თვისისა მამისა გრიგოლისა. და ვითარცა-იგი ფრიად განიხარეს და სურვიელად მოიკითხნეს ურთიერთას. და რამეთუ იყო ჟამი პურისჭამისაჲ, პურად ხოლო დასხდეს. და შემდგომად პურისჭამისა, განიზრახეს მუნ დადგომაჲ ვიდრე ხვალისადმდე.
ხოლო მამამან მაკარი უბნობასა შინა იკითხა ნეტარისა გრიგოლისგან ესრეთ:
- უკეთუ მწვალებელთა შვილი მოიქცეოდის მართლმორწმუნედ, ნათლისღებაჲ უხმსა ანუ არა?
ჰრქვა მას წმიდამან მან:
- მოციქული ძმა მტყუვრად მათ სახელსდებს, რომელთაცა დრკუთა მათ მოძღვართა მათთა სახელი ჰრქვიან. ხოლო ჭეშმარიტთა მორწმუნეთაგან წმიდათა მოციქულთა სახელისდებაჲ არა თავს იდვა პავლე, არამედ აბრალებს და ეტყვის: „რაჲსათვის წვალებანი არიან თქვენ შორის, რამეთუ კაცად-კაცადი თქვენი იტყვის: „მე პავლესი ვარ“, და შემდგომი ამისი. ხოლო მართლმადიდებელთა ყოველთა ქრისტეანე უწოდა. და აწ დაღაცათუ მწვალებელთათვის წერილიცა აჩინებს რომელთამე ნათლისცემასა და რომელთამე არა. ხოლო მე ამას ვიტყვი: ვითარცა ყოველთა უწყით, ჭეშმარიტთა ქრისტეანეთა შვილთა მწვალებელი მღდელი ვერ მოჰნათლავს, დაღაცათუ უნათლავი მოკვდებოდის, რამეთუ ნათელი არა არს მათ თანა. და უნათლავისა სიკვდილი უმჯობეს არს ვიდრე უშჯულოებაჲ შჯულისა გარდასლვითა. ეგრეთვე ჯერ და სამართალ არს ნათლისცემაჲ შვილსა ყოველთა მწვალებელთასა. დაღაცათუ წვალებაჲ მათი თვის-თვისად იხილვების, არამედ ურთიერთას განთხზულ არს საცთურებით, მსგავსად მელთა მათ, რომელთაჲ კუდი კუდსა შეუკიცვა საფსონ და ლამპრები ყოველთა კუდებსა გამოაბა, რამეთუ სახე იყვნეს იგინი ყოველთა მწვალებელთა, რომელთაჲცა უკანაჲსკნელ საყოფელი მათი ცეცხლი არს საუკუნოჲ. რამეთუ უცხოქმნულ არიან წმიდისაგან დედისა ჩვენისა მხოლოჲსა კათოლიკე სამოციქულოჲსა ეკლესიისა. სცთებიან საშოჲთგან, რომელ საგონებელ არს მათთვის მეორედ შობა, და იტყვიან სიცრუესა, რამეთუ მარადის ნაცილსა ქადაგებენ და ცილსა წამებენ შეჩვენებულნი იგი წმიდათა მამათა ჩვენთა მოძღვართა მიერ. და უკეთუ კვალად შვილნი მწვალებელთანი კრებასა ჰლამოდიან, არღარა წეს არს მათთვის, არამედ კრძალვაჲ და ყოვლადვე სიტყვისა არა წარმოღებაჲ მათ თანა კრებისათვის. და რამეთუ მორწმუნესა, რომელსა სასწაულისა საქმე ვერ ძალ უც, ურწმუნოთა თანა სიტყვისგებაჲ არა უხმს. და ოდეს მწვალებელთა ყოველთა ჰრქვიან ერთი სახელი – მწვალებელ, ცთომაჲცა მათი ერთად შემტკიცებულ არს მტერისა მიერ. ამისთვის ყოველთაჲ ნათლისცემაჲ ჯერ არს, რაჲთა ცილობისა იჭვი დაჰხსნდეს და ერთად იყოს სიხარული სრული ჭეშმარიტთა ქრისტეჲს სამწყსოთა.
და ესევითარი სიტყვაჲ მრავალი ბრძანა ნეტარმან გრიგოლ. ხოლო მამამან მაკარი ჰრქვა:

- ჭეშმარიტად სამართალ არს ბრძანებაჲ შენი წმიდაო მამაო. არამედ მაუწყე ცხადად წმიდისა სამებისათვის სიტყვაჲ ღირსი სიტყვისმგებელთა მიმართ.
ხოლო მან ჰრქვა:
- ისწავე ესაიაჲსგან, რამეთუ სერაბინთაგან ისწავა სწორი პატივი წმიდისა სამებისაჲ, რომელნიცა დაუდუმებელად ხმობენ: „წმიდა არს, წმიდა არს, წმიდა არს უფალი საბაოთ“. ხოლო გრიგოლ ღმრთისმეტყველი იტყვის სამებისა სამგვამოვნებისათვის: რაჟამს იყვნენ სამნი სანთელნი სახლსა შინა, ვერ ეგების განყოფაჲ ნათლისა მათისაჲ და ვერცაღა კვალად შერევნაჲ მათი. ესე არს სარწმუნოებაჲ წმიდისა სამებისაჲ. და „განძსა“ წერილ არს ყოველი ჭეშმარიტებით და ამას იტყვის, რამეთუ მამაჲ ძესა არცა თუ თვალისა წამითა არა უხუცეს არს. აწ ვითარცა გვისწავიეს სიბრძნე წმიდათა წიგნთაგან, კმა არს მოძღვრად შენდა ყოვლით-კერძო.
ხოლო ნეტარმან მაკარი ჰრქვა მას:
- წმიდაო მამაო, ვითარცა პირველ ხატი მონაზონებისაჲ ხელითა შენითა მომცა უფალმან, აწ ეგრეთვე სულიერი სწავლაჲ პირითა შენითა მომანიჭოს ზღუდედ ჩემდა უკუნისამდე.
და ვითარცა შემწუხრდა, ერთსა შინა სახლსა იყვნეს სამნივე იგი ღმრთისა კაცნი და წართქუნეს წესისაებრ ფსალმუნნი. ხოლო მაკარის ჰრულოდა და სარეცელსა ზედა მიეძინა.
77
მაშინ ნეტარი იგი მამაჲ გრიგოლ და ზენონ სიტყვითა მდაბლითა ფსალმუნებდეს. და მადლმან საღმრთომან განაბრწყინვა იგინი ნათლითა დიდებისაჲთა და სახლი იგი ბნელი ვითარცა მზისა მცხინვარებამან განანათლა. და ვითარცა განეღვიძა მამასა მაკარის, თქვა:
- ვითარ საკვირველად იხილვებიან წმიდანი ესე!
ჰრქვა მას მამამან გრიგოლ:
- ძმაო მაკარი, რაჲსა გიკვირს ხილვაჲ ესე, არა გასმიესა წერილისაჲ: „საკვირველ არს ღმერთი წმიდათა შორის მისთა“?
და ესრეთ იხარებდეს სამნივე იგი სამებისა წმიდისა მადიდებელნი და წართქვნეს ცისკრისა საგალობელნი.
და ვითარცა განთენა მშვიდობისა სადგურთა მათ, ურთიერთას მშვიდობაჲ დაუტევეს და წარვიდა მამაჲ მაკარი ოპიზად. ხოლო მამაჲ გრიგოლ და ზენონ აღვიდეს თვისად მონასტრადვე.
და რამეთუ ესე ზენონ მიწევნულ იყო სათნოებათა მოძღვრისა თვისისათა, რომლისათვისცა იტყოდეს კაცნი შემდგომად ნეტარისა გრიგოლის გარდაცვალებისა, ვითარმედ:
- ზენონ არს ზღუდე მტკიცე კლარჯეთისა დიდებულთა უდაბნოთაჲ.
78
ხოლო ნეტარსა მამასა ჩვენსა გრიგოლს გულმან უთქვა განსლვაჲ ხორცთაგან და ღმრთისა მისლვაჲ და აუწყა უფალმან აღსრულებაჲ ნებისა მისისაჲ, ვითარცა თქვა დავით: „ნებაჲ მოშიშთა მისთაჲ ყოს უფალმან, ლოცვანი მათნი ისმინნეს და აცხოვნნეს იგინი“.
მაშინ უბრძანა ძმათა თვისთა შესაქმე კერეონთა სანთელთაჲ შესაწირავად გარემო ყოველთა მათ მახლობელთა უდაბნოთა, რომელ არიან ოპიზაჲ და ფრთენი მისნი – ბერთაჲ და მახლობელნი მისნი – მიძნაძოროჲ და წყაროჲსთავი თანამკვიდრით მათითურთ. ხოლო შატბერდი დაღაცათუ სხვათა მათ უდაბნოთა მცირედ შორავს, არამედ განუყოფელად თანამოძმე არს მათი ერისა მის ღმრთისა სიკეთითა და ყოვლითავე საღმრთოჲსა მოძღვრებისა წესითა და კანონითა მონაზონებისა შჯულისდებისაჲთა და ყოვლითავე კეთილისა საქმითა სწორად პატივცემულ არს ღმრთისა მიერ და კაცთაგან, რამეთუ არს იგი სიქადულ ყოვლადვე მახლობელთა მონასტერთა.

მათ ყოველთა უდაბნოთა თანა წარსცა კერეონები და შეუთვალა დღე იგი, რომელსა აღანთნენ და ლოცვა ყონ მისთვის.
79
ხოლო მათ გულისხმა-ყვეს ჟამი იგი მიცვალებისა მისისაჲ ამიერ სოფლით. რამეთუ ვითარცა მიცვალებასა წმიდისა ღმრთისმშობლისასა მოიწია გუნდი წმიდათა მოციქულთაჲ კიდეთაგან ქვეყანისათა, ეგრეთვე წმიდანი მამანი შემოკრბეს ჟამსა მას დროჲსა დღისა მისისასა პატივად ნეტარისა მის მოხუცებულისა და რაჲთა იკურთხნენ მის მიერ.
ხოლო იგი სიხარულითა აღივსო ხილვითა მათითა და ქრისტესმიერითა კურთხევითა აკურთხნა ყოველნი და ჰრქვა მათ:
- მოგეცინ უფალმან შრომისა თქვენისა სასყიდელი, რომელმანცა ბრძანა: „უძლურ ვიყავ და საპყრობილესა, და მოხვედით ჩემდა“. რამეთუ მე აწ, ესერა, ხორცთა საპყრობილით განვალ და უძლურებისაგან განვთავისუფლდები მადლითა ღმრთისაჲთა, რომელმანცა ჯვარითა სიკვდილი დათრგუნა და ავაზაკისა თანა ყოველთა მორწმუნეთა წმიდაჲ ჯვარი თვისი მიანიჭა წინამძღვრად და ანგელოზთა თანა წმიდათა ნიშად ქრისტეანობისა ბეჭედი იგი სამეუფოჲ, რომელიცა აქვს სულსა მორწმუნეთა კაცთასა საფარველად სამარადისოდ და საცხოვრებელად.
მაშინ ჰრქვეს ყოველთა მათ მამათა ნეტარსა გრიგოლს:
- წმიდაო ღმრთისაო, ბრძანებათა მათებრ ქრისტეჲსთა ნეტარებისა საქმეთა მათ სამკვიდრებელო, ნებსით გლახაკო სულითა მით სიმდაბლისაჲთა სასუფეველისა დამკვიდრებისათვის, მგლოვარეო გულითა საუკუნოდ ნუგეშინისცემისათვის, მშვიდო გონებითა, სამოთხისა სიკეთესა მომლოდებელო, სიმართლისათვის მშიერო და წყურიელო და ტკბილსა მას საზრდელსა ქვეყანასა მოუკლებელსა ღირსქმნულო, მოწყალეო გლახაკთაო, განუშორებელ არს შენგან მარადის წყალობაჲ ღმრთისაჲ! წმიდაო გულითა და სულითა შენითა, ყოვლადვე ღმრთისმხილველო, მშვიდობისმოქმედო ძმათა შორის და მშვიდობასა წმიდათა ანგელოზთასა მიწევნულო შვილ ღმრთისა წოდებითა, დევნათა და ჭირთა ღმრთისათვის თავსმდებელო ქრისტეს თანა მკვიდრყოფისათვის, ყვედრებულთათვის ქრისტეჲსთვის ნავთსადგურო და მზრუნველო ცხორებისათვის ჩვენისა სამარადისოსა მას ცხორებასა! შენ გიხაროდენ და მხიარულ იყავ, რამეთუ სასყიდელი შენი დიდ არს ცათა შინა, რამეთუ შენ, მსგავსად მოციქულისა პავლეს მართლისა, ღვაწლი კეთილი მოგიღვაწებიეს, სრბაჲ აღგისრულებიეს, სარწმუნოებაჲ დაგიმარხავს საქმითა კეთილითა განსრულებული. ამიერითგან მიგელის სიმართლისა იგი გვირგვინი, რომელი მოგანიჭოს მეუფემან შრომათა წილ შენთა წმიდათა. არამედ ნუ დამივიწყებ ჩვენ, სულიერად შვილთა შენთა, მი-რაჲ-იწიო წინაშე პირსა სახიერისა, მოწყალისა და მწყალობელისა ტკბილისა უფლისასა. მომიხსენენ სამწყსონნი შენნი და ნუ დაიდუმებ მოღვაწებასა ჩვენთვის ქრისტეს მიმართ. რამეთუ ყოვლადვე ძალ გიც შეწევნაჲ ყოველთაჲ, რომელნი ლოცვათა შენთა ესვენ და მეოხებასა შენსა მოივლტიან.
ხოლო წმიდამან მან ჰრქვა მათ:
- დალცათუ თავი ჩემი განუმზადე უფალსა და სიყრმითგან ჩემით მსგავსად ძალისა ვშვერ, ხოლო უფროჲს არს პატივი სიტყვათა თქვენთაჲ, ქრისტესმსახურნო მამანო. არამედ ღმერთი გულსმოდგინებასა ეძიებს კაცთაგან და მიანიჭებს ნაცვალად სასუფეველსა მორჩილთა მისთა. და მეცა მომმადლოს მკვიდრ ყოფაჲ ნებისმყოფელთა თანა მისთა ლოცვითა თქვენ ყოველთაჲთა. ხოლო თქვენ გეხსენენ კრძალულებაჲ ჩემი მოთმინებით მონაზონებისა მიმართ, რომელიცა იხილეთ, ვინაჲთგან დავემკვიდრე თქვენ შორის, ვიდრე აქამომდე, რამეთუ ესრეთ ჯერ არს ძიებაჲ სასუფეველისა ცათაჲსაჲ. და ჩემთვის ლოცვასა ჰყოფდით, რაჲთა მომეცეს მადლი წინაშე ღმრთისა შეწევნად თქვენდა, შემწეთა ჩემთა, უფლისა მიერ.

80
მაშინ ჰრქვა ხანძთას შინა მყოფთა ძმათა:
- შვილნო, რომელი მცნებაჲ პირველითგან გესმა ჩემგან, სულისა თქვენისა საცხორებელად დაიმარხეთ და ჰყოფდით მარადის სახსენებელსა ჩემსა. და მე უკეთუ ვპოვო კადნიერებაჲ წინაშე ქრისტჱსა, უხვებაჲ კეთილთა მისთაჲ არა დაგაკლდეს ორსავე სოფელსა. ხოლო ამას გამცნებ აწ ჯვარითა ქრისტჱსითა, რაჲთა ხორცნი ჩემნი დაჰმარხნეთ ძმათა ჩემთა თანა, რამეთუ არა უმჯობეს ვარ ძმათა ჩემთა სათნოებათა მოგებითა. ამისთვის ყოველთა გევედრები, ნუსადა დამივიწყებთ ლოცვასა თქვენსა ღმრთისა მიმართ ყოვლადვე მლოცველსა თქვენსა და აწ ვედრებისა შემწირველსა თქვენთვის ქრისტეს მიმართ საუკუნოდ. მომიხსენეთ მარადის ლოცვითა და ჟამისწირვითა სიკვდილით უცხოქმნული თქვენგან. იხილოთ რაჲ ადგილი მწირობისა ამის მკვიდრობისა ჩემისაჲ, რამეთუ, აჰა ესერა, ვიდრე ჟამადმდე კვალად წოდებისა ხორცნი ჩემნი მიიქცევიან მიწად, ხოლო სული ჩემი შეიწყნაროს უფალმან.
81
და ამათ რაჲ სიტყვათა იტყოდა ნეტარი გრიგოლ, მაშინ ნათლითა მიუწდომელითა შეიმკო შვენიერად ხილვაჲ მისი ბრწყინვალედ ქრისტჱს მიერ. რამეთუ ბანაკი ანგელოზთა უფლისათაჲ გარემოადგა მას და პატიოსანთა საკმეველთა სულნელებამან აღავსო ყოველი იგი ერი კრებული მამათაჲ. და რამეთუ აქვნდა ჩვეულებაჲ ზეცისა წმიდათა მთავრობათა ხილვისაჲ სულსა მას მართალსა, და აწ მათგანვე სიხარულისა ხმაჲ ესმა ესე:
- ნუ გეშინინ მოსლვად ჩვენ თანა, მსახურო ქრისტესო სანატრელო, რამეთუ ქვეყანისა ანგელოზსა და ზეცისა კაცსა გიწესს მეუფე ცათაჲ ქრისტე. აწ მოვედ სიხარულით და უფლისა შენისა თანა იხარებდ დაუსრულებელად, რამეთუ ნეტარ ხარ შენ შორის კაცთა, ნეტარსა მას დიდებასა დამკვიდრებად განმზადებული და მხიარული საუკუნოდ.
ხოლო ესე სიტყვანი ესმოდეს რომელთამე მოწაფეთა მისთა, არამედ ხილვაჲ იგი დიდებული ყოველთა იხილეს.
მაშინ ნეტარმან მან სრულიად განიხარა მიუმძლავრებელი იგი სიხარული და ჯვარი დასწერა თვისსა მას მონასტერსა და ძმანი თვისნი აკურთხნა საუკუნოჲთა კურთხევითა ყოველთა თანა ქრისტეს მორწმუნეთა და თქვა:
- მეუფეო ქრისტე, ვინაჲთგან თვით თავადმან ივნე და გამოიცადე, ძალ გიც მათდაცა შეწევნად, რომელნი-იგი გამოიცადებოდიან მახეთაგან და საცთურთა მტერისათა. რამეთუ ქრისტეანეთა შემწე შენ ხარ, უფალო, დაიფარენ მარჯვენითა შენითა მოსავნი წმიდისა სახელისა შენისანი და ბოროტისაგან იხსნენ და მიეც მათ სიხარული უოხჭნოჲ. ხოლო მე, მონაჲ შენი, მაცხოვნე სასუფეველსა შენსა და წყალობით მომიხსენე სუფევითა შენითა!
82
და ესრეთ შეჰვედრა სული უფალსა და შეერთო ანგელოზთა კრებულსა, რამეთუ უხორცონი ანგელოზნი და სულნი კაცთანი ერთბუნება არიან და სულსა კაცისასა აქვს მეტყველებაჲ ანგელოზებრი. დაღაცათუ ხორციელთა ენათა დაცხრომისათვის იტყვის დავით: „მას დღესა შინა წარწყმდიან ყოველნი ზრახვანი მათნი“, – არამედ იგივე იტყვის წმიდათა სულებისათვის, ვითარმედ: „იქადიან წმიდანი დიდებითა, იხარებენ სახსენებელსა ზედა მათსა“ და მეოხებასა ჰყოფენ ქრისტეს მიმართ მადიდებელთა მათთათვის. რამეთუ ვიდრე განშჯადმდე ცოცხალთა და მკვდართა იღვწიან მვედრებელთა ხორციელთა კაცთათვის მორწმუნეთა და მოელიან სრულსა მას სიხარულსა და მხიარულებასა აღთქმისაებრ მეუფისა მათისა, რაჟამს დიდებისაგან უდიდებულესსა დიდებასა დაემკვიდრნენ უფლისა დიდებით მოსვლასა.
ხოლო რჩეულთა შეკრებაჲ ოთხთაგან ქართა ცისათა კიდითგან ცისაჲთ ვიდრე კიდედმდე ცისა ესე არს, რამეთუ ქარითა, ვითარცა ეტლითა, შეკრიბნეს ქრისტემან წმიდანი თვისნი წინაშე მისსა სიხარულად და შვებად საუკუნოდ,

ოდეს იგი თითოეული მათი ნაშრომსა თვისსა უჩვენებდეს უფალსა და ნაცვალად მიაქვნდეს სიმდიდრე დაულევნელი.
83
მაშინ, ნეტარო მამაო, ახალი იგი ქრისტეჲს მოწამე იოვანე სანატრელი, ხანძთით იერუსალემად მიწევნული და სარკინოზთა ხელითა ბაღდადს ქრისტეჲსთვის მოკლული და სასწაულითა ბრწყინვალე, იხარებდეს რჩეულთა თანა შვილთა შენთა, რაჟამს წარუდგინებდე მათ ქრისტესა. მას ჟამსა რაჲმე იყოს ჩვენ უდებთათვის ნუგეშინისცემა, რომელნი წოდებულ ვართ შენდა მოწაფედ? რამეთუ განხმელ არს სიყვარული ურთიერთას და ყოველი კეთილისა საქმე შემცირებულ არს და დაკლებულებაჲ აღორძინებულ! არამედ შემდგომად ღმრთისა მოწყალებათა და ყოველთა წმიდათა მეოხებისა ლოცვათა შენთა მიმართ არს სასოებაჲ ჩვენი, წმიდაო მამაო. შეიწირე სარწმუნოებაჲ ჩვენი, ღირსო, რამეთუ შენ უწყი სიყვარული ჩვენი. დაღაცათუ არა გვიხილავ ხორციელად, ნუ დამივიწყებ ჩვენ, არამედ იყავნ მადლი შენი შემწე ჩვენდა, წმიდათა უდაბნოთა შინა დამკვიდრებულთა და ყოვლისა ერისა, რაჲთა ვიპოვნეთ შენ თანა სიხარულისა მის წარუვალისა ცხორებასა.
აწ საყვარელნო ქრისტეჲს მორწმუნენო, ჩვენცა გვიღირს ყოველთა გულსმოდგინებაჲ მსგავსად ძალისა საქმედ კეთილისა მოწყალებასა თანა ღმრთისასა და წმიდათა მეოხებასა, რაჲთა ღირს ვიქმნნეთ ცოდვათა შენდობასა და დიდსა წყალობასა საუკუნოდ.
84
ხოლო იყო გარდაცვალებაჲ ნეტარისა მამისა ჩვენისა გრიგოლისი რიცხვსა წელიწადთა მისთასა ას და მეორესა წელსა, ქრონიკონსა ოთხმეოცდაერთსა. არამედ გარდაცვალებითგან მისით დაიწერა ცხორებაჲ ესე მისი შემდგომად ოთხმეოცდაათისა წლისა, დასაბამითგან გარდასრულთა წელთა ექუს ათას ხუთას ორმეოცდამეათოთხმეტესა წელსა, იერუსალემს პატრიაქობასა აგათონისსა, მცხეთას კათალიკოზობასა მიქელისსა, ქართველთა ზედა მთავრობასა აშოტ კურაპალატისასა, ძისა ადარნერსე ქართველთა მეფისასა, აფხაზთა ზედა მეფობასა გიორგისსა, ძისა კოსტანტი მეფისასა, ერისთავთა ერისთვობასა სუმბატისსა, ძისა ადარნერსე მეფისასა, მაგისტროსობასა ადარნერსესსა, ძისა ბაგრატ მაგისტროსისასა, ერისთვობასა სუმბატისსა, ძისა დავით მამფლისასა. ქრისტემან დიდებაჲ უოხჭნოჲ მათ ყოველთა მიანიჭენ!
ხოლო ჟამსავე მას იყო ანჩს ეპისკოპოსი მაკარი და ნეტარისა მამისა გრიგოლის შენებულთა მათ მონასტერთა იყვნეს მამასახლისნი ნათესავით დიდთა აზნაურთა შვილნი, ხანძთას – მამაჲ თევდორე, დისწული მცხვედაჲსაჲ, და შატბერდს – მამაჲ გრიგოლ, ძე ლიპარიტისი, სახელითა დიდისა მამისა გრიგოლისითა შემკობილი. ქრისტემან სრულიად შეამკვენ მადლითა მისითა და განამართლენ წინაშე მისსა საუკუნოდ!
ხოლო ხანძთისა წინამძღვრისა და იოვანე – ძმისა მისისა – და წიგნისა ამის აღმწერელისა გიორგი მერჩულისა, – სამთავე ამათ ერთად გულსმოდგინებითა დაიწერა ხანძთას შინა ნეტარისა გრიგოლის ცხორებაჲ ესე. ქრისტემან წიგნსა მას ცხოველთასა დაწერენ იგინი და სრულიად წყალობა ყავნ ყოველთა მორწმუნეთათვის, რაჲთა გულისხმა ყონ საღმრთოჲ ნიჭი ქვეყანისაჲცა ზეცისასა თანა.
რამეთუ ეკლესიასა შინა ერთი წიგნისმკითხველი მცირეთა მსმენელთა და მრავალთათვის სწორად კმა არნ. და ეგრეთვე, უკეთუ ერთი იკურთხევინ, ანუ მრავალნი, მაკურთხეველი იგი ერთი კმა არნ. რამეთუ მოუკლებელ არიან კეთილნი იგი ქრისტეჲსნი ჩვენდა მომართ ღა მადლი წმიდათა მეოხებისაჲ.
85
რომლისათვისცა დღეს ხსენებაჲ ნეტარისა მამისა გრიგოლისი იყავნ მარადის ჩვენდა სასო და შესავედრებელ სულისა და ხორცთა და ყოველთა მართალთა შორის დასსა მას მონაზონთა ერისთავისა მამისა ჩვენისა დიდისა ანტონისსა

ნათელსა შინა დაუღამებელსა, ვითარცა თქვა სოლომონ: „ნათელი მართალთა ზედა მარადის“. და კვალად იტყვის: „ხოლო სულნი მართალთანი ხელთა შინა ღმრთისათა ცხოველ არიან“ და განათებულ მზისა მისგან სიმართლისა ცათა დაუტევნელისა და ქალწულისა საშოსა დატევნულისა გამოუთქუმელად და ჩვენდა ცხორებად გამობრწყინვებულისა ნათლისა მის დაუსაბამოდსა – ქრისტედს ღმრთისა ჩვენისა. რამეთუ არად შეუძლებელ არს მის წინაშე, რომელმანცა მისცა ქმნულსა თვისსა მზისთვალსა ამას ესევითარი ბრწყინვალებად, რომელ ყოველსა ხილულსა მიეფინების და განანათლებს ნათლითა მისითა. და მანვე ყოვლისა შემძლებელმან ღმერთმან მისცა მადლი ხელმწიფებისად ყოველთა წმიდათა მისთა და ჩვენთვის ვედრებასა ჰყოფენ მოუკლებელად მისსა მიმართ. ამისთვისცა ხსენებად მათი ქებით აღესრულების და დღესასწაულისა მათისა შემამკობელთა ჰფარვენ მარადის და განანათლებენ სულთა მათთა და მადლსა მიანიჭებენ ყოველთა მორწმუნეთა, ვინადთგან ძალ უც შეწევნად სარწმუნოებით მვედრებელთა მათ თითოეულსა მათგანსა და მარადის მეოხ არიან ჩვენთვის წინაშე წმიდისა სამებისა, დამბადებელისა ყოველთადსა, რომლისად არს ძლიერებად, დიდებად და დიდად შვენიერებად და სუფევად დაუსაბამოდ და დაუსრულებელი და მისსა შვენის პატივი და ქებით თაყვანისცემად ჟამთა უკუნისამდე და მერმეთა მათ საუკუნეთა, ამენ.

86

პირველ ყოფილი ესე სასწაული გვესმა ბერთაგან ჩვენთა, ვითარმედ ჟამსა მამისა გრიგოლის მოწაფისასა ხანძთას ეპიფანეს მამობისასა იყო ვინმე კაცი მდიდარი ანჭკორას და სახელი მისი წერტა, და აწ რომელ წერტადსნი ჰრქვიან, თხათა მისთა სადგური ყოფილ არს. და მას ესვა ასული, შობითგან ყრუდ და უტყვი, ხოლო ჰასაკითა მრთელი. და ვითარ ათცამეტისა წლისად იყო ქალი იგი, დედასა მისსა ჩვენებით ძილსა შინა გამოეცხადა ღირსი ეპიფანე და ჰრქვა:

- ხანძთას ჟამისწირვასა ჩემსა ხვალე მოავლინე კაცი და ხელთა ჩემ, ეპიფანესთა, ნაბანი მოვსცე შენდა და ასვი იგი ასულსა შენსა და სცხე თავსა მისსა და განკურნოს იგი ქრისტემან ვნებათა მისთაგან მადლითა ყოველთა წმიდათადთა.

ხოლო მორწმუნემან მან დედაკაცმან არა აუწყა ქმარსა თვისსა ჩვენებად იგი, რამეთუ მას ჟამსა კაცი იგი მონაზონთათვის მკსინვარედ იყო, და იდუმალ წარავლინა კაცი. ხოლო ნეტარმან ეპიფანე უფლისა მიერ იცოდა, რად-იგი ყოფად იყო, და მისცა კაცსა მას ხელთა თვისთა ნაბანი. და მი-რად-იწია, დედაკაცმან მან სარწმუნოებითა მტკიცითა სცხო ევლოგიად იგი უსისხლოდსა მსხვერპლისად ღირსად შემწირველისა მღდელისად ასულსა თვისსა. ხოლო მას დაეძინა სამ დღე და სამ ღამე. და რაჟამს განეღვიძა, თქვა:

- დიდებად ღმერთსა, დიდებად წმიდასა სამებასა, რომელმან ლოცვითა ნეტარისა მამისა ეპიფანესითა განმკურნა და მიხსნა მე ეშმაკისაგან!

და ვითარცა იხილა სასწაული ესე წერტა, მამამან მისმან, განკვირვებული სიხარულითა სავსე წარვიდა ხანძთად. და ვითარ საჩინოსა უდაბნოდსასა მიიწია, ხმამაღლად ტიროდა პირველისა მის წარმდებებისა მისისათვის. მაშინ მამამან ეპიფანე სიხარულით და ნუგეშინის ცემით მოიკითხა და ფრიად პატივ სცა ძალისაებრ. ხოლო წერტა დიადი შესაწირავი მიუძღვანა და შეწირა წინაშე წმიდისა მთავარმოწამისა გიორგისსა და ჰმადლობდა ქრისტესა საკვირველთმოქმედსა და მონასა მისსა ეპიფანეს, რომლისა ლოცვითა სრულიად სიხარული მიეფინა. ხოლო ასული იგი მისი კეთილად ცხონდა ამას საწუთროსა და საუკუნოდ. და ჩვენთვისცა უფალმან სრულიად წყალობა ყავნ ოხითა ყოველთა წმიდათა მისთადთა.

87

ხანძთას მკვიდრი გაბრიელ მოძღვარი, ფრიად მოღვაწე, ნეტარი წმიდაჲ მამაჲ გვითხრობდა იგი მამისა ბასილისსა, ვითარმედ მრავალთა წელთა მამასახლისობასა მისსა ხანძთას, ესე იყო კანონი მისი:
- ოდეს შინა არნ, ტრაპეზისაგან კიდე საზრდელსა არარას მიიღებდა, არცა ჭამადსა, არცა სასმელსა. ხოლო ჟამსა სნეულებისა მისისასა, რომლითა გარდაიცვალა წინამძღვრობასა შინა მისსა, მრქვა: – შვილო გაბრიელ, საოსტიგნით ცხელი საჭმელი კორკოტისაჲ მომართვი. – და მაშინ არა ეგბო, სხვაჲ შევაგბე და მივართვი, რამეთუ მრავალთა დღეთა არარაჲსა გემოჲ ეხილვა. და ვითარ ცნა, ვითარმედ მას დღესა საეროდ იგი საჭმელი არა ყოფილ არს, მაშინ, რომელი-იგი მიმეღო, შფოთით დასთხია და რისხვით მრქუა მე: – რად სცეთ, საწყალო, და მე მაცთუნებ? – ხოლო მე შიშით შევინდვე და ვჰკითხე მიზეზი ფრიად მოგინებისაჲ. ხოლო მან მრქვა: – შვილო, სიჭაბუკესა ჩემსა მამისა გრიგოლის სახედარსა ვხედევდი და მამასა ჩემთვის ხორციელსა საურავსა ვაწყინებდი. ხოლო მას ღმრთისა კაცისა წინაჲსწარმეტყველებისა მადლი აქვნდა ქრისტესგან და ესრეთ მიბრძანა: – ბასილი, მოკლედ შენ ხანძთას მამასახლისად დასდგები, და აწ რომელსა იურვი, მერე ვითარი გინდეს სამოსელი და საგებელი, გაქვნდეს. ხოლო მოხუცებული, სულიერად მამაჲ შენი, აწვე გამცნებ და ჯვარითა ქრისტესითა ჯვარსა დაგწერ: ოდეს ესე სიტყვაჲ ჩემი საქმით იქმნას, ხანძთას შინა რაჲ იყო, ყოველსა ხორცთა საღვაწსა ტრაპეზსა დაშჯერდი, სხვაგან რაჲ იყო – იგი პატივი შენ ხორცთა შვებად გეყოფისო. და აწ მრავალთა წელიწადთა ჩემსა მამასახლისობასა კანონი მამისა ჩემისაჲ საქმით აღმისრულებიეს. ხოლო შენ სიკვდილისა ჩემისა ჟამსა ურჩებისა პატიჟსა შთამაგდებდი, ამისთვის განვრისხენ შენ ზედა. – და მე კვალადცა შეუვრდი და დამიკვირდა ფრიადი იგი მოთმინებაჲ მისი. ხოლო მამამან ბასილი მაკურთხა ყოვლითა კურთხევითა და მრქუვა: – კურთხეულ იყავ უფლისა მიერ შენ და ყოველი ერი მართლმორწმუნე ოხითა წმიდისა ღმრთისმშობლისაჲთა და წმიდისა გიორგისითა და ყოველთა წმიდათაჲთა. ამენ.